הלכות ברכות פרק ח' - תמלול

סיכום השיעור

סיכום פון שיעור — הלכות ברכות פרק ח', רמב"ם

הלכה א: ברכות אויף פירות האילן

דברי הרמב"ם: כל פירות האילן מברך עליהן בתחלה בורא פרי העץ, ובסוף בורא נפשות רבות וחסרונם על כל מה שברא להחיות בהם נפש כל חי. חוץ מחמשת המינים הכתובים בתורה, והם ענבים ורימונים ותאנים וזיתים ותמרים — אויף יענע מאכט מען א ברכה אחת מעין שלוש.

פשט: אויף אלע פירות האילן מאכט מען בורא פרי העץ פארן עסן, און בורא נפשות רבות נאכן עסן. די אויסנאם איז די פינף מינים פון שבעת המינים (טרויבן, מילגרוימען, פייגן, איילבירטן, טייטלען) — אויף זיי מאכט מען א ברכה אחת מעין שלוש נאכן עסן (כאטש פארן עסן איז אויך בורא פרי העץ).

חידושים און סברות:

1. **שטרוקטור פון פרק ח' אין קאנטעקסט פון הלכות ברכות:** דער ערשטער פרק האט געגעבן די כללי'דיגע יסודות פון ברכות, און פרקים ב'–ז' האבן דורכגעגאנגען פרטים פון המוציא, סעודה, וכו'. פרק ח' גייט ווייטער צו ברכות אויף אנדערע מאכלים (פירות, ירקות, משקאות, א.א.וו.).

2. **פארוואס באקומען דוקא די פינף מינים פירות אן אנדערע ברכה אחרונה:** זיי זענען חלק פון שבעת המינים, וואס זענען **שבח ארץ ישראל** — „תקנת הארץ". אין ברכה אחת מעין שלוש דערמאנט מען „על הארץ ועל הפירות", וואס ווייזט אז דער יסוד פון דער חשיבות איז דער שייכות צו ארץ ישראל.

3. **שבעת המינים שהם עשר:** א מעניין'דיגער חשבון — די שבעת המינים טיילן זיך אויף צען: חיטה ושעורה צעטיילן זיך אויף **חמשת מיני דגן** (צוויי מיני חיטין, דריי מיני שעורים), און די פינף פירות (ענבים, רימונים, תאנים, זיתים, תמרים). אויף פינף מאכט מען ברכת המזון (דגן/פת), אויף פינף מאכט מען ברכה אחת מעין שלוש.

הלכה א (המשך): ברכות אויף פירות הארץ, ירקות, און אנדערע מאכלים

דברי הרמב"ם: כל פירות הארץ וירקות — מברך עליהם בתחילה בורא פרי האדמה, ולבסוף בורא נפשות רבות. ודברים שאין גידולן מן הארץ, כגון בשר וגבינה ודגים וביצים ומים וחלב ודבש וכיוצא בהם — מברך בתחילה שהכל נהיה בדברו, ולבסוף בורא נפשות רבות.

פשט: דריי שטופן פון ברכות ראשונות: (1) בורא פרי העץ — אויף פירות פון ביימער; (2) בורא פרי האדמה — אויף ירקות און פירות הארץ; (3) שהכל נהיה בדברו — אויף אלעס וואס וואקסט נישט פון דער ערד (פלייש, קעז, פיש, אייער, וואסער, מילך, האניג).

חידושים און סברות:

1. **די סדר פון כלל לפרט:** די ברכות גייען פון א כלל צו א פרט. **שהכל** איז דער מערסט כללי'דיגער — אלעס איז „נהיה בדברו". **בורא פרי האדמה** איז מער ספעציפיש — עס וואקסט פון דער ערד. **בורא פרי העץ** איז נאך מער ספעציפיש — עס וואקסט פון א בוים. ווי מער חשוב/ספעציעל א זאך איז, מאכט מען א מער ספעציפישע ברכה.

2. **קשיא: פארוואס האט בשר נישט באקומען א ספעציעלע ברכה?** בשר איז דאך א חשוב'ע זאך — אלע קרבנות זענען בשר, „אין שמחה אלא בבשר"! פארוואס האט מען נישט מתקן געווען א ספעציעלע ברכה אויף פלייש?

3. **א מעגליכער תירוץ:** געווענליך עסט מען בשר **בתוך הסעודה**, מיט פת. ווי רש"י זאגט: „**למדך תורה דרך ארץ, שלא יאכל אדם בשר אלא אם כן יש לו פת**" — בשר איז א „באגלייטער" צו פת, און ווערט ממילא נפטר דורך ברכת המוציא. דערפאר האט מען נישט געדארפט מתקן זיין א באזונדערע ברכה דערויף.

4. **סברא וועגן „שהכל" אויף בשר:** בשר, גבינה, פיש א.א.וו. דארפן מער מענטשליכע ארבעט (שחיטה, פראצעסירונג), ס'איז נישט אזוי דירעקט פון דער ערד ווי א פרי. „שהכל נהיה בדברו" פאסט ווייל אפילו מענטשליכע ארבעט קומט פון דעם אייבערשטן. אבער עס ווערט אויך אנערקענט אז א בהמה איז אויך „פון נעטשור" — ס'איז א באשעפעניש וואס דער אייבערשטער האט באשאפן.

הלכה: דין וואסער — שלא לרבות צמאונו

דברי הרמב"ם: מים — ווען איינער טרינקט נישט לרבות צמאונו (נישט ווייל ער איז דורשטיק), למשל ער וויל אראפשלינגען עפעס אדער אויסשווענקען זיין מויל — דארף ער נישט מאכן קיין ברכה, לא לפניה ולא לאחריה, ווייל ער האט נישט קיין הנאה פון דעם וואסער.

פשט: וואסער באקומט א ברכה (שהכל) נאר ווען מ'טרינקט עס ווייל מ'איז דורשטיק. אויב מ'טרינקט פאר אן אנדערע סיבה (אראפשלינגען א ביין, אויסשווענקען דעם מויל), איז נישטא קיין הנאה, און קיין ברכה.

חידושים און סברות:

1. **פארוואס איז וואסער אנדערש פון אנדערע משקאות:** וואסער האט **נישט קיין טעם**, דערפאר אויב מ'טרינקט עס נישט פאר דורשט, איז נישטא קיין הנאה. אבער ביי אנדערע משקאות (למשל חלב) — אפילו אויב מ'טרינקט עס צו אראפשלינגען מעדיצין, האט מען דאך הנאה פון דעם טעם, און מ'דארף מאכן א ברכה.

2. **שאלה וועגן טרינקען וואסער אויף דאקטאר'ס אנווייזונג:** היינט זאגן דאקטוירים מ'זאל טרינקען אסאך וואסער פאר געזונט, נישט דוקא ווייל מ'איז דורשטיק. צי דארף מען מאכן א ברכה? מ'קען עס פארגלייכן צו ווען א דאקטאר זאגט עס מער ברויט — דאס איז אויך א סארט „צורך", און מ'קען טענה'ן אז ס'איז ווי „לרבות צמאונו" אין א ברייטערן זין. אבער עס בלייבט אן אפענע שאלה.

3. **[דיגרעסיע: חסידישע מנהג נישט צו טרינקען פלעינע וואסער]:** עס ווערט דערמאנט א חסידישער מנהג אז מ'טרינקט נישט סתם וואסער (מים איז תאוה). הומאריסטיש אויפגעברענגט: אויב א חסידישער איד טרינקט נאר בראנפן, קען ער נישט מאכן שהכל אויף וואסער. דער וויץ: פארוואס מאכט ער שהכל? ווייל „קומט זיך אים נישט א גלעזל בראנפן?" — ד.ה. ער האט הנאה פון דעם בראנפן, נישט נאר ווייל ער דארף טרינקען.

הלכה: סוחט פירות — דזשוס פון פירות

דברי הרמב"ם: סוחט פירות ומוציא מהן משקין — מברך עליהן בתחילה שהכל נהיה בדברו.

פשט: ווען מ'קוועטשט ארויס זאפט פון פירות (מאכט דזשוס), מאכט מען שהכל, נישט בורא פרי העץ, כאטש עס שטאמט פון א פרי העץ.

חידושים און סברות:

1. **פארוואס נישט בורא פרי העץ?** לכאורה וואלט מען געמיינט אז דזשוס פון א פרי זאל האבן די זעלבע ברכה ווי דער פרי אליין. אבער דער משקה איז **נשתנה** — עס איז געווארן אן אנדערע זאך. דער דזשוס איז ווי „דברים

שאין גידולן מן הארץ" — עס איז נישט מער דער פרי אליין, נאר א משקה וואס איז ארויסגעקומען פון דעם פרי.

2. **דאס איז א יסוד אין ברכות:** ווען פירות ווערן „נשתנה" — ווען זיי ווערן פארוואנדלט פון זייער אריגינעלע פארם צו עפעס אנדערש — קען זיך ענדערן די ברכה. דאס איז אן אנפאנג פון א גרעסערע סוגיא וועגן שינוי צורה ביי מאכלים.

הלכה: יין — נשתנה למעליותא

דברי הרמב"ם: על היין מברך בתחילה בורא פרי הגפן, ולבסוף ברכה אחת מעין שלש.

פשט: יין איז אן אויסנאם פון דעם כלל אז משקין פון פירות באקומען שהכל. יין באקומט זיין אייגענע ברכה — בורא פרי הגפן — און א ברכה אחרונה מעין שלש.

חידושים און הסברות:

- דער טעם פארוואס יין איז אנדערש: ענבים ווערן **נשתנה למעליותא** — דער שינוי פון טרויבן צו ווין איז א **שיפור**, נישט א דאונגרעיד. דערפאר באקומט עס נישט נאר נישט א שהכל (ווי אנדערע משקין), נאר עס באקומט א **נייע, חשוב'ערע ברכה** — בורא פרי הגפן.

הלכה: שמן זית — ברכה און דינים

דברי הרמב"ם: בשותה שמן במים שלוקים וכיוצא בהם — מאכט מען בורא פרי העץ. **בשותה שמן לבדו אשר לא יחוש בגרונו** — מאכט מען שהכל.

פשט: שמן זית איז אויך א פאל פון נשתנה למעליותא (ווי יין), ווייל דער עיקר תכלית פון זיתים איז פאר שמן. דערפאר, ווען מען טרינקט שמן אויף א נארמאלע וועג (צ.ב. געמישט אין זופ אדער מים שלוקים), מאכט מען בורא פרי העץ. אבער ווען מען טרינקט שמן אליין אן א סיבה (נישט חושש בגרונו), מאכט מען שהכל.

חידושים און הסברות:

1. **פארוואס האט מען נישט געמאכט א נייע ספעציעלע ברכה אויף שמן (ווי בורא פרי הגפן אויף יין)?** ווייל געווענליך עסט/טרינקט מען נישט שמן לעצמו — עס ווערט גענוצט אלס אינגרידיענט. דערפאר האט מען נישט מתקן געווען א באזונדערע ברכה.

2. **אבער שמן האט יא דעם דין פון נשתנה למעליותא** — ווייל דער עיקר תכלית פון זיתים איז צו מאכן שמן. דערפאר, ווען מען טרינקט שמן (אויף א נארמאלע וועג), מאכט מען בורא פרי העץ — ווייל **דאס איז דער עיקר פרי העץ**, נישט אז מען האט עפעס געטוישט צו עפעס אנדערש, נאר **דאס איז דער תכלית.**

3. **חושש בגרונו — שמן מיט מים שלוקים:** א מענטש וואס זיין האלדז טוט אים ווי טרינקט שמן אלס רפואה. געווענליך איז שמן אליין נישט געשמאק (א שווערע פעטע זאך), אבער ווען מען מישט עס מיט מים שלוקים (א סארט זופ) אדער געקאכטע ירקות, האט מען הנאה פון דעם טרינקען — דעמאלטס מאכט מען בורא פרי העץ.

4. **שותה שמן לבדו אשר לא יחוש בגרונו:** איינער וואס טרינקט שמן אליין אן אז זיין האלדז טוט אים וויי — דאס איז נישט דער נארמאלער סדר צו טרינקען שמן. ער האט נישט הנאה פון דעם טעם השמן. מאכט ער א שהכל, **נישט בורא פרי העץ**, ווייל עס פעלט די הנאה. **אבער א ברכה דארף מען נאך אלץ מאכן** — נישט ווי וואסער, וואו מען דארף נאר מאכן א ברכה ווען מען האט הנאה. ביי שמן מאכט מען יא א ברכה (שהכל), אבער נישט די חשוב'ע ברכה (בורא פרי העץ).

5. **דיסקוסיע וועגן "הנאה":** ביי חושש בגרונו האט דער מענטש הנאה פון וואס דער שמן טוט צו זיין האלדז — דאס איז אויך א סארט הנאה/טעם. ביי דעם וואס טרינקט אן א סיבה, האט ער בכלל נישט קיין הנאה — נישט פון טעם, נישט פון רפואה.

הלכה: פירות/ירקות וואס ווערן געקאכט — שינוי מדרכן

דברי הרמב"ם: פירות או ירקות שדרכם לאוכלן חיים, ואם בישלן או שלקן — מברכין עליהם בתחילה שהכל נהיה בדברו.

פשט: פירות אדער ירקות וואס מען עסט געווענליך רוי — אויב מען האט זיי געקאכט, מאכט מען שהכל, ווייל דאס איז נישט דער דרך צו עסן זיי, און דער שינוי איז א דאונגרעיד.

חידושים און הסברות:

- **בישול vs. שליקה:** בישול מיינט געקאכט מיט אנדערע אינגרידיענטס/ספייסעס; שליקה מיינט פלעין געקאכט אין הייס וואסער. ביידע פאלן — אויב דער דרך איז צו עסן עס רוי — מאכט מען שהכל.

- דער יסוד: ווען מען טוט עפעס מיט א מאכל **היפוך פון זיין דרך**, ווערט עס ווייניגער חשוב, און מען מאכט שהכל אנשטאט די ברכה הראויה.

הלכה: ירקות שדרכן לשולקן — אם אכלן חיים

דברי הרמב"ם: ירקות שדרכן לאוכלן שלוקין, כגון כרוב ולפת — אם אכלן חיים, מברכין עליהם בתחילה שהכל.

פשט: פארקערט — ירקות וואס מען עסט געווענליך געקאכט (ווי קרויט, לפת/מערן, קארטאפל, סקוואש), אויב מען עסט זיי רוי, מאכט מען שהכל.

חידושים און הסברות:

- דער זעלבער כלל ווי אויבן, נאר פארקערט: ביי ירקות וואס דער עיקר איז געקאכט, איז רוי עסן א דאונגרעיד.

- **משל:** א רויע קארטאפל — האט נישט קיין טעם, עס איז נישט דער דרך, מאכט מען שהכל.

הלכה: דברים שדרכם בין חיים בין מבושלים

דברי הרמב"ם: דברים שדרכם לאוכלן בין חיים בין מבושלים — אכלן בין חיים בין מבושלים, מברכין עליהם הברכה הראויה להם: אם הוא פרי העץ — בורא פרי העץ, פרי האדמה או ירקות — בורא פרי האדמה.

פשט: זאכן וואס מען עסט סיי רוי סיי געקאכט — מאכט מען אייביג די ריכטיגע ברכה (העץ אדער האדמה), ווייל ביידע וועגן זענען דער דרך.

חידושים און הסברות:

- **"פרי האדמה או ירקות"** — א סברא: "ירקות" מיינט כפשוטו גרינע געוויקסן (בלעטער-זאכן, ליפי וועדזשטעבלס), און "פרי האדמה" מיינט זאכן ווי טאמעיטאס, קיוקאמבערס — פירות וואס וואקסן פון דער ערד. קיין ראיה איז נישט געבראכט געווארן, אבער עס מאכט סענס.

הלכה: מי שלקות — זופ פון ירקות

דברי הרמב"ם: ירקות שדרכן לשולקן — **ששלקן** — וואס איז דער דין אויף דעם וואסער/זופ?

פשט: ווען מען קאכט ירקות וואס דער דרך איז צו קאכן, האט דער זופ (מי שלקות) דעם זעלבן דין ווי די ירקות אליין — בורא פרי האדמה.

חידושים און הסברות:

1. **"שלוקות כשלוקות"** — דער וואסער פון די ירקות האט דעם זעלבן דין ווי די ירקות גופא. דער טעם: דער וואסער אליין האט נישט קיין טעם; ער האט באקומען דעם טעם פון די ירקות. ווען מען האט געקאכט **בכוונה** צו באקומען דעם טעם אין דעם וואסער, איז דאס דער עיקר — און מען מאכט בורא פרי האדמה.

2. **חילוק צווישן שלקות (קאכן) און סחיטה (קוועטשן):** ביידע מאל באקומט מען א פליסיגקייט פון דער פרי – אבער ביי שלקות איז דער נארמאלער וועג צו קאכן, ממילא איז דאס וואסער א חלק פון דער נארמאלער עסן. ביי סחיטה – ארויסקוועטשן זאפט – איז דאס נישט דער נארמאלער וועג און ווי מ'עסט די מערסטע פירות. אויב עס וואלט היינט יא געווען דער דרך (ווי ביי ארענדזש דזשוס), קען זיין אז עס וואלט געווען אנדערש.

הלכה: דבש תמרים

דברי הרמב"ם: דבש תמרים מברכין עליו בתחילה שהכל.

פשט: דבש פון תמרים (דעיט סירופ/האניג) – מאכט מען שהכל, נישט בורא פרי העץ, כאטש תמרים אליין זענען פון שבעת המינים.

חידושים און הסברות:

1. **קשיא:** פארוואס זאל דבש תמרים נישט האבן א דין פון נשתנה למעליותא, אזוי ווי יין (פון ענבים) און שמן (פון זיתים)? דבש איז דאך אויך א זייער חשוב'ע זאך!

2. **תירוץ:** דער חילוק איז אז ביי תמרים **עסט מען די פרי אליין** – דאס איז דער עיקר שימוש. דבש תמרים איז א **דאונגרעיד** פון דעם, ווייל דער עיקר תמר ווערט געגעסן אלס פרי. דערפאר האט דבש תמרים דעם דין פון אלע אנדערע מי פירות – שהכל. (נישט ווי יין, וואו דער עיקר תכלית פון ענבים איז פאר יין, און נישט ווי שמן, וואו דער עיקר תכלית פון זיתים איז פאר שמן.)

הלכה: תמרים שמיעכן בידו

דברי הרמב"ם: אבל תמרים שמיעכן בידו, והוציא גרעינין שלהן, ועשאן כמו עיסה – מברך עליהם בורא פרי העץ וברכה אחרונה מעין שלש.

פשט: תמרים וואס מען האט צוקוועטשט מיט דער האנט, ארויסגענומען די קערנער, און געמאכט ווי א טייג – מאכט מען בורא פרי העץ און ברכה מעין שלש, ווייל דאס איז נאך אלץ דער פרי אליין, נאר אין אן אנדערע פארם.

חידושים און הסברות:

1. **דער חילוק צווישן דבש תמרים און תמרים שמיעכן בידו:** ביי דבש נעמט מען נאר דעם זאפט/סירופ – דאס איז נישט מער דער פרי. ביי שמיעכן בידו עסט מען נאך אלץ **די גאנצע תמר** – נאר אין א צוקוועטשטע פארם.

2. **דער דגוש איז אויף "בידו"** – מיט דער האנט. דאס מיינט א מינימאלער שינוי. ווען מען נוצט א **מאשין**, קען זיין אז מען זעט שוין נישט מער די תמרים, און דעמאלטס איז עס אפשר אן אנדערער דין.

3. **"לפיכך דבש"** – דער רמב"ם זאגט "לפיכך דבש" (נישט "לפיכך תמרים") – דאס ווייזט אז דער שהכל איז ספעציפיש אויף דעם **דבש** (דער זאפט/סירופ), נישט אויף יעדע פארם פון צוקוועטשטע תמרים.

4. **[דיגרעסיע: פרוט לעדער, קענדי פון פירות, און ענליכע שאלות]:** א לענגערע דיסקוסיע וועגן מאדערנע אפליקאציעס:

- **פרוט לעדער (fruit leather):** לכאורה בורא פרי העץ, ווייל עס איז געמאכט פון דער גאנצער פרי (נישט נאר דער זאפט), ענליך צו "תמרים שמיעכן בידו."

- **דרייד מענגא (dried mango):** לכאורה בורא פרי העץ, ווייל עס איז נאך דער פרי.

- **דער עיקר שאלה:** וואס איז דער גדר פון ווען א פרי פארלירט זיין "תורת הפרי"? דער חילוק שיינט צו זיין: **אויב מען זעט נאך דעם פרי** (ווי ביי שמיעכן בידו) vs. **אויב מען זעט שוין נישט מער דעם פרי** (ווי ביי א מאשין וואס צומאלט עס לגמרי).

- איין מיינונג: ווען מען קוועטשט א באנאנע פאר א קינד אז עס ווערט א דייסע – האט עס שוין נישט "תורת הפרי." דער צווייטער חברותא איז נישט מסכים – ער מיינט אז כל זמן מען עסט דעם גאנצן פרי (נישט נאר דעם זאפט), איז עס נאך בורא פרי העץ.

- ביי פרוט לעדער וואס איז געמאכט פון עכטע פירות (נישט קינסטליכע), זעט אויס אז מען זאל מאכן בורא פרי העץ. אבער ווען עס איז א געמיש פון מער ווי איין פרי, אדער ווען מען זעט בכלל נישט וואס עס איז – איז עס מער קאמפליצירט. דער ענין איז נישט פארענטפערט געווארן לגמרי.

הלכה: קנים המתוקים (צוקער-שטעקלעך / שוגער קעין)

דברי הרמב"ם: קנים המתוקים – ומבשלן במים עד שיתעבה ויעמוד – הסכמת הגאונים שמברכין בורא פרי האדמה. ויש שאמרו בורא פרי העץ. וכן אמרו שהמוצץ אותם הקנים מברכין בורא פרי האדמה. ואני אומר שאין זה פרי, ואין מברכין עליו אלא שהכל. לא יהיה דבש עיקרים שנשתנה על ידי האור גדול מדבש תמרים שלא נשתנה אלא שהכל.

פשט: דער רמב"ם ברענגט א מחלוקת הגאונים וועגן צוקער-שטעקלעך. מ'קאכט זיי אפ אין וואסער ביז עס ווערט דיק – דאס איז צוקער. די גאונים האבן געהאלטן בורא פרי האדמה; אנדערע האבן געהאלטן בורא פרי העץ. אויך אויפ'ן מוצץ (זויגן/קייען) פון די קנים אליין האבן זיי געזאגט בורא פרי האדמה. דער רמב"ם איז מחולק: ער האלט אז דאס איז בכלל נישט קיין פרי, און מ'מאכט נאר שהכל. זיין ראיה: דבש תמרים, וואס איז נאר ארויסגעקוועטשט אן קיין שינוי דורך פייער, איז שוין נישט מער "פרי" (מ'מאכט שהכל) – כל שכן צוקער וואס איז אינגאנצן פארענדערט געווארן דורך קאכן.

חידושים און הסברות:

1) די מחלוקת הגאונים: עץ אדער אדמה?

די גאונים זענען אלע מסכים אז קנים המתוקים איז א "פרי" – די שאלה איז נאר צו ס'איז א בוים (בורא פרי העץ) אדער א קליינע געוויקס (בורא פרי האדמה). די ספק איז ווייל א קנה איז הויך ווי א בוים, אבער עס איז נישט קלאר צו עס האט דעם סטאטוס פון אן אילן.

2) מוצץ די קנים – וואס איז דער דין?

ווען איינער נעמט די קנים גאנצערהייט און זויגט ארויס די זיסקייט (מוצץ), האבן די גאונים אויך געזאגט בורא פרי האדמה. לויט דער דעה וואס האלט בורא פרי העץ אויף צוקער, קען זיין אז אויפ'ן מוצץ מאכט מען נאר אדמה – ווייל מוצץ איז א שוואכערע וועג פון עסן.

3) דער רמב"ם'ס חידוש: "ואני אומר שאין זה פרי"

דער רמב"ם איז מחולק אויף אלע גאונים. ער האלט אז צוקער איז בכלל נישט קיין פרי, און מ'מאכט נאר שהכל. זיין ראיה איז א קל וחומר: דבש תמרים – וואס איז נאר ארויסגעקוועטשט פון תמרים אן קיין גרויסע פראצעס – מאכט מען שוין שהכל. כל שכן צוקער, וואס איז אינגאנצן פארענדערט געווארן דורך קאכן אין פייער ("נשתנה על ידי האור"), זאל מען נישט מאכן קיין ברכת הפרי דערויף.

4) גרויסע מחלוקת אין לערנען דעם רמב"ם – צוויי וועגן

וועג א' (דער כסף משנה / בית יוסף'ס וועג): דער רמב"ם זאגט צוויי באזונדערע טענות: (1) די קנים אליין זענען נישט קיין פרי – ממילא אויפ'ן מוצץ מאכט מען שהכל; (2) אפילו ווען מ'וואלט מודה געווען אז די קנים זענען א פרי, איז די צוקער וואס קומט ארויס נאכ'ן קאכן זיכער נישט בעסער ווי דבש תמרים, וואס איז שהכל.

וועג ב' (דער מגיד שיעור'ס שטארקע שיטה): דער רמב"ם רעדט נאר פון איין זאך – צו די צוקער (דער פראדוקט נאכ'ן קאכן) איז נאך א "פרי" אדער נישט. דער רמב"ם גייט בכלל נישט אריין אין דעם חקירה פון צו די קנים אליין זענען א פרי. זיין איינציגע טענה איז: דער צוקער איז א "נייע

זאך" וואס איז אינגאנצן פארענדערט געווארן, און ממילא איז עס נישט מער קיין פרי – מיט א ראיה פון דבש תמרים. "א מענטש רעדט נישט אזוי, און אויך דער רמב"ם רעדט נישט אזוי" – אז מ'זאל אריינלייגן צוויי באזונדערע טענות אין איין סענטענס אן קיין סימן.

5) דער כסף משנה'ס ענטפער אויפ'ן טור

דער טור פארענטפערט די גאונים קעגן דעם רמב"ם'ס ראיה פון דבש תמרים: ביי תמרים עסט מען די תמר אליין, ממילא איז דער דבש נאר א נעבנזאך. אבער ביי קנים המתוקים איז די גאנצע תכלית פון פלאנצן זיי – צו מאכן צוקער. ממילא איז דער צוקער דער עיקר פרי.

דער כסף משנה ענטפערט: "מ'קען זען אז דער טור האט נישט געלעבט אין א פלאץ וואו מ'פלאנצט צוקער-שטעקלעך." ווייל אין פלעצער וואו מ'גראט צוקער-שטעקלעך, פארקויפט מען אויך די קנים אליין צום לעקן און מוצץ זיין. ממילא איז דא א וועג צו עסן די קנים אליין – פונקט ווי ביי תמרים – און דער דבש/צוקער בלייבט א נעבנזאך.

6) קריטיק אויפ'ן בית יוסף'ס וועג פון לערנען דעם רמב"ם

"דער בית יוסף האט א מנהג פון אריינלערנען אין פוסקים" – ער לערנט אריין אין רמב"ם זאכן וואס דער רמב"ם זאגט נישט. דער בית יוסף'ס טענה אז דער רמב"ם מיינט אז די קנה אליין איז נישט קיין פרי (ווייל עס איז א שטעקן/רער) איז א שיינע סברא, אבער עס שטימט נישט מיט'ן רמב"ם'ס לשון. דער רמב"ם רעדט נאר פון איין נקודה: צו דער פראדוקט (צוקער) איז נאך א "פרי" אדער נישט.

7) דער רמב"ם'ס יסוד: וואס הייסט "פרי"?

דער גרונט-פרינציפ פון דעם רמב"ם'ס שיטה: דער רמב"ם טראכט נאר פון איין שאלה – איז דער פראדוקט נאך "די פרי" אדער איז עס שוין א "נייע זאך"? ער גייט נישט אריין אין דעם חקירה פון "פארוואס דאס איז געמאכט" (תכלית). ער פרעגט נאר: איז עס אנדערש פון דער אריגינעלער זאך, אדער נישט?

8) ארענדזש דזשוס – א נוגע למעשה שאלה

עס ווערט אנגערירט אז די שאלה פון סחיטת פירות איז זייער נוגע פאר ארענדזש דזשוס, ווייל ארענדזשן ווערן לכתחילה געפלאנצט פאר דזשוס. לכאורה וואלט מען געקענט טענה'ן אז ווייל דאס איז דער תכלית, זאל מען מאכן בורא פרי העץ. אבער דער מסקנא איז אז קיינער מאכט נישט בורא פרי העץ אויף ארענדזש דזשוס – דער כלל בלייבט אז כל פירות חוץ פון יין ושמן, ווען מ'קוועטשט ארויס זאפט, מאכט מען שהכל.

מעטאדאלאגישע הערה: ווי אזוי מ'לערנט רמב"ם

מ'טאר נישט לערנען ערשט דעם כסף משנה און דערנאך דעם רמב"ם, ווייל דאן לייענט מען שוין אריין דעם כסף משנה'ס פשט אין רמב"ם'ס ווערטער. דער ריכטיגער וועג איז: ערשט לערנען וואס דער רמב"ם שרייבט אליין, פארשטיין דעם פשט, און ערשט דערנאך צוברענגען מפרשים – אריינגערעכנט דעם כסף משנה און אנדערע. דער רמב"ם האט געשריבן פאר מענטשן וואס גייען נאר לערנען רמב"ם, אן אנדערע מקורות, און דעריבער דארף מען קענען פארשטיין זיין טעקסט אליין.

הלכה: קור (ראש הדקל) – הארט פון דער טייטלבוים

דברי הרמב"ם: הקור, והוא ראש הדקל שאינו כעץ לבן, ומבשלים אותו – שהקור אינו פרי, והראיה שהוא דומה לקורות.

פשט: דער קור (palm heart / הארץ פון פאלם) איז דער ווייכער אינערליכער טייל פון דער שפיץ פון א טייטלבוים. דער רמב"ם פסק'נט אז עס איז נישט קיין פרי, און דער ראיה איז אז עס איז ענליך צו קורות (באלקנס/שטאמען) – עס איז א טייל פון דער בוים אליין, נישט א פרוכט. דעריבער מאכט מען שהכל.

חידושים און הסברות:

1. דער רמב"ם זאגט קלאר זיין סברא: דער קור איז נישט קיין פרי ווייל ער איז דומה לקורות – ער איז א שטיקל פון דער בוים'ס סטרוקטור, נישט א פראדוקט וואס דער בוים ברענגט ארויס. מ'דארף נישט אריינקוועטשן אנדערע הסברות.

2. **וויכטיגער חילוק:** דער דקל (טייטלבוים) האט יא נארמאלע פירות – תמרים. דער קור איז א צווייטער פראדוקט פון דעם זעלבן בוים, אבער ער איז נישט דער פרי. דאס איז א בוים וואס האט צוויי פראדוקטן – איינס איז דער פרי (תמרים – בורא פרי העץ), און דאס צווייטע איז א זייטיגע זאך (קור – שהכל), ווייל עס איז נישט קיין פרי.

הלכה: קפריסין של צלף – קאפערס

דברי הרמב"ם: קפריסין של צלף – ומבשלין אותו לבדו תחלה, מפני שאינו פרי, אלא אביונות של צלף הן הן הפרי, שהן כצורת תמרים דקים קטנים, ואוכלים אותן בפרי.

פשט: דער צלף (קאפער-פלאנץ) האט פארשידענע חלקים וואס מענטשן עסן. די קפריסין (דער בלום-קנאפ / אויסערליכער טייל) איז נישט דער פרי, דעריבער מאכט מען אויף דעם בורא פרי האדמה (נישט העץ). די אמת'דיגע פרי זענען די אביונות – קליינע שטיפטלעך ענליך צו קליינע תמרים – און אויף זיי מאכט מען בורא פרי העץ.

חידושים און הסברות:

1. דער רמב"ם שטעלט דעם קור און דעם צלף צוזאמען אין איין הלכה, ווייל ביידע זענען דוגמאות פון ביימער וואס האבן צוויי פראדוקטן: איינס איז דער אמת'דיגער פרי (בורא פרי העץ), און דאס צווייטע איז א זייטיגער פראדוקט וואס מענטשן עסן אבער איז נישט דער פרי.

2. **חילוק צווישן קור און קפריסין:** אויפן קור מאכט מען **שהכל** (ווייל עס איז ממש א טייל פון דער בוים, דומה לקורות), אבער אויף קפריסין מאכט מען **בורא פרי האדמה** – עס איז א קלענערער דרגה אראפ פון העץ, אבער נישט אזוי ווייט ווי שהכל. מ'דארף פארשטיין דעם חילוק: פארוואס באקומט דער קור שהכל און די קפריסין באקומען אדמה, ווען ביידע זענען נישט דער פרי פון זייער בוים.

3. **[דיגרעסיע: פאראלעל צו צימערינג (cinnamon)]:** צימערינג איז א דוגמא פון א בוים וואס דער בוים אליין האט א טעם – מ'שניידט אפ שטיקלעך פון דער בוים און עסט עס. דאס איז א מצב פון "טעם עצו ופריו שוה." אבער אין רמב"ם זעט מען נישט א קלארע הלכה אז ווען מ'עסט דעם בוים אליין מאכט מען בורא פרי העץ – "פרי העץ" מיינט וואס דער בוים **געט ארויס**, נישט דער בוים אליין. דער בוים אליין איז פרי האדמה.

הלכה: פלפלין (פעפער) און זנגביל (אינגבער/דזשינדזשער)

דברי הרמב"ם: הפלפלין והזנגביל, בזמן שהן רטיבין – מברכין עליהן תחלה בורא פרי האדמה. יבשים – אין טעונין ברכה לא לפניהם ולא לאחריהם.

פשט: אויף פרישע (רטיבין) פעפער און אינגבער מאכט מען בורא פרי האדמה. אבער ווען זיי זענען אויסגעטריקנט (יבשים), מאכט מען גארנישט – נישט פארן עסן און נישט נאכן עסן – ווייל אין טרוקענעם צושטאנד זענען זיי נישט מער קיין מאכל, נאר א תבלין וואס מ'לייגט אריין אין טעפ צו געבן א טעם.

חידושים און הסברות:

1. **פארוואס קיין ברכה אויף טרוקענע?** ווייל קיינער עסט נישט טרוקענע פעפער אדער אינגבער אזוי ווי א מאכל. מ'לייגט אריין שטעקלעך אין טאפ צו געבן טעם – דאס איז נישט "עסן." דער רמב"ם'ס כלל איז אז אוכלים שאינם ראויים לאכילה ומשקים שאינם ראויים לשתיה – אין מברכין לא לפניהם ולא לאחריהם. דאס ווערט נישט באשטימט דורך דעם יחיד'ס מיינונג – אויב דער עולם האלט אז דאס איז נישט ראוי לאכילה, ביסטו א "מאדנע

בריאה" אויב דו עסט עס. אלע הלכות ברכות זענען געבויט אויף אן אביעקטיווע נארם, נישט אויף אינדיווידועלע פרעפערענצן.

2. **קשיית רבינו יונה – פארוואס נישט בורא פרי העץ אויף פרישע פלפלין?** רבינו יונה פרעגט: פלפלין איז דאך א פראדוקט פון א בוים (לויט זיין פארשטאנד), און עס איז חייב אין ערלה – פארוואס מאכט מען נישט בורא פרי העץ? ער ענטפערט: כיון דטעם עצו ופריו שוה – דער בוים פון פלפלין האט אליין דעם זעלבן טעם ווי דער פרי. ווען מ'קען אפשניידן א שטיקל פון דער בוים און עסן עס מיטן זעלבן טעם, איז דער פרי נישט מיוחד פאר זיך – דער גאנצער בוים איז אזוי ווי א פרי האדמה, און אלעס וואס וואקסט דערפון באקומט אויך נאר בורא פרי האדמה.

3. **רבינו יונה'ס צווייטע קשיא – אתרוג:** אתרוג איז אויך טעם עצו ופריו שוה, און דאך מאכט מען בורא פרי העץ! ער ענטפערט: ביי אתרוג איז עס זייער קלאר וואס איז דער פרי און וואס איז דער בוים – מ'קען קלאר אונטערשיידן. אבער ביי פלפלין (און ענליכע פלאנצן ווי צימערינג) איז עס נישט קלאר וואס איז דער פרי און וואס איז דער בוים, ווייל דער בוים אליין האט א טעם.

4. **גרויסע שאלה: וואס מיינט "פלפלין" אין דער גמרא/רמב"ם?** וואס מיר רופן היינט "פעפער" (bell peppers, hot peppers) איז בכלל נישט קיין בוים – עס איז א מין ירק/וויין (vine/bush) וואס וואקסט פון דער ערד. עס איז פרי האדמה פשוט. אויב אזוי, איז רבינו יונה'ס קשיא (פארוואס נישט פרי העץ?) נישט שייך. דער רבינו מנוח (א מפרש אויפן רמב"ם) האלט אז פלפלין איז חייב אין ערלה, וואס מיינט אז ער האלט עס איז א בוים. אבער היינטיגע רבנים זאגן אז רוב פוסקים האלטן אז פלפלין (וואס מיר רופן פעפער) איז נישט חייב אין ערלה – עס איז נישט קיין בוים. עס מוז זיין אז דער פלפלין פון דער גמרא און רמב"ם איז א גאנץ אנדערע פלאנץ ווי וואס מיר רופן היינט "פעפער" – עס איז אן אנדערע ספעציע וואס איז טאקע א בוים. מ'דארף קוקן אין ערוך ערך אל"ף פאר מער אינפארמאציע.

הלכה: רשימה פון זאכן וואס מ'מאכט שהכל – גמרא ברכות

דברי הגמרא (ברכות): הפת שעפשה, ויין שהקרים, ותבשיל שעבר צורתו, והנובלות שהן פגין, והשכר, והחומץ, והגובאי, והמלח, והכמהין והפטריות – על כולן מברך תחילה שהכל נהיה בדברו.

פשט: די גמרא ברענגט א רשימה פון זאכן וואס מ'מאכט שהכל: (1) ברויט וואס איז פארדארבן – אפילו מ'נוצט עס נאך (מאכט קוגל/חביתה), ווייל עס האט פארלוירן די חשיבות פון ברויט, מאכט מען שוין נישט המוציא/מזונות נאר שהכל; (2) וויין וואס איז פארדארבן; (3) תבשיל וואס האט פארלוירן זיין צורה; (4) פרוכט וואס איז אראפגעפאלן פאר'ן צייטיגן; (5) ביר; (6) עסיג (חומץ – וויין ווא

ס איז געווארן עסיג); (7) היישעריקן (גובאי); (8) זאלץ; (9) כמהין ופטריות (מאשרומס).

חידושים און הסברים:

1. **זאלץ – א מינעראל מיט ברכה:** זאלץ איז א מינעראל, נישט עפעס וואס וואקסט פון די ערד. בורא פרי האדמה מיינט זאכן וואס וואקסן פון די ערד, נישט "טויטע זאכן." דאך, ווען איינער טרעפט א וועג צו עסן א מינעראל, מאכט מען שהכל – ווייל שהכל איז די כלל-ברכה פאר אלעס וואס האט נישט א ברכה מיוחדת.

2. **כמהין ופטריות (מאשרומס) – נישט גידולי קרקע:** כמהין ופטריות זענען נישט "גידולו מן הארץ" אין דעם פשוט'ן זין. זיי קומען טאקע פון אונטער די ערד, אבער זיי האבן נישט קיין שורשים ווי א פלאנץ – זיי זענען א פאנגוס (מיט מיסיליום). זיי קענען וואקסן אויף א וואנט, אין לופט, נישט נאר אין ערד. דעריבער מאכט מען שהכל און נישט בורא פרי האדמה.

הלכה: ברכה אחרונה פון שהכל – בורא נפשות

דברי הרמב"ם: אויף אלע זאכן וואס מ'מאכט שהכל, מברך מען לאחריו בורא נפשות רבות וחסרונן על כל מה שבראת להחיות בהם נפש כל חי.

פשט: דער אייבערשטער האט באשאפן מענטשן מיט זייערע באדערפענישן ("וחסרונן" – זייערע חסרונות/רצונות), און ער האט באשאפן אלע זאכן צו באפרידיגן די רצונות – "להחיות בהם נפש כל חי."

חידושים און הסברים:

- **נוסח-חילוק צווישן רמב"ם און אונזער מנהג:** דער רמב"ם ברענגט די נוסח **אן** א חתימה (אן "ברוך" אין סוף). אונזער מנהג איז צו זאגן "ברוך חי העולמים" – א שטיקל חתימה אן שם ומלכות. דאס איז א באמערקענסווערדיגער חילוק וואס דארף פארשטאנען ווערן.

הלכה ט': שמרים – וואסער אויף וויין-זאץ

דברי הרמב"ם: שמרים שנתן עליהם מים – נתן עליהם שלשה ומצא ארבעה – מברך עליו בורא פרי הגפן, שזה יין מזוג. אבל הוציא פחות מהרבה – אפילו יש בו טעם יין – מברך עליו תחילה שהכל.

פשט: ווען מ'גיסט וואסער אויף שמרים (וויין-זאץ) כדי ארויסצוציען דעם וויין וואס איז איינגעזאפט צווישן די שמרים: אויב מ'גיסט אריין 3 מאס וואסער און עס קומט ארויס 4 מאס, הייסט עס אז 1 מאס איז וויין – דאס איז א פערטל וויין, וואס איז גענוג פאר "יין מזוג" (א דריטל וויין איז דער שיעור), און מ'מאכט בורא פרי הגפן. אבער אויב עס קומט ארויס ווייניגער ווי דער שיעור פון מזוג – אפילו מ'שמעקט א טעם וויין – מאכט מען נאר שהכל.

חידושים און הסברים:

1. **גרויסער חידוש – מ'גייט נישט נאך טעם ביי יין:** דער רמב"ם זאגט בפירוש "אפילו יש בו טעם יין" – מ'מאכט נאר שהכל. דאס הייסט אז ביי יין גייט מען נישט נאך טעם, נאר נאך דעם פראפארציע פון ממשות'דיגן וויין. דאס איז לכאורה אקעגן דעם כלל פון עיקר וטפל, וואו מ'גייט נאך וואס דער מענטש וויל.

2. **קשיא:** פארוואס זאל מען נישט זאגן אז דער מענטש טרינקט דאס **פאר** דעם וויין-טעם, און דאס וואסער איז נאר א טפל? ער טרינקט דאך נישט סתם וואסער – ער זוכט דעם וויין-טעם!

3. **תירוץ:** יין איז א "דבר חשוב" מיט א ברכה מיוחדת חשובה (בורא פרי הגפן). כדי צו פארדינען די חשוב'ע ברכה, מוז עס האבן דעם סטאטוס פון יין – נישט בלויז א טעם פון יין. וואסער מיט טעם יין איז א "שיינע משקה" אבער נישט קיין יין. דער חשיבות פון בורא פרי הגפן פארלאנגט ממשות'דיגן וויין, נישט בלויז טעם.

4. **[דיגרעסיע: פראקטישע שאלה – גרעיפ דזשוס מיט סעלצער:]** אויב איינער מישט גרעיפ דזשוס (וואס האט לכאורה א דין יין, ווייל עס קומט פון ענבים) מיט סעלצער אדער וואסער – צו גייט מען נאך דעם זעלבן שיעור פון יין מזוג? **ערשטע צד:** יא, מ'דארף מינדסטנס א דריטל גרעיפ דזשוס. **צווייטע צד:** סעלצער איז אנדערש – מ'גיסט עס אריין נישט צו פארשוואכן דעם וויין, נאר צו געבן באבלס/געז. דאס איז אפשר א גאנץ אנדערע שאלה. **באמערקונג:** ס'איז נישט אזוי פשוט אז קאמערציעלע גרעיפ דזשוס איז טאקע 100% ענבים-זאפט.

5. **פרינציפיעלע שאלה – צו דער דין פון מזוג אפליצירט נאר ביי יין:** א וויכטיגע חקירה: צו דער כלל פון "מזוג" (פראפארציע-באזירט, נישט טעם-באזירט) איז א דין מיוחד נאר ביי יין/בורא פרי הגפן, אדער אויך ביי אנדערע ברכות? **ביי בורא פרי הגפן:** מ'גייט נאך פראפארציע, נישט נאך טעם – ווייל יין האט א חשוב'ע ברכה מיוחדת, און מ'דארף דעם סטאטוס פון "יין" צו פארדינען די ברכה. **ביי בורא פרי העץ (טעארעטיש):** אויב מ'וואלט געהאט א ליקוויד וואס פארדינט בורא פרי העץ, און מ'מישט עס מיט וואסער – וואלט מען אפשר יא געגאנגען נאך טעם, ווייל בורא פרי

העץ האט נישט די זעלבע מיוחדות'דיגע חשיבות. **מסקנא:** דאס קען זיין א הלכה מיוחדת ביים רמב"ם — אז דער דין פון מזוג (פראפארציע-באזירט) איז ספעציפיש פאר יין/בורא פרי הגפן, אבער ביי אנדערע משקאות גייט מען נאך טעם.

הלכה: טעות אין ברכות — געמאכט א פאלשע ברכה

דער רמב"ם'ס ווערטער: ברך על פירות האילן בורא פרי האדמה — יצא. ברך על פירות הארץ בורא פרי העץ — לא יצא. אבל על הכל, אם אמר שהכל נהיה בדברו — יצא, אפילו על הפת ועל היין.

פשט: בורא פרי האדמה איז א כללי'דיגע ברכה אויף אלעס וואס וואקסט פון דער ערד, אריינגערעכנט פירות האילן (ווייל ביימער וואקסן אויך פון דער ערד). דערפאר, אויב מ'זאגט האדמה אויף פירות האילן — יצא. אבער אויב מ'זאגט העץ אויף וועדזשעטעבלס — לא יצא, ווייל ס'איז פשוט נישט אמת. שהכל איז יוצא אויף אלעס, אפילו אויף פת און וויין.

חידושים און הסברות:

1. **די לאגיק פון "כלל גייט אויף פרט, אבער פרט גייט נישט אויף כלל":** א לשון כללי (ווי האדמה אדער שהכל) שליסט אריין אויך דעם פרט (פירות העץ), אבער א לשון פרטי (ווי העץ) שליסט נישט אריין דעם כלל (וועדזשעטעבלס). ווען מ'זאגט בורא פרי העץ אויף א וועדזשעטעבל, האט מען עפעס געזאגט וואס איז שקר — ס'איז בכלל נישט פרי העץ.

2. **חידוש אין פארשטאנד פון ברכה — "חלות שם שמים אויף דער זאך":** א ברכה איז נישט בלויז א דאנק, נאר א "חלות" — מ'ברענגט ארויס שם שמים אויף דער זאך, כמעט א סארט קדושה. ווען מ'זאגט "ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם", מאכט מען א "מעמד קדוש". דאס העלפט פארשטיין פארוואס ברכה לבטלה איז אזוי ערנסט — מ'האט געלייגט שם שמים אויף גארנישט. חסידישע ספרים זאגן אז ברכה איז "ממשיך השפעה" — דאס איז א חסידישער טייטש, אבער די אידיע אז ברכה איז א חלות שם שמים איז אריגינעל אין דער גמרא אליין.

3. **פראקטישע נפקא מינה:** אויב מ'פארשטייט אז די עיקר ברכה איז דאס ארויסברענגען שם שמים אויף דער זאך, פארשטייט מען בעסער פארוואס שהכל איז יוצא אויף אלעס — ווייל דער עיקר, דאס חלות שם שמים, איז דא. חז"ל האבן צוגעלייגט חשיבות'דיגע ספעציפישע ברכות, אבער מ'האט געדאנקט דעם אייבערשטן אן די חשיבות — האט מען יוצא געווען דעם עיקר.

הלכה: טעות אין לשון אבער ריכטיגע כוונה — "כשל בלשונו"

דער רמב"ם'ס ווערטער: לוקח כוס של שכר בידו... וטעה ואמר בורא פרי הגפן — אין מחזירין אותו. וכן אם היה לפניו פירות הארץ ואמר בורא פרי העץ, או שהיה לפניו תבשיל של דגן ואמר [ברכה אחרת] — יצא. לפי שבשעה שהזכיר שם ומלכות לא נתכוין אלא לברכה הראויה לאותו המין, והוא עיקר הברכה.

פשט: איינער האלט א כוס ביר (שהכל), ער ווייסט אז ס'איז ביר, ער הייבט אן "ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם" מיט כוונה אויף ביר, אבער ביים סוף זאגט ער בטעות "בורא פרי הגפן" — מ'מאכט אים נישט איבערזאגן. דער יסוד: ווען ער האט געזאגט שם ומלכות (דאס איז עיקר הברכה), האט ער געמיינט אויף דער ריכטיגער זאך. די טעות איז נאר געווען א "כשל בלשון" ביים סוף.

חידושים און הסברות:

1. **דער רמב"ם'ס יסוד — כוונה ביי שם ומלכות איז דער עיקר:** "שם ומלכות" — דאס הייסט "ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם" — איז דער עיקר הברכה. אויב ביי דעם מאמענט האט דער מענטש געוואוסט אויף וואס ער מאכט א ברכה, איז די ברכה גילטיג, אפילו ער האט זיך טועה געווען אין די חתימה/סיום. אויב מ'וואלט אים געפרעגט ביים מאמענט פון "מלך העולם" — "אויף וואס מאכסטו א ברכה?" — וואלט ער געענטפערט "אויף ביר, שהכל".

2. **מחלוקת רמב"ם און ראב"ד:** דער ראב"ד קריגט זיך זייער שטארק. ער האלט אז מ'גייט אין גאנצן נאך וואס קומט ארויס פון מויל, נישט נאך וואס דער מענטש האט געטראכט. לויט דער ראב"ד, אויב ער האט געזאגט בורא פרי הגפן אויף ביר, מחזירין אותו.

3. **דער פארקערטער קעיס — טעות אין כוונה:** וואס איז ווען ער האלט א כוס ביר, אבער ביי "ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם" האט ער געמיינט אז ס'איז וויין, און ערשט ביים סוף באמערקט ער אז ס'איז ביר? לכאורה לויט דעם רמב"ם'ס סברא איז ער נישט יוצא, ווייל זיין כוונה ביי שם ומלכות איז געווען אויף וויין. דער רמב"ם פסק'נט נישט דעם קעיס בפירוש — אפשר ווייל ס'איז א ספק אין דער גמרא, און ספק ברכות להקל.

4. **ווי אזוי קען אזא טעות פאסירן?** ס'איז א "כשל בלשון" — ער איז געווען דיסטרעקטעד, אדער ער האט געזונגען א הבדלה-ניגון מיט א חבר און ס'איז אריינגעקומען די פאלשע ווערטער. דער רמב"ם רעדט נישט פון איינער וואס ווייסט נישט וואס ער האלט (א פארמאכטע באקס), און נישט פון איינער וואס ווייסט נישט די הלכה — נאר פון איינער וואס ווייסט אלעס ריכטיג אבער האט א שפראך-פעלער.

5. **דער פארשטאנד פון "כוונה" — נישט א סענטענס אין קאפ:** "כוונה" אין דעם קאנטעקסט מיינט נישט אז מ'האט א סענטענס אין קאפ. כוונה מיינט: אויב מ'פרעגט דיך וואס דו טוסט, זאגסטו דאס. דערפאר קען מען נישט מאכן א "תנאי" (ווי דער בוטשאטשער רב האט געזאגט) אז "אייביג ווען איך זאג ברוך אתה ה', מיין איך אויף וואס ס'איז באמת דא" — דאס איז נישט ווי כוונה ארבעט. כוונה איז נישט א אבסטראקטע הצהרה, נאר א קאנקרעטע אווערנעס פון וואס מ'טוט אין דעם מאמענט.

6. **למעשה — ווי פסק'ענען די אחרונים:** דער משנה ברורה און אנדערע אחרונים פסק'ענען נישט ווי דער רמב"ם. אבער למעשה, אפילו לויט זיי, קען מען מקיל זיין און נישט איבערזאגן, ווייל ס'איז א מחלוקת ראשונים, און ספק ברכות להקל — ביידע וועגן קומט מען ארויס אז מ'זאגט נישט איבער.

הלכה: ספק אויב מ'האט געמאכט א ברכה

דער רמב"ם'ס ווערטער: כל הברכות כולן, אם נסתפק לו אם בירך אם לאו — אינו חוזר ומברך, לא בתחלה ולא בסוף.

פשט: ווען א מענטש איז מסופק צו ער האט געמאכט א ברכה ראשונה אויף עסן (ברכת הפירות, שהכל, אד"ג), אדער א ברכה אחרונה (מעין שלש, בורא נפשות), דארף ער נישט איבערזאגן. דאס איז אנדערש ווי ברכת המזון, וואו ס'איז א ספק דאורייתא און מ'דארף יא חזר'ן.

חידושים און ביאורים:

- **ספק דרבנן לקולא:** דער יסוד איז דער באקאנטער כלל אז ספק דרבנן לקולא. אלע ברכות ראשונות (שהכל, בורא פרי העץ, האדמה, מזונות) און אלע ברכות אחרונות (מעין שלש, בורא נפשות) זענען מדרבנן, ממילא ביי א ספק גייט מען לקולא און מ'מאכט נישט איבער. דער רמב"ם באטאנט "לא בתחלה ולא בסוף" — נישט די ברכה ראשונה און נישט די ברכה אחרונה.

- **פארבינדונג צום פריערדיגן נושא:** דער זעלבער יסוד פון ספק דרבנן לקולא העלפט אויך ביי אנדערע ספיקות אין ברכות — למשל ווען מ'איז מסופק צווישן דעם רמב"ם'ס שיטה און אן אנדער שיטה, קען מען מקיל זיין און נישט איבערזאגן.

הלכה: פארגעסן א ברכה און שוין אריינגעלייגט עסן אין מויל

דער רמב"ם'ס ווערטער: שכח והכניס אוכל לתוך פיו ולא בירך — אם הוא משקה, בולעו ומברך בסוף. ואם הוא אוכל, אם שזורקן ימאסו —

כגון תאנים וענבים — מסלקן לצד אחד ומברך. ואם הם דברים שאם פולטן אינם נמאסים — כגון פולים ואפונים — פולטו מפיו עד שיברך.

פשט: דריי קאטעגאריעס ווען מ'האט פארגעסן צו מאכן א ברכה ראשונה און שוין אריינגעלייגט עסן אין מויל:

1. **משקה (טרינקען):** מ'שלינגט עס אראפ און מאכט נאכדעם א ברכה (ברכה אחרונה).

2. **מאכלים וואס ווערן מיאוס ביים אויסשפייען (תאנים, ענבים):** מ'לייגט עס אויף א זייט אין מויל און מאכט די ברכה.

3. **מאכלים וואס ווערן נישט מיאוס (פולים, אפונים, קענדי, הארטע זאכן):** מ'שפייט עס אויס, מאכט די ברכה, און לייגט עס צוריק אריין.

חידושים און ביאורים:

1. **"מברך בסוף" ביי משקה — וואס מיינט עס?** "בסוף" מיינט א **ברכה אחרונה** — ווי מ'זעט פון דעם פריערדיגן לשון "לא בתחלה ולא בסוף", וואו "בתחלה" מיינט ברכה ראשונה און "בסוף" מיינט ברכה אחרונה. ממילא, ביי משקה פארפאסט מען די ברכה ראשונה לגמרי — מ'שלינגט עס אראפ און מאכט נאר א ברכה אחרונה (בורא נפשות).

2. **פארוואס קען מען ביי משקה נישט עס האלטן אין מויל און מאכן א ברכה?** ווייל ס'איז א סכנה — מ'קען זיך דערוואָרגן (טשאוקן). ביי די בית הבליעה איז נישט פנוי צו מאכן א ברכה ווען מ'האלט פליסיקייט אין מויל.

3. **"לא יברך בפה מלא":** דער יסוד פארוואס מ'דארף בכלל ארויסנעמען אדער אוועקלייגן דאס עסן איז ווייל מ'טאר נישט מאכן א ברכה מיט א פולע מויל. אויסערדעם: א ברכה ראשונה דארף זיין **פאר** מ'עסט, נישט בשעת מ'עסט — ממילא אויב ס'איז שוין אין מויל איז עס א פראבלעם.

4. **חילוק צווישן "מסלקן לצד אחד" און "פולטו מפיו":** ביי תאנים און ענבים וואס ווערן מיאוס ביים אויסשפייען (ווייל זיי זענען שוין האלב צוקייט), קען מען נישט פארלאנגען אז ער זאל עס אויסשפייען — דערפאר לייגט מען עס נאר אויף א זייט. אבער ביי הארטע זאכן (פולים, אפונים, קענדי) וואס ווערן נישט מיאוס, איז דער דין אז מ'זאל עס טאקע אויסשפייען, מאכן די ברכה מיט א ליידיגע מויל, און נאכדעם עסן. ביי ענבים למשל, אפילו ווען מ'האט עס נאכנישט געקייט, לייגט מען עס אויף א זייט — ווייל ביים אויסשפייען וועט עס יא ווערן מיאוס.

הלכה: מינים הרבה — סדר הברכות

דער רמב"ם'ס ווערטער: האוכל מינים הרבה — אם הם ברכה אחת שוה, מברך על אחת מהן ופוטר את השאר. ואם הם ברכות שונות, מברך על כל אחד ואחד ברכה הראויה לו. ואיזה מין יברך קודם?

פשט: ווען מ'האט פארשידענע מאכלים פאר זיך: אויב זיי האבן אלע די זעלבע ברכה (למשל אלע שהכל), מאכט מען איין ברכה און ס'פטור'ט אלעס. אויב זיי האבן פארשידענע ברכות, מאכט מען אויף יעדע מאכל באזונדער. די שאלה איז: וועלכע ברכה מאכט מען ערשט?

חידושים און ביאורים:

1. **ווען מ'האט א פרעפערענץ:** דער רמב"ם'ס כלל איז אז ווען מ'וויל איין מאכל מער ווי דעם אנדערן, מאכט מען קודם אויף דעם וואס מ'וויל ערשט עסן.

2. **"אינו רוצה בזה יותר מזה" — א זעלטענער פאל:** דער רמב"ם רעדט פון א פאל וואו דער מענטש האט ממש קיין פרעפערענץ. דאס איז כמעט קיינמאל נישט נוגע למעשה — ווייל כמעט אלעמאל האט א מענטש א פרעפערענץ. נאר ביי אזא "מאדנעם מענטש" וואס ס'גייט אים גארנישט אן, איז דא א סדר הלכה.

3. **[הומאריסטישע באמערקונג:]** דער מענטש וואס האט ממש קיין פרעפערענץ איז אזא "חסיד שוטה" וואס אנשטאט צו זאגן "לאמיר עסן" זאגט ער "לאמיר מאכן א ברכה" — ביי אים איז די ברכה דער עיקר, נישט דאס עסן.

הלכה: שבעת המינים קודם — סדר הפסוק

דער רמב"ם'ס ווערטער: שבעת המינים שנשתבחה בהם ארץ ישראל קודמין. כל הקודם בפסוק קודם לברכה. והשבעה הם המנויין בפסוק זה: "ארץ חטה ושעורה וגפן ותאנה ורמון, ארץ זית שמן ודבש." ודבש זהו התמרים. ותמרים קודמין לענבים.

פשט: ווען מ'האט קיין פרעפערענץ, גייט מען לויט דעם סדר פון שבעת המינים. דער סדר ווערט באשטימט לויט דעם פסוק, מיט א ספעציעלער כלל: וואס איז נענטער צום ווארט "ארץ" איז מער חשוב.

חידושים און ביאורים:

1. **דער כלל פון "קרוב לארץ":** דאס ווארט "ארץ" שטייט **צוויי מאל** אין פסוק — איין מאל ביים אנהויב ("ארץ חטה ושעורה וגפן ותאנה ורמון") און איין מאל אין מיטן ("ארץ זית שמן ודבש"). יעדע "ארץ" הויבט אן א נייע רשימה, און וואס איז נענטער צו "ארץ" איז מער חשוב.

2. **תמרים קודמין לענבים — ווי אזוי?** לכאורה שטייט גפן (ענבים) פריער אין פסוק ווי דבש (תמרים). אבער דער חשבון איז: גפן שטייט דריי ווערטער נאך דעם ערשטן "ארץ" (ארץ – חטה – שעורה – **גפן**), אבער דבש/תמרים שטייט נאר צוויי ווערטער נאך דעם צווייטן "ארץ" (ארץ – זית שמן – **דבש**). ווייל תמרים איז **נענטער** צו זיין "ארץ", איז תמרים מער חשוב ווי ענבים.

3. **דער לאגישער יסוד:** ווען מ'גיט א נאמען צו א לאנד לויט א פרוכט ("דאס איז די לאנד פון..."), איז דאס א סימן אז די פרוכט איז זייער חשוב דארט. וואס נענטער די פרוכט שטייט צום ווארט "ארץ", אלץ מער חשוב איז זי.

4. **"דבש זהו התמרים":** דער רמב"ם טייטשט אז "דבש" אין פסוק מיינט תמרים (דאטלען), נישט רעגולערע האניג. רעגולערע דבש איז שהכל; אפילו דבש תמרים (דער זאפט/סיראפ) איז שהכל — דער פסוק רעדט פון תמרים אליין.

5. **שבעת המינים אפילו אין חוץ לארץ:** דער דין פון שבעת המינים קודם אפליקירט זיך אפילו ווען די פירות וואקסן אין אמעריקע — ס'איז דער **מין** וואס ארץ ישראל איז באקאנט דערמיט, נישט דווקא פירות וואס קומען פון ארץ ישראל.

6. **פארבינדונג צו ברכת הארץ:** דער טעם פארוואס שבעת המינים זענען קודם איז ווייל ברכת המזון האט צו טון מיט ברכת הארץ — "ועל הארץ ועל המזון", "וברכת את ה' אלקיך על הארץ הטובה" — ממילא מאכט מען קודם אויף דאס וואס האט א קשר מיט ארץ ישראל.

7. **דיון: צי זית/תמרים זענען קודם צו שעורה:** אויב וואס איז נענטער צו "ארץ" איז מער חשוב, זאל זית (גלייך נאכן צווייטן "ארץ") זיין קודם צו שעורה (צוויי ווערטער נאכן ערשטן "ארץ")! **תירוץ:** חטה און שעורה זענען אן **אנדערע קאטעגאריע** — זיי זענען מזונות/המוציא, נישט פירות. דער גאנצער דיון פון סדר הקדימה איז נאר צווישן פירות. אויסערדעם, ווען מ'מאכט מזונות אדער המוציא, מאכט מען געווענליך נישט נאך אנדערע ברכות (ווייל די אנדערע זאכן זענען טפל). דער שיעור לאזט דעם אפן — "וועסט קוקן די פוסקים" — אבער דער פשוט'ער וועג אין רמב"ם איז אז מזונות האט א ספעציעלע חשיבות וואס מאכט עס קודם.

הלכה: נוסח ברכה מעין שלש אויף פירות און יין

דער רמב"ם'ס ווערטער: ברכה אחת שהיא מעין שלוש על חמשת מיני הפירות ושל יין — על הפירות אומר "על העץ ועל פרי העץ ועל תנובת השדה ועל ארץ חמדה טובה ורחבה" וכו'. על היין אומר "על הגפן ועל פרי הגפן ועל תנובת השדה ועל ארץ חמדה" וכו'. וחותם בשתיהן "על

הארץ ועל הפירות". ואם היה בארץ ישראל אומר "על הארץ ועל פירותיה".

פשט: דער אנפאנג איז אנדערש – אויף פירות זאגט מען "על העץ ועל פרי העץ", אויף יין זאגט מען "על הגפן ועל פרי הגפן" – אבער דער סוף איז דער זעלבער: "על הארץ ועל הפירות". אין ארץ ישראל זאגט מען "על הארץ ועל פירותיה".

חידושים און ביאורים:

- **דער רמב"ם'ס חתימה vs. אונזער נוסח:** דער רמב"ם זאגט אז אויף יין חותם מען "על הארץ ועל הפירות" – נישט "על הארץ ועל פרי הגפן". דאס איז אנדערש ווי אונזער מנהג (לויט דעם רמ"א), וואו מיר זאגן ביי יין אן עקסטערע חתימה "על הגפן ועל פרי הגפן".

הלכה: צולייגן "הטוב והמטיב" אין מעין שלש

דער רמב"ם'ס ווערטער: ויש מי שמוסיף בברכה שהיא מעין שלוש קודם חתימה "כי אתה אל טוב ומטיב" שהיא כעין ברכה רביעית. ויש מי שאומר שלא יאמר "האל הטוב והמטיב", שלא תיקנו ברכה רביעית אלא בברכת המזון בלבד.

פשט: צוויי שיטות: (1) מ'לייגט צו "כי אתה אל טוב ומטיב" אין מעין שלש, כדי ס'זאל זיין א מעין ברכה רביעית, (2) מ'זאגט עס נישט, וויל ברכה רביעית איז נאר תיקנו געווארן פאר ברכת המזון.

חידושים און ביאורים:

- **דער רמב"ם פסק'נט נישט:** דער רמב"ם ברענגט ביידע שיטות אן צו פסק'ענען וואס מ'זאל טון. לכאורה קען מען טון וואס מ'וויל.
- **דער הינטערגרונט:** ס'איז געווען א מנהג צו מאכן די מעין שלש אין א מיני "מעין ברכת המזון" מיט אלע פיר עלעמענטן – הזן, ארץ, ירושלים, און הטוב והמטיב.

הלכה: צוזאמלייגן מעין שלש ווען מ'האט געגעסן מערערע מינים

דער רמב"ם'ס ווערטער: אכל תמרים ושתה יין ואכל תבשיל מחמשת מיני דגן – מברך "על המחיה ועל הכלכלה ועל הגפן ועל פרי הגפן ועל העץ ועל פרי העץ ועל תנובת השדה ועל ארץ חמדה טובה ורחבה" וכו', וחותם "על הארץ ועל המחיה ועל הפירות".

פשט: ווען מ'האט געגעסן דריי סארטן זאכן וואס האבן אלע ברכת מעין שלש – מיני דגן, יין, און פירות – לייגט מען אלעס צוזאמען אין איין ברכה. די סדר איז: ערשט על המחיה (מיני דגן), דאן על הגפן (יין), דאן על העץ (פירות).

חידושים און ביאורים:

1. **די סדר ווייזט חשיבות:** פון דער סדר – ערשט מחיה, דאן גפן, דאן עץ – זעט מען אז ס'גייט לויט חשיבות. מיני דגן איז דער חשוב'סטער, דאן יין, דאן פירות.
2. **דער מהות פון צוזאמלייגן:** ביי ברכת המזון איז נישטא אזא זאך ווי צוזאמלייגן פארשידענע ברכות. אבער ביי מעין שלש לייגט מען צוזאמען דריי באזונדערע ברכות אין איין גרויסע ברכה. ס'איז נישט אז איינס פטור'ט דאס אנדערע – יעדער מין באקומט זיין אייגענע דערמאנונג אינערהאלב דער ברכה.
3. **שוועריגקייט מיט "פירותיה" אין ארץ ישראל ביי צוזאמגעלייגטע ברכה:** ווען מ'איז אין ארץ ישראל און מ'זאגט "על הארץ ועל המחיה ועל פירותיה" – צו וועמען באלאנגט "פירותיה"? צו "הארץ" אדער צו "המחיה"? לאגיש מיינט עס פירות פון דער ארץ, אבער "המחיה" האקט אפ צווישן "הארץ" און "פירותיה", וואס מאכט א שווערע לשון. פארשידענע פארשלאגן ווערן דיסקוטירט – אפשר "על הארץ ועל פירותיה ועל המחיה" (אז "פירותיה" זאל זיין סמוך צו "הארץ"), אדער "על מחייתה" – אבער ביידע ווערן אפגעוויזן: "פירותיה" מוז זיין סמוך צו "ארץ" כדי עס זאל מאכן סענס, און "מחייתה" שטימט נישט וויל מחיה (זאטקייט) איז נישט עפעס וואס קומט דירעקט פון דער ארץ אזוי ווי פירות. דער ענין בלייבט אפען.

הלכה: בורא נפשות קען מען נישט צוזאמלייגן מיט מעין שלש

דער רמב"ם'ס ווערטער: אכל בשר ושתה יין – מברך על הגפן ועל פרי הגפן, ומברך בורא נפשות רבות על הבשר.

פשט: ווען מ'האט געגעסן בשר (שהכל/בורא נפשות) און געטרונקען יין (על הגפן), מאכט מען צוויי באזונדערע נאכברכות. מ'קען נישט צוזאמלייגן בורא נפשות מיט מעין שלש.

חידושים און ביאורים:

1. **פארוואס קען מען נישט צוזאמלייגן?** מעין שלש איז א לאנגע ברכה, און חז"ל האבן נישט געוואלט מאכן א מענטש זאגן מעין שלש צוויי מאל. אבער בורא נפשות איז א קורצע ברכה, איז ס'איז נישט קיין טירחא צו זאגן עס באזונדער.
2. **אבער פירות שאינם משבעת המינים ווערן יא ארייגעצויגן:** ווען מ'האט געגעסן תאנים/ענבים (שבעת המינים) צוזאמען מיט תפוחים/אגסים (נישט שבעת המינים), מאכט מען נאר איין מעין שלש, און די ווערטער "על פרי העץ" כולל אויך די תפוחים און אגסים. די תפוחים וואלטן אליין באקומען א בורא נפשות, אבער ווען מ'זאגט שוין "על פרי העץ" אין מעין שלש, ווערן זיי אויך ארייגענומען.
3. **פארוואס ווערקט דאס ביי פירות אבער נישט ביי בשר?** ווען מ'זאגט "על העץ ועל פרי העץ", מענשנט מען פירות בכלל – דאס כולל אויך פירות וואס זענען נישט שבעת המינים. אבער ווען מ'זאגט "על הגפן ועל פרי הגפן", מענשנט מען גארנישט וועגן בשר – בשר איז נישט קיין פרי, נישט קיין עץ, נישט קיין גפן. דערפאר קען מעין שלש נישט פטור'ן בשר.
4. **[חידוש – הסבר מיט רבנו יונה/תוספות:] בורא נפשות איז א ברכה אויף "מותרות":** דער אייבערשטער האט באשאפן צוויי קאטעגאריעס: (1) **עיקר מאכלים** – פירות, תבואה, יין – וואס מ'קען לעבן דערפון, און אויף דעם זענען די חשוב'ע ברכות (בורא פרי העץ, האדמה, מעין שלש). (2) **מותרות/הנאה-זאכן** – ווי בשר, וואס מ'דארף נישט האבן צום לעבן (ווי תוספות זאגט אז אן עפל איז געמאכט פאר הנאה, נישט פאר לעבנסנויטווענדיגקייט). אויף דעם איז בורא נפשות – א באזונדערע, קורצע ברכה אויף די "עקסטערע" זאכן. דערפאר, ווען מ'זאגט "על הגפן" אדער "על העץ", רעדט מען וועגן די עיקר-מאכלים, און ס'האט גארנישט צו טון מיט בשר וואס איז אין א גאנץ אנדער קאטעגאריע. "דאס איז א גוטע פשט, דאס מאכט סענס פון די הלכה."

תמלול מלא

הלכות ברכות פרק ח' – ברכות הפירות

פתיחה: ספאנסארשיפ און קאמפיין

Speaker 1:

מיר לערנען הלכות ברכות פרק ח'. יא, הלכות ברכות, און דער פרק גייט רעדן פון הלכות ברכות הפירות.

איידער מיר רעדן וועגן ברכות, דארף מען בענטשן ברכה לה' ראש משביר פאר די ספאנסאר פון אונזער שיעור, מן יומא דאיתברי עלמא, אונזער

חשוב'ער ספאנסאר הייסט הרב החסיד הנגיד ר' יואל וועצבערגער. יעדער איינער איז זיך אפצולערנען פון אים, ספעציעל יעצט ווען די טעג גייט א קאמפיין פאר די בית המדרש פון ידידי הרב הגאון ר' יצחק, וואס לערנט פאר פארשידענע שיעורים, אויסער די שיינע שיעור וואס אונז לערנען האט ער נאך פארשידענע שיעורים מלא וגדוש מיט תורה וחכמה. זייער גוט, און ער האט גרויסע חלקים פון ווער ס'שטיצט. מ'האט טאקע אויסגעשטעלט די קאמפיין אז מ'לערנט זיך מיט ר' יואל, ער וועט מעטשן מיט שם אט ליסט ביז הונדערט, צוויי הונדערט, דריי הונדערט טויזנט דאלער. יעדער איינער זאל טראכטן ארייננצושיקן, און ס'וועט זיין א גרויסע חיזוק און א גרויסע הילף.

און דאס האב איך געזאגט ביי די פריערדיגע קאמפיין, אז דאס ארבעט, ווער ס'האט עס געטון האט פארשטאנען בעסער. ווער ס'גיט געלט פאר אונזער קאמפיין, דאס איז א סגולה ער זאל סיי מיטהאלטן די שיעור און סיי ער זאל עס פארשטיין. און געדענקען, דער רמב"ם איז נישט די שיעור, דער רמב"ם איז די אלע תורה וואס מ'לערנט. אבער מ'איז מסכים אז ס'איז א סגולה? ס'ארבעט. ס'איז בדוק ומנוסה, און ס'ארבעט אזוי. ווער ס'גיט געלט פאר די תורה, ער פארשטייט עס. איך מיין די סגולה איז אז אפילו ער לערנט נישט מיט די שיעור, האט ער דאך א חלק אין די שיעור. אבער אויב ער לערנט מיט די שיעור, איז דאך אשר עין לא ראתה.

הלכה א: ברכות אויף פירות האילן

Speaker 1:

זאגט דער רמב"ם, הלכות ברכות הפירות. זאגט דער רמב"ם א הלכה, מיר האבן שוין געלערנט אז ס'איז דא א דאורייתא'דיגע דין פון ברכת המזון, אבער ברכה לפניה איז א דרבנן, און ווי מיר האבן שוין געזאגט, האבן זיי מתקן געווען פאר יעדעס פארשידענע סארטן ברכה, פאר יעדע סארט עסן. אהא, זייער גוט. מ'קען עס אנקוקן אזוי ווי דער ערשטער פרק האט דער רמב"ם געזאגט די עיקר כללים פון ברכות, און יעצט גייט ער דורך אלע פרטים. ער איז דורכגעגאנגען ביזן זעקסטן פרק פרטים פון המוציא, מיט אריינקומען אין די מילכיגע סעודה און אזוי ווייטער, און יעצט גייט ער ווייטער צו די נעקסטע ברכות פון אנדערע מאכלים.

זאגט דער רמב"ם, **כל פירות האילן מברך עליהן בתחלה בורא פרי העץ,** און דאנקט דעם אייבערשטן בשעת די אילנות, **ובסוף זאגט מען בורא נפשות רבות,** אז דער אייבערשטער האט באשאפן מענטשן, און באשאפן די מענטשנ'ס נידס, און מענטשנ'ס תענוגים און חסרונות וואס זיי פעלט. און מ'דאנקט **על כל מה שבראת,** די אלע זאכן וואס דער אייבערשטער האט באשאפן, די אלע גוטע עסן, **להחיות בהם נפש כל חי.**

זאגט דער רמב"ם, **חוץ מחמשת המינים הכתובים בתורה,** אויסער פינף מינים פירות מאכט מען נישט די ברכה פון ווייץ, בורא נפשות, נאר אן אנדערע ברכה, **והם ענבים ורימונים ותאנים,** טרויבן, מילגרוימען, פייגן, **זיתים ותמרים,** איילבירטן און טייטלען. ס'איז זייער אינטערעסאנט, ווייל ס'איז דא פינף פון די שבעת המינים.

אויף די זאכן בענטשט מען **ברכה אחת מעין שלוש,** כאטש די ברכה פרי העץ איז די זעלבע, אבער ביי די סוף מאכט מען א ברכה אחת מעין שלוש, א לענגערע ברכה.

הסבר: פארוואס די חמשת המינים באקומען א באזונדערע ברכה אחרונה

קודם כל, סתם איז אינטערעסאנט, פארוואס לכאורה? ווייל דאס איז שבעת המינים, און פארדעם איז דאס די עיקר, כל פרי אשר תברך, אבער ס'שטייט דאך נישט דווקא די ארץ. אבער זיי האבן געלערנט אז דאס איז תקנת הארץ, און די פירות זענען שבח בני הארץ, זיי באלאנגען צו ארץ ישראל במיוחד. לכאורה אין ארץ ישראל פלעגט וואקסן נאר די פירות, נישט אנדערע זאכן וכדומה. און אויך ווייל ס'איז חשוב, ס'איז דא חמשת המינים, ס'איז אויך דא חמשת מיני דגן. די שבעת המינים, חיטה ושעורה, ווערט צעטיילט אויף פינף, האסטו צוויי מיני חיטין און דריי מיני שעורים, און נאכדעם קומט אויס אז ס'איז דא צען מינים בעצם. די שבעת המינים שהם עשר, ווייל אין פינף פון זיי מאכט מען בענטשן, און די אנדערע פינף מאכט מען ברכה אחת מעין שלוש.

זאגט אונז דער רמב"ם, די חמשת מינים וואס האבן עפעס מיט ארץ ישראל, ווייל דאס איז דאך די ענין לכאורה, וואס מ'זאגט על ארץ ועל המזון, און פארדעם זאל מען ענדערש זאגן הכתובים בתורה. אין די ברכה אחת מעין שלוש דערמאנט מען דאך ארץ.

הלכה א (המשך): ברכות אויף פירות הארץ, ירקות, און אנדערע מאכלים

Speaker 1:

שוין, זאגט ער, **כל פירות הארץ,** אלע אנדערע פירות הארץ נישט פון די בוים, און די זעלבע זאך ביי ירקות, די זאכן וואס וואקסן ירקות, וועדזשטעבלס, וואקסט אויף די פלאר, **מברך עליהם בתחילה בורא פרי האדמה,** מ'מאכט א ברכה פארן עסן בורא פרי האדמה, **ולבסוף בורא נפשות רבות.**

דיסקוסיע: די סדר פון ברכות – פון כלל לפרט

Speaker 2:

אקעי. יא. ס'טייטש, בורא פרי העץ איז א מיוחד'דיגע, ס'טייטש אלעס וואס גייט ארויס פון די ערד, אבער ס'איז דא נאכדעם די ספעציעלע פרוכט וואס די ערד געבט ארויס דורך ביימער, מאכט מען א ברכה אויף די בוים. יא, אבער בורא פרי העץ איז אלעס, כולל בורא פרי העץ.

Speaker 1:

אמת, אמת, אמת. אדער ווארט, ווי איידער ער האט א חשיבות אזא.

Speaker 2:

ניין, ווי מער חשוב, ווי מער ספעשעל, קומט מען און מ'מאכט א ברכה אויף די ספעשלקייט שבו, אויף די עץ.

ברכה אויף זאכן וואס וואקסן נישט פון דער ערד

Speaker 1:

ודברים שאין גידולין מן הארץ, זאכן וואס וואקסן נישט, **כגון בשר וגבינה ודגים,** פיש, מילכיגס, קעז, פיש, אייער, וואסער, מילך, האניק, **וכיוצא בהם,** אלע זאכן וואס זענען נישט גידולי אדמה, איז וואס מ'מאכט אויף דעם? **בתחילה מברך שהכל נהיה בדברו,** אלעס האט דער אייבערשטער באשאפן, **ולבסוף בורא נפשות רבות.**

דיסקוסיע: פארוואס שהכל אויף בשר?

ס'איז אן אינטערעסאנטע ברכה, ווייל בורא פרי העץ פארשטייט מען, ס'איז זייער דירעקט, דער אייבערשטער האט אריינגעלייגט א כח אין די ערד צו ארויסגעבן פירות. די זאכן דארף א מענטש ארבעטן געוועהנליך דערויף צו האבן בשר, ער דארף כאפן עניםלס, און עניםלס האבן געדארפט קייען אסאך גראז. אבער שהכל נהיה בדברו, אויך וואס מענטשן טוען איז דער אייבערשטער'ס...

Speaker 2:

א בהמה איז דאך פון נעטשור.

Speaker 1:

א בהמה איז א זאך וואס וואקסט, און מ'דארף עס שעכטן. וואסער קומט ארויס פון...

Speaker 2:

ניין, מ'זאגט אז ס'איז מער אינוואלווד מענטשנ'ס ארבעט, אבער ער ברענגט א ראיה.

Speaker 1:

אבער אלעס קומט פון אייבערשטן.

Speaker 2:

אמת, אמת.

:Speaker 1

יא, מיר שטייט, איך האב מיר עס טאקע געזאגט דאס, אז דער אייבערשטער צוזאמען מיט די מענטשן וואס האבן אויפגעפירט מיט די הלכה. אבער דער אייבערשטער האט געגעבן פאר די מענטשן די חכמה.

:Speaker 2

אבער שהכל נהיה בדברו איז מער כללי. אויך אלע אנדערע זאכן, אויסער העץ און אדמה, אלעס איז מדברו פון אייבערשטן.

:Speaker 1

רייט, די פוינט איז, ס'גייט פון א כלל לפרט. באופן כללי, אלעס איז שהכל, אזוי ווי מיר גייען לערנען אויך איבער די עובד איז מיוצא. נאכדעם איז דא אדמה, נאכדעם איז עץ פון די אדמה.

:Speaker 2

איי דאנט טינק אז דו קענסט זאגן אז די שהכל איז מער בעיסיק.

:Speaker 1

זיכער איז עס מער בעיסיק. שהכל איז מער א מעשה לכל המחנות.

:Speaker 2

ניין, דאס איז די טייטש. איך האב איר צוגעלייגט נאך א ווייץ פון די אדמה.

:Speaker 1

אבער די הלכה, די ווארט הלכה ארבעט אזוי, באופן כללי, אלעס איז דער אייבערשטער מאכט. יעצט, ווען דו האסט א ספעשל זאך, רעדט מען אויף אים באופן פרטי. אזוי, מ'קען זאגן אפילו אז אלעס איז שהכל. נאכדעם, אלעס איז אויך פון די ערד, חוץ פון בשר וגבינה וכו'. דו גייסט קויפן זאכן וואס זענען נישט סתם נהיה בדברו, נאר זיי זענען אויך ארויסגעקומען פון די ערד, ס'האט א געוויסע חשיבות, זאגט ער, מן האדמה.

קשיא: פארוואס האט בשר נישט באקומען א ספעציעלע ברכה?

:Speaker 2

זאג מיר אז ס'איז מער חשוב וועדזשטעבלס ווי פלייש? איך פארשטיי דאס נישט. ס'איז מיר זייער שווער. ווייל איך וואלט געמאכט פאר פלייש א ספעציעלע ברכה, ס'איז דאך א גאנצע זאך פלייש, ס'איז דאך א חשוב'ע זאך. איך ווייס נישט וואס דער פשט איז, ס'מוז זיין אנדערע גירסאות ערגעץ וואו ס'שטייט אז מ'מאכט א ספעציעלע ברכה אויף פלייש. אין בורא פרי האדמה איז מער ווייל דער אייבערשטער האט עס באשאפן, דו דארפסט נישט אזוי שווער ארבעטן דערויף, ס'קומט ארויס די פיקל וואס דער אייבערשטער רעדט צו. פלייש דארף מען שוין מער ארבעטן.

:Speaker 1

אמת, אבער פארשטייסט וואס איך זאג, נאכדעם א חלק פון די בורא פרי האדמה ווערן פון זיי המוציא און א חלק פון זיי ווערט ווייטער הגפן. מער וויניגער די קאטעגאריעס דיסיידן ווי זיי ארבעטן. איך טראכט נאך, מ'דארף פארשטיין פארוואס די בשר קומט נישט קיין עקסטערע ברכה, מיר איז פאני, איך ווייס נישט פארוואס.

:Speaker 2

פאר א טיימס מאכט מען זיך אסאך מאל. היינט עסט מען קווינאוואו, אדער וואס קענסטו זאגן עניטינג וואס האט א היי פראטין, די זענען זייער... פרעגסט א קשיא, וואס טוט זיך ווען אין א צייט ווען געוויסע מאכלים ווערן די קינג? האבן זיי אזוי אנגעקוקט לכאורה. ווען דו רעדסט וועגן בשר, ער בייט זיך, אפשר היינט עסן מענטשן מער אייער ווי אמאל, קען זיין. אבער איך זאג, בשר איז אלעמאל געווען א דבר חשוב, דו קענסט נישט זאגן אז נישט. אלע קרבנות, און אין שמחה אלא בבשר.

:Speaker 1

קען זיין טאקע וועגן דעם, אז דו שטייט יא, מ'האט געמאכט אן עקסטערע ברכה. פארוואס פונקט ווי יענע איז א סעט מיט בשר, ווען מ'וויל זאגן א ברכה. ס'איז א גוטע שאלה, א גרויסע בעל תאוה איז אוכל ושובע. אויב איינער וויל נאכקוקן אדער אונז אויסזאגן עפעס א סברא וועגן דעם, קען ער אריינשרייבן אין די הערות גרופע.

:Speaker 2

זע, די בשר האט נישט באקומען אן על השחיטה, ער האט נישט באקומען א ברכה פאר זיך. איך טראכט, אפשר ווייל געוועינליך עסט מען דאך בשר בתוך הסעודה עניוועי. די רש"י זאגט, **למדך תורה דרך ארץ, שלא יאכל אדם בשר אלא אם כן יש לו פת.** די פת קומט מיט די בשר, ס'קומט פאר א באגלייטער. די בשר באגלייט די פת.

:Speaker 1

די גמרא האט שוין גערעדט וועגן דעם, ס'איז פאני.

דין וואסער — שלא לרבות צמאונו

:Speaker 1

דער רבי האט א שותה מיין, ווייל ער האט עס ליב, נישט וועגן...ניין, שולא. וואסער טרינקט מען ווען מ'איז דארשטריק, אז דער לוגם די גרון זאל האבן גענוג וואסער. דעמאלטס מאכט מען שהכל. וואס דא איז ווייל איינער טרינקט וואסער פאר אן אנדערע סיבה, למשל ער וויל אויסשווענקן זיין מויל, אדער ער וויל אראפשלינגען עפעס, דארף ער טון ברכה לא לפניה ולא לאחריה, ווייל ער האט נישט קיין הנאה פון די וואסער.

אבער אויף אנדערע זאכן איז עס לכאורה וויניגער שייך, ווייל מ'פילט די טעם, מ'האט הנאה. אפילו אויב איינער טרינקט חלב ווייל ער וויל אראפשלינגען מעדיצין, האט ער דאך הנאה פון די חלב.

:Speaker 2

רייט. וואסער האט נישט קיין טעם. איז ממילא אויב נישט לצמא איז נישט קיין טעם.

דיסקוסיע: טרינקען וואסער אויף דאקטאר'ס אנווייזונג

:Speaker 1

איך ווייס נישט, למשל היינט איז דא מענטשן וואס טרינקען אסאך מאל וואסער סתם ווייל דער דאקטאר האט געזאגט. איך בין נישט זיכער צו מ'מאכט אויף דעם א ברכה. וואס איז די הנאה דערפון? ס'איז נישט... מ'קען אפשר יא זאגן, אבער מ'קען טראכטן.

איך האב געטראכט אויך אז וועגן דעם וואס די חסידישע אידן וואס עסן קיינמאל נישט קיין פלעינע וואסער, מ'טרינקט נאר אזוי, ס'איז דאך א תורה וואס איז מים איז תאוה. אבער קען זיין אז ס'איז אמת'דיג וועגן די חומרא, א חסידישער איד קען נישט סתם מים חס ושלום, אמת? ממילא קען ער וואלט ער נישט געקענט מאכן קיין שהכל.

:Speaker 2

ווען ס'וואלט געווען אזוי וואלט דער רמב"ם אויסגערעכנט ווי מים לרבות צמאונו. ער זאגט ביי שלא לרבות צמאונו דארף מען נישט. יא, אבער ער זאגט נישט... איך מיין אז ווען ס'איז אזא זאך ווי אראפשלינגען מעדיצין. מצד שני, דער רמב"ם ברענגט נישט די דוגמא פון די גמרא, ער ברענגט דיר נאר קלאר די אמת אז ער דארף אפשלינגען עפעס א ביין. ס'איז אמת, מ'קען זאגן לרבות צמאונו, יעדער איינער ווייסט וואס ער מיינט. אבער דער רמב"ם האט נישט דאס אויסגערעכנט ביי די ברכה. ער זאגט, ס'איז דא א ווערד זאך פארוואס זאל א מענטש טרינקען נישט לרבות צמאונו.

:Speaker 1

אקעי, מאכט זיך, ער איז סטאק אין זיין האלדז. אויב איינער, דער דאקטאר זאגט אים טרינק אסאך וואסער, אזוי ווי דער דאקטאר זאגט אים עסט אסאך ברויט. טאקע, מאך אריין אין דיין דייעט וואסער, אנשטאט אנדערע זאכן טרינק וואסער. מ'קען אזוי זאגן, און מ'קען זאגן אנדערש אויך.

דיגרעסיע: חסידישער וויץ וועגן שהכל

:Speaker 2

אקעי. לאמיר נאר זאגן אז... אקעי. קענסט דאך די מעשה, א חסידישער איד טרינקט פאר וואטעווער, אלול מיני א פארן, מאכט ער אלע לחיים, ער קען נישט מאכן א שהכל. פרעגט ער א קשיא, ער קען דאך טרינקען וואסער. וואס איז די תירוץ? די תירוץ איז אז א איד טרינקט, פארוואס מאכט ער א שהכל? קומט זיך אים נישט קיין גלעזל בראנפן?

Speaker 1:

אה, זייער גוט.

הלכה ב: סוחט פירות — דזשוס פון פירות

Speaker 1:

סוחט פירות ויוצא מהן משקין, ס'איז דאך אן ענף וואס איז בויען אויף גרויסע הלכות פירות. מ'גיימיר לערנען וואס מ'נעמט פירות, ווען זאכן ווערן נשתנה, ווען פירות ווערן, ווען א פרי ווערט פון א פרי צו עפעס אנדערש. **סוחט פירות ויוצא מהן משקין** האט ער געמאכט דזשוס. **מבורך עליהן בתחילה שהכל**, מאכט ער א שהכל. ס'איז נישט גוט דאס.

מבורך עליהן בתחילה שהכל, מאכט מען א שהכל. אגב, לכאורה דארף מען דאך מאכן העץ. אבער ווייץ מאכט מען נאך די פרוכט. דמשקן איז אן אנדערע זאך, אבער דמשקן מאכט מען א שהכל. דמשקן איז אזוי ווי דברים שאין גידולן מן הארץ, ס'איז ווי אנדערע מאכלים.

לכאורה די ווארט איז וואס נישט...

הלכה ב (המשך): סוחט פירות ומוציא מהן משקין

Speaker 1: טייל, מאך לייג אריין אין דיין דייעט וואסער, אנשטאט אנדערע זאכן, טרינק וואסער. מען קען אזוי זאגן, און מען קען זאגן אנדערש אויך.

Speaker 2: אקעי, איך פארשטיי. זאג נאר אז... אקעי.

דיגרעסיע: א ווייץ וועגן שהכל

Speaker 1: קענסט דאך די מעשה, א חסידישער איד טרינקט פאר וואטעווער אלע מיני... פארן מאכן א לחיים, ער וויל קענען מאכן א שהכל. און ער פרעגט א קשיא, ער קען דאך טרינקען וואסער. וואס איז די תירוץ? די תירוץ איז, א איד טרינקט ווייל ער וויל מאכן א שהכל, קומט אים נישט קיין גלעזל בראנפן.

Speaker 2: אה, זייער גוט.

די הלכה: ברכה אויף דזשוס

Speaker 1: **סוחט פירות ומוציא מהן משקין, עד כאן איז בורא פרי העץ.** אז מ'נעמט פירות... ווען זאכן ווערן נשתנה, ווען א פרי ווערט פון א פרי צו עפעס אנדערש. **סוחט פירות ומוציא מהן משקין**, ער האט געמאכט דזשוס, **מברך עליהן בתחילה שהכל.** מאכט ער א שהכל. סוחט, נישט גוט די שוועל. **מברך עליהן בתחילה שהכל.** מאכט מען א שהכל, הגם לכאורה וואלט מען געדארפט מאכן א העץ. אבער העץ מאכט מען אויף די פרוכט. די משקה איז אן אנדערע זאך, אויף די משקה מאכט מען א שהכל. די משקה איז אזויווי דברים שאין גידולן מן הארץ, אזויווי אנדערע מאכלים. לכאורה די פרי איז וואס איז נישט חשוב. להשביע בהן נפש ישראל.

בקיצור, ס'איז דא צווי פרוכט וואס ווען מ'איז מוציא משקין איז אן אנדערע דין. **על היין מברך בתחילה בורא פרי הגפן, ולבסוף ברכה אחת מעין שלש.** די ווין ווערט נשתנה למעליותא, די זיתים ווערט חשוב'ער. די ווין איז א נייע פארברכה און א ברכה אחת מעין שלש. די ענבים, יא.

הלכה: שמן זית

Speaker 1: אבער שמן האט נישט די הלכה אז מ'דארף מאכן נאר א שהכל וואס איז ווייניגער חשוב. ס'איז נישט דא קיין נייע ברכה אז ס'זאל זיין מער חשוב.

Speaker 2: אקעי, שמן געווענליך טרינקט מען נישט שמן.

Speaker 1: ניין, איך זאג פארוואס מ'האט נישט געמאכט קיין נייע ברכה אויף שמן, ווייל געווענליך עסט מען עס נישט לעצמו אזוי. אבער שמן איז אויך אזויווי די קאטעגאריע פון יין, אז ס'איז נשתנה למעליותא. ס'איז געווארן חשוב. אבער די עיקר זיתים איז געמאכט געווארן פאר שמן. ממילא, ווען מ'טרינקט שמן מאכט מען בורא פרי העץ, ווייל דאס איז די עיקר פרי העץ. ס'איז נישט אזויווי אז מ'האט עפעס געטוישט מיט עפעס. דאס איז די תכלית.

חושש בגרונו — שמן מיט מים שלוקים

Speaker 1: זאגט ער, **אמר רב יהודה אמר שמואל: החושש בגרונו, לא יערענו שמן תחילה.** פארוואס טרינקט א מענטש שמן? ווייל ער וויל אן אסאך זיין, ער וויל מאכן סיכה פון אינסייד אויף זיין האלדז. **בשותה שמן במים שלוקים וכיוצא בהם**, ס'איז דא א וועג, געווענליך שמן אויף די האלדז איז נישט געשמאק, ס'איז א העווי פעט זאך, אבער ס'איז געמישט מיט מים שלוקים, מיט עפעס א זופ, מיר וועלן שפעטער זען מים שלוקים איז א סארט זופ, וכיוצא בהם, יא, געקאכטע וועדזשטעבלס, וואס ער עסט עס.

הנה בשתייתו, ער האט הנאה געהאט פון די טרינקען, ער האט יא געטראפן א וועג וויאזוי צו עסן די שמן אויף א געשמאקע וועג. **אבער בשותה שמן לבדו**, אבער ער האט געטרונקען שמן אליין, **אשר לא יחוש בגרונו**, אז זיין האלדז טוט אים נישט ווי, ס'איז בכלל נישט די סדר צו טרינקען דעמאלטס שמן, **בורא עליו שהכל, שאינו נהנה בטעם השמן**, ער האט נישט הנאה געהאט פון די טעם השמן. א ברכה דארף מען נאך אלץ מאכן, נאר א וואסער דארף מען נאר ווען מ'האט הנאה. א ברכה דארף מען ווייטער מאכן, אבער נישט קיין בורא פרי העץ ווייל ס'איז נישט קיין הנאה. אזוי קומט אויס, יא. פשט נישט הנאה פון טעם השמן, ער האט הנאה פון עפעס אנדערש, ווייס איך נישט פונקטליך וואס מ'זאגט עס.

דיסקוסיע: וואס מיינט "הנאה" ביי שמן?

Speaker 2: אה, ער זאגט אז די פשט איז, אה, שותה שמן לבדו, ער טרינקט איינס שמן, אבער ס'האט נישט קיין טעם, ער האט נישט הנאה דערפון. הנאה פון שמן האט מען נאר ווען ס'העלפט עפעס פאר די חושש בגרונו סיטואציע. נאר דעמאלטס איז די סדר צו טרינקען שמן לעצמו. אז ס'איז די סדר, זעט מען אז דער מענטש טרינקט ווייל ס'איז א שלוקא סדר, ער טוט אנדערש פון שלוקא מנהג בני אדם. אבער דער וואס איז נישט, ס'איז א למעלה, איינער וואס טרינקט אשר לא יחוש בגרונו מאכט א שהכל, דאס איז ווייל ער איז נישט נהנה, ווייל דו ביסט דאך סתם אזוי נישט נהנה, פארוואס טוסטו עס? איך פארשטיי פון אים גארנישט.

Speaker 1: אבער דער דאקטאר האט אים געהייסן.

Speaker 2: ניין, דער דאקטאר האט געהייסן איז דער פריערדיגער מענטש.

Speaker 1: ניין, דער דאקטאר האט אים געהייסן אז ער זאל האבן את זה איין אויל, נישט פאר זיין גרון.

Speaker 2: וואטעווער ס'איז, וואס איז די פשט? וויאזוי הייסט עס א טעם? די חושש בגרונו הייסט אז ס'האט עפעס הנאה פון די טעם?

Speaker 1: ניין, ער האט יא הנאה, ער האט הנאה פון וואס ס'טוט צו זיין האלדז, עפעס א טעם, עפעס אזא, וואס זאלן מיר זאגן.

Speaker 2: ווייל דער צווייטער וואס עסט, עסט אויך פון עפעס א ריזן. פארוואס איז דער צווייטער זיך פטור פון כלום?

Speaker 1: ניין, ער זאגט דיר שוין חושש בגרונו, און ער טוט עס באופן אז ס'זאל האבן א טעם, בשותה שמן במים שלוקים, דאס איז די ווארט.

Speaker 2: יא, אבער וואלט ער געטרונקען מים שלוקים וואלט ער אויך נישט, ווייל חושש בגרונו האט ער נישט געקענט מאכן קיין ברכה, ווייל ער האט נישט הנאה געהאט, ס'איז נישט געווען בכלל. ווען מאכט א מענטש די גאנצע עסק אז ער מישט צוזאם אויל מיט ווייל דאס איז נישט א נארמאלע זאך צו טון.

הלכה ג': פירות או ירקות שדרכם לאוכלן חיים

Speaker 1: **פירות או ירקות שדרכם לאוכלן חיים,** פירות אדער ירקות וואס געווענליך עסט מען עס רוי, אויב האט מען עס געמאכט אז עס זאל נישט ארויסגיין פון זיין **בישולן או שלקן,** מען האט עס געקאכט מיט אנדערע ספייסעס, אדער שלקן האט מען עס פלעין געקאכט אין הייס וואסער, אזוי דאכט זיך מיר איז געווען די פשט אין אנדערע פלעצער, שלקן מיינט געקאכט פלעין, און בישול מיינט געקאכט מיט אנדערע אינגרידיענטס. **מברכין עליהם בתחילה שהכל נהיה בדברו,** ווייל דאס איז נישט די פרי, ס'איז געווארן געטוישט, און ס'איז געווארן ווייניגער חשוב, ווייל די עיקר פרי עסט מען עס חי.

ירקות שדרכן לאוכלן שלוקין

Speaker 1: אבער **ירקות שדרכן לאוכלן שלוקין,** ירקות וואס די סדר איז צו עסן געקאכט, **כגון כרוב ולפת,** אזויווי קרויט און איך ווייס נישט וואס... לפת וואס עסט מען לעצטענס, דאס איז מערן, איך ווייס נישט וואס... די זאכן וואס מען עסט געווענליך געקאכט, סקוואש, איך ווייס וואס, נו?

Speaker 2: יא.

Speaker 1: איז פארקערט, די וועדזשטעבל קוקט מען אן ווי די עיקר וועדזשטעבל איז געקאכט, מען מאכט נאך נישט, ס'איז נאך נישט חוץ די מעשה. **אם אכלן חיים, מברכין עליהם בתחילה שהכל.** גוט, דאס איז אזויווי למשל א קארטאפל, איינער עסט א רויע קארטאפל, איז ער מאכט א שהכל, ווייל א רויע קארטאפל האט נישט קיין טעם, איינער עסט עס, ס'איז נישט די דרך, דאס מיינט ער צו זאגן, אז דאס איז די זאך.

דברים שדרכם בין חיים בין מבושלים

Speaker 1: **ודברים שדרכם לאוכלן בין חיים בין מבושלים, איז אכלן בין חיים בין מבושלים, קען מען אייביג מאכן די ברכה הראויה להם, אם הוא פרי העץ בורא פרי העץ, או פרי האדמה או ירקות בורא פרי האדמה.**

Speaker 2: וואס מיינט פרי האדמה או ירקות? איך ווייס נישט וואס די רמ"א מיינט ווען ער זאגט פרי האדמה או ירקות.

Speaker 1: ירקות איז גרינע, איז אזוווי אלע ליפי זאכן, און פרי האדמה וועט מיינען טאמעיטאס, קיוקאמבערס.

Speaker 2: קען זיין, יא. ירקות קען מיינען כפשוטו די גרינע זאכן, די אלע גרינע געוויקסן.

Speaker 1: ס'מאכט סענס וואס דו זאגסט, איך האב נישט קיין ראיה, אבער ס'מאכט סענס.

הלכה ד׳: מי שלקות — זופ פון ירקות

Speaker 1: אקעי, **ירקות שדרכן לשולקן, ששלקן,** א מענטש האט געמאכט אזא זופ פון ירקות וואס די סדר איז צו קאכן. יעצט איז א חידוש, פריער האט מען גערעדט פון עסן די פירות אליינס אין די שלקן. זאגט מען אז נישט נאר דאס, אפילו די זופ פון די ירקות, **מהו שיברך עליהם בורא פרי האדמה?** אבער ס'איז דא אן אופן וואס יא, למשל אז פאר דעם האט ער עס טאקע געקאכט, צו האבן די וואסער, די וואסער זאל באקומען א טעם פון די תמרים. א שמע מינה **שלוקות כשלוקות,** די וואסער פון די וועדזשטעבלס האט די זעלבע דין ווי די וועדזשטעבלס, וואס איז א מקום חשוב, נישט סתם אויב מ'טרינקט עס אזוי, ווייל די וואסער אליין האט נישט קיין טעם, די וואסער האט יעצט באקומען די טעם פון די וועדזשטעבלס, און דאס איז פארוואס מ'קאכט עס, איז דאס די דין פון בורא פרי האדמה. אבער נישט ביי אופן, נאר טאקע ווען די וועדזשטעבל אליין ווערט געקאכט, נישט ווען ס'איז מים לבד.

הלכה ד׳ (המשך): דבש תמרים

Speaker 1: **דבש תמרים מברכין עליו תחילה שהכל.** נישט אזוי ווי... ס'האט נישט די דין אזוי ווי דבש וואס מיר האבן געלערנט.

Speaker 2: אנטשולדיגט, דבש תמרים איז אן ענין. זיי האבן געלערנט וועגן יין און זיי האבן געלערנט וועגן שמן. פארוואס זאל נישט זיין קיין עקסטערע ברכה נשתנה למעליותא אויף דבש? ס'איז דאך דבש.

Speaker 1: זייער גוט. העלפט עס נישט, מ'גייט נישט מאכן א ברכה נשתנה למעליותא אויף דבש. ס'איז דא עפעס וואס דו טוסט נישט, איך קען דיר נישט העלפן. דבש איז אויך זייער א חשוב'ע... אפשר נישט אויף די לעוועל פון יין און שמן, אבער על כל פנים, דבש תמרים איז נישט... ווייל די תמרים עסט מען אליין, און וויבאלד מ'עסט די תמרים אליין, און דאס עסט מען באופן דבש תמרים, איז עס ווייניגער חשוב. ס'איז א דאונגרעיד, ווייל מ'עסט די תמרים אליין. די דבש תמרים איז אזוי ווי אלע אנדערע מי פירות וואס מ'מאכט א שהכל.

Speaker 2: אבער ס'איז יא דא עפעס א סארט אזוי ווי דבש תמרים אדער תמרים סאוס, איך ווייס נישט וואס מ'מאכט יא היינט, יא?

תמרים שמיעכן בידו

Speaker 1: **אבל תמרים שמעכן בידו, אבער תמרים וואס מ'האט נאך צוקוועטשט מיט די האנט והוציא גרעינין שלהן ועשאן כמו עיסה,** וואס מ'מאכט אויף דעם **א בורא פרי העץ און א ברכה אחרונה מעין שלש,** ווייל דאס הייסט נישט דבש, ווייל דאס איז נאר טאקע מער דבש'דיג אביסל, ווייל ער האט עס צוקוועטשט מיט זיינע הענט, ממילא איז עס געווארן זייער ווייעך, די דבש דערפון איז ארויסגעקומען, און דו פילסט די דבש, אבער דו עסט נאך די גאנצע תמר. עסטו בורא פרי העץ און דו זאגסט א ברכה אחרונה מעין שלש.

Speaker 2: רייט, דבש איז ווען מ'נעמט נאר אזוי ווי... נישט אז מ'שמירט די גאנצע תמר, נאר עפעס אזוי ווי די סאוס דערפון.

Speaker 1: אקעי.

דיסקוסיע: מאדערנע אפליקאציעס — פרוט לעדער און קענדי

Speaker 2: אבער דא מוטשענען זיך אסאך, למשל מ'מאכט סארטן קענדיס מיט זאכן פון פרוכט. די חילוק צווישן תמרים שמיעכן ביד אדער עפעס וואס מ'מאכט אנדערע שינויים אז ס'זאל ווערן א... אז וואס? למשל די דרייד זאכן אז מ'מאכט א דרייד מענגא. לכאורה מאכט מען אן עץ.

Speaker 1: דא איז דאך תמרים שמיעכן ביד. די דגוש דא איז אויף די ווארט "ביד". דארט ווען מ'נוצט א מאשין זעט מען מער נישט די תמרים. דא קומט אריין די ווארט ווען מ'זעט יא אדער ווען מ'זעט נישט די פרוכט. ווייל ס'איז אסאך נוגע אויף אסאך עסן. ווייסטו, רייס קעיק, זאכן וואס מ'קאכט, אדער...

Speaker 2: אבער רייס קעיק איז רייס, איך רעד אבער נישט צו אים.

Speaker 1: אדער וואטעוועור, פרוכט. איך וויל זאגן פרוט לעדער למשל. נו, לכאורה דארף מען מאכן אן עץ, איך זע נישט פארוואס נישט.

Speaker 2: ווייל ער האט געזאגט "שמיעכן בידו" איז ברואי איסו, ווייל דו עסט דאך ווייטער די תמר. ס'איז ווייטער די זעלבע זאך. וואס איז די פרוט לעדער? מ'האט גענומען א שטיקל פלייש?

Speaker 1: די דגוש דא איז אויף די ווארט "שמיעכן בידו". ס'איז נישט קיין מעידזשער... אויב א מענטש האט גענומען א באנאנע, אויב מ'האט געמאכט דערפון אז ס'איז געווארן אזא... ס'איז דאך ווי ס'שטייט צו קוועטשן פאר א קינד אז ס'איז געווארן אין א דייסע אזא, איז אויך... ער זאגט אז ס'האט שוין נישט די תורת הפרי.

Speaker 2: איך ווייס נישט, איך בין נישט מסכים. ס'זעט מיר אויס פון די הלכה... איך ווייס נישט, איך זע נישט... איך האב נישט געזען די יד. די יד איז אפשר דערפאר אז מ'נוצט א מאשין. ס'איז א איסור בכלל די חילוק. איך וואלט געטראכט צו זאגן די הלכה פאר די סיבה. ווי זאגט ער דארט? ער זאגט "לפיכך דבש", ער זאגט נישט "לפיכך תמרים". לאמיר זאגן אזוי, די הלכה איז "לפיכך דבש".

Speaker 1: וואס איז די עף מינה? אזוי מיינט עס, אז מ'קוועטשט עס צוזאמען?

Speaker 2: די דבש.

Speaker 1: די עף מינה איז וואס? אז דו עסט דאך יא פרוט לעדער. דו עסט דאך תמרים שמיעכן ביד, דו עסט דאך יא פרוט לעדער.

Speaker 2: ניין, ניין, ניין. די דבש מיינט אז ס'איז בכלל נישט דא קיין פרוכט, ס'איז נאר עפעס די סאפט, די וואסער וואס קומט ארויס פון די תמר. אבער דו נעמסט די גאנצע תמר, אפילו דו נעמסט ארויס א חלק, דו נעמסט ארויס די גרין, דו ווילסט נישט עסן די סידס, אבער דו מאכסט פון דעם עפעס א שימוש, איז לכאורה געהעריג די קענדי. א פרוט לעדער, אזא זאך, זעט מיר אויס אז ס'איז... מיינסט ווענדט זיך אויב ס'איז געמאכט פון עכטע פירות, היינט אז ס'קען זיין געמאכט פון פלעסטיק, איך ווייס נישט וואס. אבער די תמרים איז לכאורה די פירות ניכר, עס איז דא פלעצער ווי ס'איז ממש מ'זעהט נישט וואס ס'איז, און עס איז א געמישט פון מער ווי איין פרי, אקעי, אויב ס'איז צו קוועטש מ'קען מאכן פון פלעסטיק, דער זאגט, איך ווייס נישט וואס ס'איז מאכט איינדערע פרוט לעדער פון אים, און איך זאגט, אבער וואס איז די פרוט לעדער וואס ס'איז טאקע געמאכט פון פירות.

הלכה ה: קנים המתוקים (שוגער קעין) – ברכה אויף צוקער

דברי הרמב"ם: מחלוקת הגאונים ושיטת הרמב"ם

Speaker 1: די fruit leather, אזא זאך זעט מיר אויס, מיין איך ס'ווענדט זיך אויב ס'איז געמאכט פון די עכטע פרי. היינט צו טאגס קען זיין ס'איז געמאכט פון פלעסטיק, איך ווייס נישט וואס. דא ביי די תמרים איז לכאורה די פרי ניכר. ס'איז דא פלעצער וואו ס'איז ממש, מ'זעט נישט וואס ס'איז, און ספעציעל אויב ס'איז געמישט פון מער ווי איין פרי.

אקעי, אויב ס'איז צוקוועטשט, מ'קען מאכן פון פלעסטיק. איך ווייס נישט וואס מ'מאכט היינט די fruit leather פון. אויב ס'איז געווען fruit leather וואס האט טאקע געמאכט פון פירות, און ס'איז געווארן אין א זאפט און נאכדעם ווערט עס אויסגעטריקנט, איז עס נאך אלץ א פראבלעם. אויב דעמאלטס איז עס אנדערש. אויב ס'איז טאקע אויף די פראסעס, נערו ליהו האבן שוין מברך געווען נאך די ווייטס. אזוי מיין איך. מ'קען פרעגן די... איך זע ער ברענגט אז דו ווילסט זאגן אז דער רמב"ם רעדט. ניין, דער רמב"ם שיינט יא, ס'איז אינגאנצן... דער רמב"ם זאגט מפורש קיין נס, ס'איז געווארן א טייג.

אז דו ווילסט טענה'ן אז מ'רעדט זיך נאר אויב ס'איז געבליבן אזא שטיקל, איך ווייס נישט, ס'איז נישט קלאר. ס'איז נישט געווארן צומאל אדער וואס. אקעי. ס'איז זייער נוגע, ווייל די שאלה ווערט אויף juices, פון certain juices, ארענדזש דזשוס און אנדערע. ניין, אבער ארענדזש דזשוס ווערט די שאלה ווייל מ'פלאנצט עס לכתחילה פאר ארענדזש דזשוס. אקעי, דאס איז נאך א שאלה וואס מ'גייט זען קומענדיגע וואך. אבער דאס איז מחלוקת הפוסקים, ווייל לכאורה איז די הלכה אז קיינער מאכט נישט קיין עץ אויף ארענדזש דזשוס ווי איך ווייס, און לכאורה די reason איז ווייל כל פירות, אפילו ס'איז פאר א שטיקל, אבער ס'איז נאך א זאך.

איך וועל דיר זאגן פארוואס, ווייל ס'איז דא שטיקלעך. איך וויל די דזשוס, איך וויל עס זאל זיין אנדערש. יעדע פירות חוץ פון ווין און שמן ווערט אויס. אזוי איז די כלל. לכאורה מ'מאכט טאקע נישט קיין ברכה אויף ארענדזש דזשוס. ווילסטו טענה'ן אז ס'וואלט נישט געווארן... אויף תמרים מאכט מען אויך נישט. אויף תמרים זאפט מאכט מען אויך נישט קיין ברכה. ניין, ס'איז נישט. ס'איז א שהכל. ס'איז א שהכל. אפילו ס'איז געווארן. סאו, אויבן קלאר, די אלע פירות בלייבט שהכל, ווערט שהכל. אזוי איז לכאורה די הלכה. יא, מ'רעדט וועגן די ארענדזש דזשוס, וועגן די נעקסטע הלכה. לאמיר גיין ווייטער. יא, ס'שטייט... ניין, די נעקסטע הלכה רעדט נישט פון געמאכט א דזשוס. ס'שטייט נישט קלאר וועגן א דזשוס. ס'איז א צוקער. דער רמב"ם, אז ס'ווערט זאלץ. יא, מ'דארף גיין זען. איך זע נישט אז ס'איז נוגע, ווייל דזשוס איז נישט די זעלבע זאך ווי זאלץ. זאלץ איז איין זאך, און דזשוס איז א צווייטע זאך. משקה פון פירות איז נישט קיין פירות. אזוי זעט מיר אויס די הלכה.

קנים המתוקים, זיסע קנים. קנים איז וויאזוי הייסט עס היינט? צוקער שטעקעלעך. שוגער קעין הייסט עס. שוגער קעין, יא. אבער דער רמב"ם טייטשט עס אויס "זיסע רערן". **ומבשלן במים, מ'קאכט אפ די דזשוס דערפון עד שיתעבה ויעמוד על המלך,** מ'מאכט דערפון אזא שטויב. און דאס איז צוקער. **איז כל הגורם עומד, האבן די גאונים געזאגט אז מ'מאכט א בורא פרי האדמה.** מ'זאל מאכן בורא פרי האדמה ווייל... אקעי, לאמיר שוין זען. מ'זאל מאכן בורא פרי האדמה, און אנדערע האבן געהאלטן אז מ'מאכט בורא פרי העץ, ווייל דאס איז א קנה, און ס'איז א הויכע. זיי זענען נישט געווען זיכער צו די קנה איז א בורא פרי העץ, צו ס'איז אזוויו א קליינע געוויקס, אזוויו א בורא פרי האדמה וואס וואקסט אויף א קליינע גראזעלעך, אדער ס'איז א בוים. אויף דעם איז געווען א מחלוקה.

וכן אמרו שהמוצץ אלו הקנים, אויב איינער נעמט די קנים גאנצערהייט און ער איז מוצץ עס, ער קייט עס, ער סאקט ארויס די זיסקייט, **אויך מברכין בורא פרי האדמה.** לכאורה לויט די דעה וואס האט געזאגט בורא פרי האדמה, יא? דאס איז די דעה וואס האט געזאגט אז דאס איז א שוואכערע וועג פון עסן. אפשר אויף דעם מאכט מען אדמה, און אויף דעם מאכט מען העץ. דאס מיינט ער.

על כל פנים, די מוסכם פון די גאונים, הסכמת הגאונים איז געווען אז דאס איז א פרי. די שאלה איז נאר צו ס'איז אן עץ אדער אדמה, אבער אלע נעמען אן אז ס'איז א פרי.

קשיא: פארוואס איז עס דומה צו מי שלקות?

אבער פארוואס איז עס דומה צו מי שלקות אזא? ס'איז אזוויו... אה, אזא געדענקסטו די מחלוקה וואס מיר האבן געהאט א סעקונדע צוריק, וואס איז ערגער, ווען ס'איז אוכל או רעב. אבער דא זעט אויס, ס'איז אזוויו מי שלקות, אז מ'באשט עס אין מים, אזוויו א ווערדזשטעבל אדער א פרוכט וואס מ'קאכט. וואס דעמאלטס, אויב ס'איז געמאכט פאר דעם, איז די הלכה אז מ'מאכט אויף דעם טאקע.

דיסקוסיע: חילוק צווישן שלקות און סחיטה

Speaker 2: וואס איז די חילוק שלקות און סחיטה? לאמיר פרעגן שוין אזוי די קשיא. וואס איז די חילוק פון שלקות מיט סחיטה? ס'איז נישט די זעלבע זאך?

Speaker 1: איך ווייס נישט. די חילוק איז נאר וואס איז די דרך. די דרך איז צו שלוק זיין געוויסע ירקות, און ס'איז נישט די דרך צו סוחט זיין געוויסע פירות. אז דאס איז היינט יא דער דרך, איז עס יא. קען זיין, איך ווייס נישט. הנני יודע.

שיטת הרמב"ם: "ואני אומר"

זאגט דער רמב"ם, **ואני אומר,** לאמיר זען וואס דער רמב"ם זאגט. דער רמב"ם זאגט אזוי, דער רמב"ם איז מחולק. **דער רמב"ם זאגט אז דאס הייסט שאר פירות, ואין מברכין עליו שהכל.** דאס איז פשט אז א האלז האט א טעם. ס'דארף שלום עליך, ס'דארף זיין היינט אויך אזעלכע זאכן, למשל צינאמאן איז אויך א האלז וואס האט א טעם.

Speaker 2: ניין, ניין, ניין, דער רמב"ם זאגט נישט אזוי. ניין, ניין, דאס איז נישט וואס דער רמב"ם זאגט. דער רמב"ם זאגט נישט אז שאר פירות איז די עקנים. ניין, ניין, ער זאגט דאך צווי זאכן. קודם אז ס'איז נישט קיין פרי, די עקנים איז נישט קיין פרי, ממילא דארף מען מאכן א שהכל. און נאכדעם זאגט ער, אויף די צוקער דערפון איז נאך א סיבה, **לא יהיה דבש עיקרים שנשתנה על ידי האור גדול מדבש תמרים שלא נשתנה אלא על ידי שהכל.** דער רמב"ם האלט אז אויך אז דער מוציא תוסס, קודם **ואני אומר שאינו פרי,** אפילו דער מוציא דארף לכאורה מאכן א שהכל, און אויף די צוקער זיכער, די צוקער וואונדערט ער זיך דאך נאך מער פארוואס זאל מען זאגן אז מ'זאל מאכן דערויף א בורא פרי העץ אדער אדמה. ס'איז דאך דא א דין אז אפילו דבש תמרים וואס מ'דארף נישט די גאנצע פראצעס,

מ'געט א קוועטש און ס'קומט ארויס דבש, און דאך הייסט עס שוין נישט די פרי אליין, איז פארוואס זאל מען זאגן אז דאס הייסט די פרי אליין?

Speaker 1: אה, אקעי, דו זאגסט אז פארוואס פעלט עס אויס? אויב לכתחילה אפילו די פרי אליין ווען מ'איז מוציא תוסס מאכט מען נישט קיין אדמה, איז מכה כל שכן.

Speaker 2: יא, אבער אויף די צוויי זאכן איז ער מער זיכער. אזוי לערן איך די יסוד משנה. איך וואלט אבער נישט געלערנט אזוי, איך וואלט געזאגט...

אפילו אנן מודים, זאגט ער, אפילו ווען איך וואלט מודה געווען.

Speaker 1: יא, איך ווייס. איך וואלט געטייטשט אזוי, איך וואלט געטייטשט אז דער רמב"ם זאגט אזוי, אז די מים, די מלח, די צוקער, דאס איז נישט קיין פרי, און ממילא אויף דעם זאגט ער, **לא יהיה דבש העיקרים גדול מדבש תמרים.** איך זע נישט אז ער זאגט עקסטער אויף די מחלוקת. מ'דארף פארטייטשן זיין לענגווידזש, זיין סענטענס איז נישט...

קשיא: פארוואס איז עס דומה צו שלקות?

פארוואס האט דער רמב"ם יא פארשטאנען מאי שלקוחות? פארוואס זאל דאס זיין ענליך צו מאי שלקוחות?

יעצט פרעגט ער די קשיא, פרעגט ער די קשיא נישט אויפ'ן רמב"ם, ער פרעגט די קשיא אויף די גמרא פון דבש תמרים. פארוואס דבש תמרים? דבש תמרים קען איך נאך פארשטיין, ווייל ער עסט ווייטער די תמרים. יענע משלוקעס, דאס איז די וועג ווי מען עסט די עפעל סאוס דורך'ן קאכן.

Speaker 2: מיינסטו צו זאגן, דו עסט אויך נישט די חינוך נאכ'ן זייגן? אה, מען איז סוחט, מען ווייסט נישט וויאזוי ס'גייט די קנים, קודם קאכט מען עס און נאכדעם וויאזוי דער ארבעט וויאזוי.

דער טור'ס תירוץ און דער כסף משנה'ס ענטפער

סתם א שיין שטיקל, דער כסף משנה ברענגט דעם טור, אז דער טור זאגט, איך קען פארענטפערן די גאונים אזוי, אז די דבש עסט מען די תמרים אליין, סא אויב דו עסט די דבש און תמרים זאלסטו מאכן א שהכל, אבער די צוקער, די גאנצע תכלית פון מאכן די קנים איז צו מאכן צוקער.

מילא, דער צוקער איז דער פרוקט, ס'איז די פרוכט רעדט מען אייביג, וואס איז די תכלית פון דעם בוים? וואס האבן די מענטשן געטראפן? מען זעט שפעטער סלאווא, פארוואס דעי זאך, דאס איז די פירות. זאגט ער, דעי שטיקלעך וואס מען קען פון דעם מאכן מילך, דאס איז די פירות. אזוי זאגט דער טור, אזוי זאל מען זאגן, מילא דארף מען מאכן א בורא פרי האדמה אדער א בורא פרי העץ.

זאגט דער כסף משנה אויף דעם: "ואני אומר", אז מען קען זען אז דער טור האט נישט געלעבט אין א פלאץ ווי מען פלאנצט צוקער-שטעקלעך. ווייל איך ווייס אז אין פלעצער ווי מען פארקויפט, פארקויפט מען אויך אלעפונער וואו וואס די קנים אליין איז צו לעקן און מוצץ צו זיין. מילא איז דא א וועג צו עסן די קנים אליין, אזוי ווי דבש תמרים עסט מען די תמר אליין, מילא איז די דבש... אזוי ענטפערט דער כסף משנה דעם רמב"ם.

צוויי וועגן אין לערנען דעם רמב"ם

זייער אינטערעסאנט. פשוט איז אזוי, איך מיין דער נארמאלער וועג פון לערנען דעם רמב"ם איז וואס יוסף איז מחולק מיט מיר. דער נארמאלער וועג פון לערנען דעם רמב"ם איז אז דער רמב"ם זאגט נישט גארנישט וועגן וואס די הלכה פונעם מוצץ אויס די קנים, ער זאגט נישט. איך קען זאגן ער האלט אז בעצם ווען מען איז מוצץ די קנים מאכט מען יא אדמה, אזוי ווי דו זאגסט נאך אפילו פון די... ער האט געזאגט אזוי.

וואס ער זאגט איז אז דעי... זיין עיקר טענה איז אז דעי וואסער מיט שטויב אדער וואס אימער די רעשט צוקער וואס קומט ארויס, איז זיכער שוואכער ווי דבש תמרים, וואו רש"י איז מער נישט טענה, דאס איז זיין טענה. דבש תמרים איז דאך סך הכל א שטיקל פונעם תמר, וויבאלד ס'איז נישט נאר א פסולת, נאר עפעס א זאך וואס ציט זיך ארויס, מאכט מען נישט קיין שהכל, מאכט מען אן העץ. כל שכן דעי דבש וואס איז אינגאנצן געטוישט. ער גייט בכלל נישט אריין, דער רמב"ם גייט בכלל נישט אין דעם חקירה פון פארוואס דאס איז געמאכט. דער רמב"ם רעדט בכלל נישט פון דעם שאלה, דער רמב"ם רעדט נאר פון איין שאלה: איז דאס א פירות אדער איז דאס א דבר הנעשה מהפירות וואס איז ענלעך צו דבש תמרים אדער צו סחיטה?

דיסקוסיע: ווי אזוי צו לערנען "ואני אומר"

Speaker 2: דער רמב"ם האלט נישט אזוי. אבער דער רמב"ם זאגט: "וכן אומרים", און נאכדעם זאגט ער: "ואני אומר". אבער אזוי ווי דו זאגסט וואלט ער געדארפט ענדיגן דעם... ער וואלט געדארפט זאגן "קצו של דבר אזוי און אזוי, "ואני אומר". נו, וואלט ער געדארפט זאגן "והמוצץ אותם קנים בורא פרי האדמה". סא איך בין נישט מסכים.

Speaker 1: און איך בין נישט מסכים מיט די בית יוסף. די הייליגע בית יוסף, וכל אשר בשם יוסף יכונה, ער זאגט זייער א גוטע פשט, און ער איז גערעכט, אבער די טעם וואס די בית יוסף ברענגט פון די רמב"ם אז די קנה איז זיס, און עס איז מן אכל, און דערפאר איז די צוקער די עיקר פרי דערפון, איך וועל זיין מחולק, ווייל איך טראסט נישט די בית יוסף'ס וועג פון לערנען די רמב"ם. די בית יוסף האט א מנהג פון אריינלערנען אין פוסקים, און ער לערנט אריין אין די רמב"ם.

אבער מען דארף לערנען די רמב"ם, און הער אויף. אבער דא, אויף דא, העפסטון, שטימט די בית יוסף'ס וואס איז זייער שיין אין רמב"ם.

Speaker 2: ניין, עס שטימט נישט, ווייל די רמב"ם זאגט נישט, ער זאגט בכלל נישט אז דאס איז די ארגומענט. ער זאגט אז דאס איז די ארגומענט, און די צווייטע חלק איבער וואס די גאונים ספארן זיך, וואס איז די חילוק פון מיין שטעקן, גייט נישט אריין אין רמב"ם. די רמב"ם טראכט נאר פון איין זאך: איז עס אנדערש פון די זאך, איז עס נישט אנדערש? און אויף דעם זאגט ער, איינער זאגט פרי, ער האלט נישט אז די קנים זענען נישט קיין פרי. א קנה איז א קנה. פארוואס זאל מען נישט מאכן קיין אדמה? וואס איז נישט געווען א הלכה אז מען מאכט נישט קיין אדמה אויף גראז? שטייט אזא הלכה? ווער האט דיר געזאגט אזא הלכה? אבער עסן א בוים וואס איז האלט אפשר טעם, מאכט מען אויך אן אדמה וואס איז...

Speaker 1: ניין, ניין, אקעי, מיר וועלן זען באלד.

באלד וועסטו זען נאך זאכן. מיר וועלן זען נאך זאכן. ניין, ניין, מיר האבן נאר אנטדעקט אז די און די קנה האט עפעס א זיסקייט, און צוויי וועגן ווי אזוי צו באקומען די זיסקייט. אדער דו דארפסט עס... הער אויף, הער אויף. די רמב"ם זאגט נישט דאס. די רמב"ם זאגט אז ווען ער זאגט "עין זה פרי", מיינט ער נישט די מוציא'ס, ער מיינט די דבש. האט איינער געהאלטן אז די צוקער איז א פרי? יא, די גאונים. ער מאכט א דומה אויף דעם. פארוואס איז דא א דומה? וואס איז די פרי? די האדמה. די שאלה איז, איז די צוקער נאך א פרי והאדמה, אדער איז עס שוין א נייע זאך? זאגט די רמב"ם, איך האלט אז די "מכלל חומר" וואס דו מאכסט איז א נייע זאך, ס'איז אן אנדערע זאך, און ממילא איז עס נישט קיין פרי. אויף דעם רעדט ער, ער ברענגט א ראיה אויף דעם אליין. עס מאכט נישט קיין סענס אז איינער זאל זאגן צוויי זאכן אין איין סענטענס. ער זאגט, "איך זאג אזוי, און א ראיה האב איך," און קומט די תוספות און זאגט ניין, ער זאגט נישט "איך זאג אזוי," ער מיינט איין זאך, און ווען ער זאגט "א ראיה האב איך," מיינט ער א צווייטע זאך. עס איז מראפסן איגרא. מען קען נישט אזוי לערנען א סענטענס. א מענטש רעדט אזוי? נישט אזוי רעדן מענטשן, און אויך נישט די רמב"ם רעדט נישט אזוי. עס מאכט נישט קיין סענס.

סיכום: וואס האלט דער רמב"ם?

Speaker 2: וואס האלט די רמב"ם וועגן קנים?

Speaker 1: איך ווייס נישט וואס ער האלט. איך ווייס אז ער האלט אז דאס איז נישט קיין פרי, די דבש, די צוקער וואס קומט ארויס. איז דאס די דעת, נאך די דעת?

Speaker 2: איך האב געהערט וואס דו האסט געזאגט, אבער די שטיקל "קיין אמרי" און "אף על פי" שטימט נישט. ס'שטימט זיכער נישט. וואס שטימט אסאך ערגער איז אז א מענטש זאל זאגן א סענטענס...

מעטאדאלאגישע הערה: ווי אזוי מ'לערנט רמב"ם

ווען ער האט געזאגט פריער האט ער געמיינט עפעס אנדערש, און די ראיה איז אויף א צווייטע טענה בכלל. ס'מאכט נישט קיין טראפ סענס.

און מ'טאר נישט לערנען קודם די כסף משנה און נאכדעם די רמב"ם, ווייל נאכדעם מיינט מען שוין אז דער רמב"ם האט געמיינט וואס די כסף משנה האט געמיינט. מ'דארף קודם לערנען וואס עס שטייט, און נאכדעם זען צו ס'שטימט, און פארשן פשט. און אזוי ווי מיר לערנען אויך ארויף אנדערע מפרשים וואס זענען נישט די כסף משנה, און ס'איז אויך נישט די ערשטע מחיצה.

הלכה ו': קור – ראש הדקל

זאגט דער רמב"ם ווייטער: "הקור, והוא ראש הדקל שאינו כעץ לבן, ומבשלים אותו בתחלה שהקור אינו פרי, והראיה שהוא דומה לקורות".

דער רמב"ם זאגט וואס ער מיינט, מ'דארף נישט שרייען און קוועטשן זאכן וואס ער זאגט נישט, ווייל ער זאגט וואס ער מיינט. איך שריי שוין אויף דיר, אבער נארמאל איז ביי די הלכה... דו וועסט מיינען אז איך בין פארשלאפן, אבער איך וועל נישט שרייען.

קפריסין של צלף

"קפריסין של צלף".

צלף איז עפעס אזוי ווי א טימטום אין די דורות וואס אונז טרעפן ווייניג, אבער אין חז"ל איז עס זייער וויכטיג. וואס איז דאס צלף? אין א פאר משניות אין זרעים, וואס איז דאס? נו, דו ווייסט וואס ס'איז? סאר ווערשטעל, איך ווייס נישט. ס'איז עפעס א שטינקעדיגע... אקעי.

"ומבשלין אותו לבדו תחלה, מפני שאינו פרי, אלא אביונות של צלף הן הן הפרי, שהן כצורת תמרים דקים קטנים, ואוכלים אותן בפרי וכו'".

דער צלף איז א קאנטראווערסיאל געוויקס, וואס ס'איז דא מענטשן וואס טרעפן א טעם אין אנדערע חלקים דערפון, און דאס רופט מען די קפריסין. אויף דעם פסק'נט דער רמב"ם, אז די אמת'דיגע פרי דערפון, ביי די מבינים, איז די אביונות וואס זענען אזוי ווי תמרים קטנים, און אויף דעם מאכט מען א בורא פרי העץ.

דער חילוק צווישן צלף און דקל

ס'קען אויך זיין אז די פשט איז אז א... אקעי, מיר וועלן זען א פלפל און זנגביל למשל. ס'איז דא זאכן אזוי ווי צינעמאן. צינעמאן שניידט מען אפ שטיקלעך פון די בוים אליין. די בוים האט אזוי ווי טעם עצו ופריו שוה, די בוים האט א טעיסט, די בוים האט א... אזוי ווי די קנים וסוקר, אינגבער און צוקער. אויף דעם מאכט מען יא א ברכה.

די פראבלעם פון די צלף און די דקל איז נאר אז זיי האבן יא פירות. א דקל האט פירות, זיי האבן נאך תמרים. א צלף... יא, זייער גוט, איך פארשטיי, איך פארשטיי, אבער א דקל האט אויך נארמאלע פירות. נישט די... מ'פלאנצט נישט די בוים לכבוד דעם. איך ווייס וואס איז א קורא. ס'איז די... מ'קויפט עס אין געשעפט. איך ווייס שוין וואס דו זאגסט, די ליסט.

די זעלבע זאך די צלף. ס'איז דא די קפריסין וואס איז נישט קיין פרי, אבער ס'האט נארמאל... דו קענסט זען די פיקטשער. ס'איז אזא פלאוער, און ס'וואקסט אויך, אזוי ווי דער רמב"ם זאגט, אזעלכע תמרים, מענטשן עסן עס. איך האב עס קיינמאל נישט געגעסן, איך ווייס נישט. ס'הייסט נאך אויף ענגליש קפריס בערך. קפאריס שטייט דא, פון לאטייניש, איך ווייס נישט וואס.

און דעמאלטס מאכט מען אויף דעם א העץ, ווייל דו זעסט אז דער רמב"ם לייגט דא צוויי זאכן אין איין הלכה. ס'איז דא צוויי אזעלכעביימער וואס האבן צוויי פראדוקטן. איינס פון זיי איז די פרי פון די בוים, און די צווייטע איז אזא זייטיגע זאך, ער איז נישט ער קומט נישט אריין. מ'דארף וויסן

פארוואס אויף די קורא מאכט מען שהכל און אויף דעם מאכט מען אדמה. ס'איז נאך א קלענערע לעוועל.

הלכה ז': פלפלין והזנגביל

"הפלפלין והזנגביל, פעפער און זנגביל."

וואס איז זנגביל? זנגביל איז צינעמאן אדער... איך ווייס נישט. זנגביל... איז נישט זנגביל... איז נישט זנגביל... דזשינדזשער. אהא, אזוי זאגט גוגל. מ'לייגט עס אין חרוסת, יא.

איז אזוי, "בזמן שהן רטיבין", ווען ס'איז פריש, ווען ס'איז די פרוכט אליין, "מברכין עליהן תחלה בורא פרי האדמה". אבער "יבשים", געטריקנטע פעפער, "אין טעונין ברכה לא לפניהם ולא לאחריהם", ווייל זיי הייסן מער נישט קיין מאכל, זיי באקומען א נייע קאטעגאריע פון תבלין. און אוכלים, ס'איז נישט גאנץ, ס'איז צומאלערהייט, ס'איז עפעס וואס מ'לייגט אריין אפילו נישט צומאלערהייט. דער רמב"ם האט, צומאלן איז נאך א... קיינער עסט נישט די באטריקנטע... מ'לייגט אריין שטעקלעך אין די טאפ צו געבן א טעם אין די טאפ, און דאס הייסט נישט קיין עסן. קיין עסן שטייט דארט נישט.

יא, דער רמב"ם גייט שפעטער זאגן אז איינער עסט עסן וואס איז נישט ראוי לאכילה איז ער א מאדנע בריאה. **וכן אוכלים שאינם ראויים לאכילה, ומשקים שאינם ראויים לשתיה, אינו מברך לא לפניהם ולא לאחריהם.** יא, אלעמאל דאך די ענין מיינט נישט אזוי ווי מענטשן וואס מיינען אז יעדער מענטש קען מאכן פאר זיך אליינס וואס די וועלט איז. דער עולם האלט אז דאס איז נישט ראוי לאכילה, דו ביסט א צודרייטער, דו ביסט א מאדנע בריאה. אלע הלכות איז געבויט אויף דעם אז ס'איז דא א זאך אז דו ביסט א מאדנע בריאה. היינט זאגט מען אז דו ביסט יוניק, דו ביסט אין דיווידזשועל. ניין, דאס איז נישט די דיווידזשועל.

קשיית רבינו יונה: פארוואס נישט בורא פרי העץ?

דער רבינו יונה פרעגט פארוואס מאכט מען אויף פלפלין, וואס איז די רטיבה, בורא פרי האדמה, פארוואס זאל מען נישט מאכן בורא פרי העץ, ווייל פלפלין איז א שטיקל פון די בוים, אדער א שטיקל פון די בלעטל, א שטיקל פון א... פלפלין איז... פלפלין איז... נו, מ'דארף מאכן, מ'דארף מאכן, זאגט ער, בורא פרי העץ, ווייל ס'איז א חלק פון א בוים.

זאגט ער, אנטווערט רבינו יונה, די סיבה פארוואס ער טראכט אז מ'דארף מאכן בורא פרי האדמה איז ווייל ס'איז נישט אזוי ווי עקסטער פון די האלץ אזוי שטארק, ווייל ער זאגט אז די בוים פון די פלפלין האט אויך א טעם פון פלפלין. וואס טרעפן מיר? פלפלין איז טייטש פעפער, אז דו עסט אסאך פעפער...

ער פרעגט אזוי, פלפלין איז אן עץ מאכל, און ס'איז דא דערויף ערלה, איז פארוואס זאל מען נישט מאכן א בורא פרי העץ? לאמיר קוקן אין הלכות ערלה. זאגט ער אזוי, כיון דטעם עצו ופריו שוה, מ'קען אויך דאס אראפנעמען, וואס ס'זעט מען ארויס אז די בוים פון וואס ער האט געהאלטן פלפלין, קען מען אויך אפשניידן א שטיקל פון די האלץ פון די בוים און עסן. ממילא ווערט עס טעם עצו ופריו שוה, און די פירות זענען אזוי ווי א בורא פרי האדמה, ווייל מ'קען מאכן פעפער אויך פון די בוים אליין, איז די בוים איז א פרי האדמה, און אלעס וואס וואקסט אין דעם, ס'הייסט אז די פירות איז נישט מיוחד פאר זיך.

פרעגט ער יעצט אן אנדערע קשיא, ס'איז דאך דא אתרוג וואס מ'דארף מאכן בורא פרי העץ ווייל ס'איז טעם עצו ופריו שוה. זאגט ער, ניין, אתרוג איז זייער קלאר דא אז דא איז דא א פרוכט און דא איז דא א בוים. אבער ס'איז דא ביימער, זאגט ער, וואס ס'איז נישט אזוי קלאר וואס איז די פרוכט און וואס איז די בוים. אזוי ווי צימערינג אדער אנדערע זאכן וואס דער בוים אליין האט א טעם.

דיסקוסיע: וואס איז פלפלין?

Speaker 1: איך האב מורא אז מ'דארף וויסן וואס ער מיינט פלפלין, ווייל אונז וואס טייטשן פלפלין אין פעפער, פעפער איז נישט קיין בוים,

ס'איז אן אדמה, ס'איז ווי א מין ירק וואס וואקסט אויף א ווייַן. ס'איז נישט קיין בוים.

Speaker 2: יא, דו האסט אלע מיני סארט פעפער, שווארצע, רויטע, איך ווייס נישט, ס'איז נישט קיין בוים. איך מיין אז ס'איז א ווייַן.

Speaker 1: ער ברענגט א ראיה פון עולם, מ'דארף קוקן אין ערוך ערך אל"ף, וואס שטייט דארט.

Speaker 2: ניין, אבער וואס איז עס? ס'איז מער ווי א ירק?

Speaker 1: ניין, ס'איז א ווייַן. דו ווייסט וואס ס'מיינט א ווייַן? אזא בוש בערך. נו, בקיצור, ס'איז נישט קיין בוים. א בוש איז דאך פרי האדמה. ס'איז וואקסט ארויף וכדומה, לכאורה איז עס אדמה. אויב ווען דו עסט א פעפער, וואס פאר א ברכה מאכסטו? אדמה, רייט? איך קען נאר איינס דערויף.

Speaker 2: די רעגולער פעפער און האט פעפער איז די זעלבע זאך, אן אנדערע סארט.

Speaker 1: אה, איך ווייס נישט. אפשר איז דאס א בוים. ס'וואקסט אויף אן ענליכן וועג, ס'איז אפשר אן אנדערע סארט. ס'קען זיין אז דער רמב"ם האט געמיינט, אפשר פלפלין אין די משנה... בקיצור, מ'דארף וויסן צו דו האסט געמיינט די זעלבע זאך. אפשר מיינט ער עפעס אן אנדערע פלאנץ.

דיסקוסיע: צימערינג און די ברכה אויף א בוים

Speaker 2: אבער ס'איז זייער אינטערעסאנט אז אויב איינער עסט צימערינג, מ'עסט נישט געווענליך צימערינג, איז דיין ענטפער אז ס'איז סתם אזוי א טבלין. אבער אויב איינער למשל עסט צימערינג, איז די שאלה אז מ'דארף מאכן א בורא פרי העץ, ווייל ער עסט א שטיקל פון א בוים. האסט אמאל געזען וויאזוי מ'מאכט צימערינג? מ'שניידט אפ שטיקלעך פון דעם בוים, און דער בוים האט א טעם.

Speaker 1: אבער איך זע נישט, איך האב נישט געטראפן די הלכה. דו האסט מחדש געווען א הלכה, וואס דו נעמסט אן אז ס'איז דא אזא הלכה. איך זע נישט אין רמב"ם, איך האב נישט געטראפן אזא הלכה, אז אויב מ'עסט דעם בוים... ווען דו עסט א שטיקל פון דעם בוים, איז עס בורא פרי העץ. פרי העץ מיינט ער וואס וואקסט אויף א בוים. דער בוים אליין איז פרי האדמה.

איך האב געהערט אזא מין זאך, איך ווייס נישט, איך בין נישט קיין גרויסער עמוד. איך ווייס נאר וואס שטייט אין די צוויי הלכות אין רמב"ם. און דער רמב"ם האט געמוזט זאגן אז ס'איז דא אזאך א בוים וואס האט צוויי פירות.

איך האב געזען די כסף משנה האט געלערנט לגבי די קונרס, אבער ס'איז אן אריכות. אבער דער רמב"ם האט געשריבן פאר מענטשן... ס'מאכט נישט קיין סענס אויסצורעכענען א נייע זאך. דער רמב"ם האט געשריבן פאר מענטשן וואס ווייסן נישט, לכאורה האט ער געשריבן פאר מענטשן וואס גייען נאר לערנען רמב"ם. סאו דאס איז מיין היתר צו לערנען נאר רמב"ם.

און אין רמב"ם האבן מיר געטראפן, יא, אזוי ווי דו זאגסט ביי די קווי, ביי די זאכן, האבן מיר געטראפן אז ס'איז דא א בוים וואס פרי העץ מיינט נישט נאר א פרי פון א בוים, ס'איז דער בוים אליין. פראדוקט, דאס איז וואס דער בוים געט ארויס.

Speaker 2: אויב א... עס איז דער געווער אז א פילקל איז דערט איבער איך ווייס נישט פארוואס האט דאס ארבעט, דארף ער עס דער עס ווייס נישט פארוואס א קפרות של עץ, פארוואס מאכן א בורא פריו אדמו ווייל עס איז אינו פרי? פארוואס איז א בורא פריו אדמו? פארוואס איז נישט א בורא פריו אדמו? פארוואס נישט א בורא פריו אדמו? פארוואס נישט א בורא פריו ביי און די קוועסן! פארוואס איז דעי ראש הדקל און זאגן אייל צלוועגען איז נישט קיין פר Testament וואס איז דער שאקל, עס איז נישט קיין מאכל עס איז ווייניק, אסתאויפסט א חילוק, ווייסך וואס די חילוק איז.

Speaker 1: קאויר, וואס עסט מען דארט, עסט מען שטיקל פון די בוים?

Speaker 2: א קעקעי, א גוטע שאלה ווען מען עסט, עס איז נישט מוזקעקומען אז פלפול איז מיין אורלע, דורך ארגאב.

Speaker 1: איך ווייס שוין וואס דער רבי מנוח האט געמיינט, אבער איך זעה אז די היינטיגע רבנים זאגן אז רוב רבנים האלטן אז פלפול זאלט נישט קיין אורלע. עס הייסט פעפער, וואס אונז רופן פלפול.

Speaker 2: ווייל זאגט רבי מנוח, איך הער. מוזט טשעקן דער מרא מקום רבינו מנוח.

Speaker 1: ניין. איך קוק נאר, וואס עס שטייט וועגן פלפול, עס איז נישט קלאר אז... ס'מוז זיין אז ס'איז אן אנדערע הלוה. זיי זאגן... אה, זייגער. אה, די גמרא זאגן די גמרא אומברכן. סאו, זיי זאגן אז דער חברה וואס אונז רעדן איז נישט די וועלבער זאך. פלפול פון די גמרא איז עפעס אנדערש, און ס'איז אן כהבום. א גאנץ אנדערע זאך. אונז רעדן נישט פון דעם.

סאוי, ר' מנוח, איך ווייס וואס דער רמלוים רעדט, פונעם. וואס דא פארשטייסט. סאוי ר' מנוח איז גערעכט. אויב מ'רעדט פון די גמרות פלפול... מ'רעדט פון פונעם א גמרא אומברכות וואס עס רעדט וועגן פלפול'ן. און פון דעם רעדט ער דער רמב"ל. שטייט גלייך נאך דער קאפטער. דער ענטס איז טאקע א בוים. אזוי זאגט דער מענטש, אבער די וואס אונז רופן היינט פלפלין, עס איז פעפערס, בכלל נישט קיין בוים. אזוי זאגן די רבני הזמן. ווייטער שוין.

הלכה ח': פת שיבשה, יין שהקרים, תבשיל שנתעבה

זאגט דער רמב"ם, "הפת שיבשה", ברויט וואס איז געווארן קליע, "ויין שהקרים", ווייַן וואס איז געווארן אויך געווארן קליע, "ותבשיל שבעצירתו", תבשיל וואס איז געווארן קליע, וואס האט פארלוירן זיין אויסקוק, "נובלות שאין בהן פגם"...

הלכה ח' (המשך): זאכן וואס מ'מאכט שהכל — גמרא ברכות'דיגע רשימה

Speaker 1:

מ'רעדט פון א גמרא אין ברכות וואס רעדט וועגן פלפלין, און פון דעם רעדט מען דא. ס'שטייט גלייך נאך די כפרס. דענסמאל איז עס טאקע געווען א בוים.

אזוי זאגט דער מענטש. אבער וואס אונז רופן היינט פלפלין, איז עס פעפער, איז עס בכלל נישט קיין בוים. אזוי זאגן די רבני זמנינו.

ווייטער שטייט אין די גמרא: **הפת שעפשה, ויין שהקרים, ותבשיל שעבר צורתו, והנובלות שהן פגין, והשכר, והחומץ, והגובאי, והמלח, והכמהין והפטריות — על כולן מברך תחילה שהכל נהיה בדברו.**

אויף די אלע זאכן מאכט מען א שהכל.

פשט: ברויט וואס איז געווארן קליע

ס'טייטשט אזוי: פת מאכט מען דאך המוציא, אבער איינמאל ס'איז געווארן עיפוש, אפילו מ'נוצט עס נאך, מ'מאכט קוגל חביתה, וואס דו ווילסט, מ'גיבט נאך א נאמען "פת שעפשה", ברויט וואס איז שוין נישט בתורת ברויט, אבער יעצט עסט מען עס נאך, איז עס שהכל, ווייל די חשיבות פון ברויט האט עס שוין פארלוירן. די זעלבע זאך איז מיט יין און חומץ און שכר. ס'טייטש, מ'מאכט שוין נישט דערויף א שהכל, אדער דורך בעליס וואלט מען געדארפט מאכן א המוציא אדער א מזונות, מ'מאכט שוין נישט המוציא מזונות, ווייל ס'איז שוין געווארן קליע, ס'האט שוין פארלוירן די...

חידוש: זאלץ און מאשרומס — מינעראלן און פאנגוס

און נאכדעם זאגט ער א חידוש, אויף וואס מ'מאכט אויף גובאי, אויף היישעריק, און וואס מ'מאכט אויף זאלץ. פארוואס דארף מען דאס מאכן בורא פרי האדמה? ס'איז א מינעראל. ס'איז אן אינטערעסאנטע זאך. יא, מלח איז א מינעראל, אבער מ'זעט דא אז ווען איינער טרעפט א וועג צו עסן מינעראל, דארף מען מאכן א שהכל. ס'קומט דאך נישט פון בורא פרי

האדמה. אדמה איז פון די ערד. בורא פרי האדמה איז זאכן וואס וואקסן פון די ערד, נישט טויטע זאכן.

והכמהין והפטריות, אויך, כמהין ופטריות איז נישט גידולו מן הארץ. ס'קומט טאקע פון אונטער די ערד, אבער ס'האט נישט קיין שורשים. ס'איז א פאנגוס. ס'איז דא די מייסיליום, וואס די שורשים דערפון זענען יא עפעס דא אונטער די ערד, אבער ס'איז נישט קיין פלאנץ. ס'קען וואקסן אויף די לופט אויף די וואנט אויך.

Speaker 2:

ניין, אבער ווי אזוי זיי וואקסן איז דא אין די וואנט אזעלכע...

Speaker 1:

ס'האט נישט קיין שורשים. ס'איז אנדערש, ס'איז א פאנגוס. ס'איז נישט קיין פלאנץ. אבער די אלע זאכן מאכט מען שהכל נהיה בדברו. שהכל נהיה בדברו איז די כלל פון אלע מאכלים, אלעס וואס האט נישט די ברכה מיוחדת.

ברכה אחרונה פון שהכל — בורא נפשות

זאגט דער רמב"ם, וואס איז די נאך-ברכה פון שהכל? איז חוץ פון מברך זיין שהכל, מברך זיין לאחריו **בורא נפשות רבות וחסרונן על כל מה שבראת**. ער זאגט, דער אייבערשטער האט באשאפן מענטשן און ער האט אויך באשאפן זייערע תאוות, אזוויי אונז זאגן "וחסרונן", אדער נפשות אליין מיינט רצונות. און דער אייבערשטער האט באשאפן די אלע זאכן אנצופילן די אלע רצונות, **להחיות בהם נפש כל חי**.

שאלה: פארוואס "להחיות בהם נפש כל חי"?

אקעי, איך דארף צו טראכטן. פארוואס פונקט דאס זאגט מען "להחיות בהם נפש כל חי"? ווייס איך נישט. כאילו, אלע טעונים ברכה לאחריהם. יעדע זאך אויב מען עסט א שיעור דארף מען א ברכה לאחריהם, טעונים ברכה לפניהם. דאס איז פשוט. איך ווייס שוין וואס דער ליין זאגט. און וואס איז מחדש "להוסיף מה"? אפילו נכלי מים? וואס איז א זאך וואס אונז ווייסן אז ס'דארף א ברכה לפניהם און ס'דארף א ברכה לאחריהם?

נוסח-חילוק: רמב"ם און אונזער מנהג

און מ'דארף אויך טראכטן וועגן די נוסח הברכה. איך זע, דא ברענגט דער רמב"ם די נוסח הברכה, און ער האט דא נישט וואו קיין חתימה. אונז זאגן "ברוך חי העולמים". דו זעסט? אונז זאגן אנדערש. דער רמב"ם זאגט "חי העולמים", ביי אונז זאגן מיר "ברוך", אונז מאכן א שטיקל חתימה. אן קיין שם, אבער אונז מאכן א חתימה. דאס איז עפעס וואס מ'דארף פארשטיין. אקעי.

הלכה ט': שמרים — וואסער אויף ווייך-זאץ

שמרים, סעיף ט'. זאגט דער רמב"ם אזוי, יא. **שמרים שנתן עליהם מים**. א מענטש האט שמרים, ער האט זאץ פון ווייך אדער פון וואטעוועך מאסט וואס ער האט געמאכט, און ער וויל נאך ארויסנעמען די ביסל ווייך וואס איז איינגעזאפט צווישן די שמרים, זאגט ער, גיסט ער ארויף וואסער.

דין יין מזוג — פראפארציע פון ווייך

סאו, אויב ס'איז טאקע דא אסאך ווייך אין די שמרים, גייט ארויסקומען מער וויפיל ער האט אריינגעגאסן. סאו, **נתן עליהם שלשה**, ער גיסט אריין דריי קאפס וואסער, און אונטן, נאכדעם וואס ער קוועטשט עס אויס אין דאס, איז דא פיר. איז פשט אז פון ווי דער פערטע קאס אדער די פערטע רביעית איז דער ווייך וואס איז געווען צווישן די שמרים. ממילא איז דאס געהעריגע ווייך, ווייל דו ווייסט אז אזא יין מזוג וואס האט א דריטל ווייך איז **מברך עליו בורא פרי הגפן, שזה יין מזוג**, דאס טייטשט יין מזוג, און יא.

אבל הוציא פחות מהרבה, אויב ער האט געגאסן וואסער אויף שמרים און ס'איז ארויסגעקומען טאקע מער וויפיל ער האט אריינגעגאסן, סאטש אז ס'איז טאקע געווען אביסל ווייך צווישן די שמרים, אבער ס'איז ארויסגעקומען פחות מהבוסס, נישטא קיין גאנצע רביעית פון ווייך אקעגן די דריי וואסער. **אפילו יש בו טעם יין**, אפילו ס'האט א טעם פון ווייך, **מברך עליו תחילה שהכל**, מאכט מען א ברכה שהכל. מ'גייט נישט נאך די טעם, נאר מ'גייט אז ס'איז טאקע ווייך.

דיסקוסיע: צו מ'קען לערנען פון דא צו אנדערע משקאות

שאלה: גרעיפ דזשוס מיט סעלצער

Speaker 1:

ברכת פירות האילן בורא פרי האדמה. וואס איז אן אינטערעסאנטע הלכה, למשל, מ'קען שנעל מאכן פון דא א חשבון, למשל, אויב איינער טרינקט גרעיפ דזשוס מיט סעלצער אדער וואס, אזא סארט זאך, וועט מען מאכן א ברכה שהכל ווילאנג די רוב איז די סעלצער? אדער ס'איז אן אנדערע מין הלכה, ווייל דארטן גיסט מען אריין א פארטיגע משקה, און ער זאגט אז די סעלצער איז אין ארדער צו געבן א געז, צו געבן א באבל. איך ווייס נישט, איך טראכט נאר.

אבער אויב א מענטש מישט וואסער מיט ארענדזש דזשוס אדער מיט עני אנדערע... אקעי, ארענדזש דזשוס איז שהכל. אויב די הלכה איז אזוי ווי... אויב די הלכה דא, דא רעדט ער נישט ממש אין די הלכה, דא איז די שאלה צו ס'הייסט יין. די שאלה פון מזוג, פון וויאזוי מזוג ארבעט.

Speaker 2:

יא, אמת, אבער אויב מ'וועסט אננעמען, אזוי איז די פשטות'דיגע הלכה, ס'איז דא אפשר אנדערע וועגן צו טראכטן, אבער די פשטות'דיגע הלכה, אויב גרעיפ דזשוס הייסט יין... מ'דארף וויסן אויף גרעיפ דזשוס, זיי מיינען דאך נישט מיט מזוג.

Speaker 1:

ניין, מ'דארף וויסן, ס'איז נישט אזוי... די גרעיפ דזשוס מאכערס זאגן אז ס'איז גרעיפ דזשוס, אבער מ'דארף וויסן צו מ'קען זיי גלייבן, ווייל זיי שפילן זיך ארום דערמיט.

דיגרעסיע: די אמעריקאנער גרעיפ דזשוס אינדוסטריע

איך האב געהערט אז ס'איז נישט אזוי סימפל וויאזוי מ'מאכט עס געהעריג. אז די עיקר איז די אמעריקאנער גרעיפ דזשוס, ס'איז עפעס ארומגעשפילט.

Speaker 2:

זייער גוט, ער קען מיט דעם בלעקמעילן.

Speaker 1:

ניין, דער עולם זאגט אז די שטאנדארט האט געהייסן אז רבי אפרים שלמה'ס הונדערט פראצענט גרעיפ דזשוס איז טעקניקלי הונדערט פראצענט, מיט עפעס א שטיקל תורה האט ער.

חזרה צו די שאלה: דין מזוג ביי גרעיפ דזשוס

עכברים דארפן מדייק זיין, אויב ס'האט א דין יין איז טאקע זייער גוט. אויב ס'האט א דין יין, איז דעמאלטס ביז דריי פערטל גרעיפ דזשוס. אויב האט ער שוין געגוצט די היתר אז נאר איינער קען עס נוצן.

אזוי זאגט מען אפשר א דזשאוק, ס'איז געקומען איינער צו דער רב, דער בריטישער רב, צו איינער האט געזאגט אז ער קען אריינגיסן וואסער. זאגט ער, "אבער איך מיין נישט גרעיפ, איך מיין מאסט, וואטעווער, איך האב יעצט מאסט, איך וויל מאכן ווייך, איך האב נישט קיין ווייך, איך מאך מאסט." אה, אמת, דעמאלטס איז לכאורה אמת, ביז דריי פערטל וואסער.

שאלה: צו מ'גייט נאך טעם ביי אנדערע משקאות

אבער איך, אה, איך מיין יא, עס קען זיין אז ס'זענען דא אנדערע מיני הלכות. די שאלה דא איז וואס האט א נאמען יין. אבער ווען א מענטש מישט סתם צוויי מינים, ס'איז אן עקסטערע הלכה, ווען א מענטש מישט סתם צוויי מינים, צו מ'גייט נאך די טעם. אויב איינער מישט וואסער מיט מאסט, די מאסט איז מער דאמינענט, ער גייט פילן ווי ער טרינקט מאסט, נישט ווי ער טרינקט וואסער וואס האט נישט קיין טעם.

Speaker 2:

אבער סך הכל, דאס איז דאך די הלכה פון יין מזוג. דאס איז דאך געהעריג די הלכה פון יין מזוג, פון די היתר פון יין מזוג. יין מזוג איז טייטש, איך וויל נישט טרינקן אזא שטארקע ווײן, איך וויל עס מאכן שוואכער, לייג איך אריין וואסער. איז דא א געוויסע רעישא וואס הייסט נאך ווײן, און א געוויסע רעישא...

דו זאגסט אז מ'קען נישט לערנען פון דא, ווייל דא רעדט זיך אז ס'איז קוים ווײן, ס'איז נאר די שמרים, און נאכדעם איז עס נאך אלץ ווײן.

Speaker 1:

איך זאג, ער נעמט עפעס ווײן, איך האב א פוינט.

די שאלה וועגן מישן גרעיפ דזשוס מיט סעלצער, לכאורה וועט מען נישט קענען ארויסלערנען פון דא, אזוי ווי דו זאגסט, ווייל דא איז א דין פון וואס הייסט יין מזוג. אבער אנדערע מאל איז דא א שאלה פון וואס איז די עיקר פון די משקה, אפשר גייט מען נאך די טעם. ווען א מענטש מישט סתם צוויי משקאות, ס'איז אן עקסטערע שאלה, באמת איז דא א פאל ווי שמואל און רב, ווייל אלע אנדערע משקאות איז עניוועי שהכל.

שאלה: אויב איינער מאכט בורא פרי העץ אויף ארענדזש דזשוס

אבער לאמיר זאגן, אויב איינער מאכט א בורא פרי העץ אויף אן ארענדזש דזשוס, ווייל מ'פלאנצט עס פאר אן ארענדזש, וואטעווער, קיינער מאכט נישט, און ער מישט עס מיט וואסער, איך זאג, אויב איינער פסק'נט אזוי, און ער מישט עס מיט וואסער, וועט מען אויך זאגן אז מ'וועט גיין מיט די זעלבע רעישא, אז יעדע משקה איז דא א זאך ווי מוזג? צו וועט מען זאגן אז מ'גייט נאך די טעם?

Speaker 2:

יין האט דא א דין אז ס'איז דא א וועג ווי מענטשן טרינקען ווײן, און נאר וועגן דעם קען מען מאכן א בורא פרי הגפן. עקזעקטלי, דו זעסט אז נישט, ס'גייט נישט בכלל אזוי, די טעם טוישט נישט.

Speaker 1:

אזוי זעט אויס, דו רעדסט פון אזא זאך פון עיקר וטפל. אבער איך ווייס נישט, פארוואס זאל מען נישט זאגן?

Speaker 2:

דו פרעגסט א שאלה. פארוואס זאל איינער נישט זאגן, פארוואס טרינקט ער בכלל די וואסער? לאמיך אויספירן א סענטענס. פארוואס טרינקט ער בכלל די וואסער? וואס, ס'איז דאך דא אין דעם יין, איז דאך געגוג די וואסער, די שמרים איז דאך די עיקר, און דאס איז דאך א טפל.

תירוץ: יין איז א דבר חשוב

Speaker 1:

דער תירוץ איז לכאורה אויף דעם, עפעס א גוטע קשיא. דער תירוץ וואס מ'קען טראכטן אויף דעם איז אז יין איז פאר א דבר חשוב, דאס איז נישט קיין דבר חשוב. א וואסער מיט טעם יין, ער מאכט נישט נעמען קיין גפן. דעמאלט איז די הלכות אנדערש. א גפן איז א ברכה חשובה, דאס איז נישט די חשיבות. דער רמב"ם זאגט דאך דאס **אפילו ס'איז דא אין דעם טעם יין**, לאפוקי דאס וואס דו זאגסט. אז נארמאלערהייט וואלט מען זיך געגאנגען נאך טעם.

דאס הייסט, פריער האבן מיר געלערנט אז וואס טייטשט עיקר און טפל? דער טעם וואס דו האסט מער ליב. פארוואס עסט ער די הערינג און נישט די אייער קיכל? ווייל ער האט ליב די הערינג, ווייל דאס איז גוט פאר אים. סאו דער מענטש זוכט זיך דא צו טרינקען ווײן. איך קען טראכטן אז ס'איז פינף מאל די זעלבע פאל.

Speaker 2:

ס'איז בכלל אנדערש, מ'גייט נישט נאך די טעם פון די הערינג, מ'גייט נאך דעם וואס דו ווילסט עסן. ס'איז א גאנצע אנדערע זאך. אבער וואס טרינקט דער מענטש דא? כאילו ער גייט טרינקען די שמרים, ס'איז נישט בעצם ווי אן אנדערע וואסער, בעצם איז דאס א חשוב'ע משקה.

Speaker 1:

ס'איז נישט! ס'איז א שיינע משקה, ס'איז וואסער בטעם יין, אבער ס'איז נישט קיין יין.

מסקנא: דאס איז אפשר א דין מיוחד ביי בורא פרי הגפן

Speaker 2:

ניין, איך זאג ס'קען זיין וועגן דעם איז די הלכה נאר ביי בורא פרי הגפן. מיין שאלה איז, לאמיר זאגן, לאמיר זאגן אז ס'איז דא אן אופן פון צוזאמשטעלן א בורא פרי העץ, א ליקוויד בורא פרי העץ. יא, אויב איז דא אזא זאך ווי א ליקוויד בורא פרי העץ, אויב מ'פלאנצט עס פאר דעם?

Speaker 1:

בפשטות, אין ריאליטי איז נישט דא, אבער טעארעטיקלי וואלט איך געקענט זאגן. טעארעטיקלי וואלט איך געזאגט אז דעמאלט זענען די כללים אינגאנצן אנדערש, מ'גייט מען אינגאנצן נאך טעם, ווייל בורא פרי העץ האט מען נישט מתקן געווען א ברכה מיוחדת חשובה אזויווי בורא פרי הגפן איז שונה למעליותא. דא איז פשט, ס'איז שוין נישט די חשוב'ע זאך וואס הייסט יין. ס'איז דא א חשוב'ע זאך וואס הייסט יין, וואס דאס האט בורא פרי הגפן, דאס האט שוין נישט די לעוועל פון חשיבות. סאו אנדערע מאל דארט אפשר גייט מען יא נאך טעם. מ'דארף וויסן, איך זאג פון דא, ס'קען זיין דאס איז א הלכה מיוחדת ביים רמב"ם. מ'דארף אפשר נאך קוקן אין די גמרא ווייטער.

מעבר צו הלכה י': שינוי בברכות

Speaker 1:

שוין. יעצט גייען מיר לערנען וואס איז בערך וואס פארדעם האט ער געמאכט די קאפל. דא ביסטו געזעצליך פון יעצט און ווייטער, די נעקסטע פאר וואכן דא גייט זיך יעדער מענטש זיך דארפן אויפפירן דא כדת וכדין, אזוי ווי ס'דארף צו זיין, אנדערש נישט גערעכט, נישט ריכטיג געמאכט די ברכה, וזה ההלכה.

די ערשטע הלכה איז אזוי: **ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם בורא פרי האדמה**, דו פרעגסט מיך ס'איז דאך פרי העץ, אום סאקן ווען בורא פרי העץ, וואס טוט זיך דא? דו האסט געמאכט א...

הלכה י': טעות אין ברכות — די כללים פון כלל און פרט

Speaker 1:

סא אנדערע מאל דארף מען, אפשר גייט מען יא נאך טעם. מ'דארף וויסן, איך זאג פון דא, ס'קען זיין אז דאס איז אן הלכה מיוחדת ביבנה, מ'דארף אפשר נאכקוקן אין די גמרא ווייטער. שוין.

יעצט גייען מיר לערנען, בערך פאר דעם האט ער געמאכט די קאפל, דא ביז יעצט, פון יעצט און ווייטער, די נעקסטע באנטש הלכות, ס'רעדט זיך אז איינער האט זיך אפגעטוישט, ער האט געמאכט א טעות, ער האט נישט די ריכטיגע ברכה געמאכט, וואס איז די הלכה.

די ערשטע הלכה איז אזוי: **ברך על פירות האילן בורא פרי האדמה, לכאורה איז געווען משמע אז אויף פירות האילן דארף מען זאגן בורא פרי העץ. וואס טוט זיך אז איינער האט געמאכט בורא פרי האדמה אויף פירות האילן? יצא, האט ער יוצא געווען. אויב איינער האט אבער געזאגט אויף פירות הארץ, דאס וואס מיר רופן וועדזשטעבלס, זאכן וואס וואקסן אויף די ערד, בורא פרי העץ, האט ער נישט יוצא געווען.** לאמיר ענדיגן די סימן און מיר וועלן מסביר זיין. **אבל הכל, סיי וואס ער האט געגעסן, אויב ער האט געמאכט שהכל נהיה בדברו, יצא, האט ער יוצא געווען, אפילו על הפת ועל היין, אפילו אויב ער האט געמאכט אויף ברויט אנשטאט המוציא, אדער אויף ווײן אנשטאט בורא פרי הגפן, האט ער געזאגט שהכל נהיה בדברו, שהכל איז אלעס מוציא.**

הסבר: די לעוועלס פון חשיבות אין ברכות

סא לאמיר מסביר זיין. מיר האבן געשמועסט אז ס'איז דא אזוויוי לעוועלס פון חשיבות. בורא פרי האדמה איז כלליות'דיג אויף אלעס וואס די ערד געט ארויס. איז לכאורה וואלט מען מיט דעם יוצא געווען אויך אויף אלע מיני פירות. נאר חז"ל האבן צוגעלייגט א ברכה אויף פירות הארץ, אויף פירות האילן, אפשר ווייל ס'איז חשוב'ער, ווי רבי יצחק האט געזאגט אז ס'איז א געוואלדיגע זאך, דו פלאנצסט איין מאל, פלאנצן א פירות בוים איז אסאך מער, ס'איז נישט ווי פלאנצן יעדע יאר, סא אפשר קומט א ברכה מיוחדת. חז"ל האבן געמאכט בורא פרי העץ. סא בורא פרי העץ איז אבער נאר עפעס וואס וואקסט אויף אן עץ.

סא אויב איינער האט געמאכט בורא פרי האדמה אנשטאט בורא פרי העץ, האט ער ווייטער געדאנקט דעם אייבערשטן, ער האט נאר נישט געזאגט די חשיבות וואס ס'וואלט ווען געדארפט זאגן, האט ער יוצא געווען. אבער אויב איינער האט געזאגט אויף פירות הארץ, אויף וועדזשטעבלס, האט ער געזאגט בורא פרי העץ, האט ער נישט יוצא געווען, ווייל ער האט געזאגט א זאך וואס איז נישט אמת, ס'איז נישט פרי העץ, ס'קומט נישט די ברכה בכלל.

שהכל איז יוצא אויף אלעס

און שהכל איז מען יוצא אויף אלעס, שהכל איז א ברכה כלליות'דיג. די זעלבע זאך, שהכל. אלעס איז דאך שהכל נהיה בדברו. די לאדזשיק איז בעיסיקלי, ווייל נישט א פרט אין די כלל... אויף מיין עס? איז נישט יוצא דעם תקנה, ווייל עס דאך דא א הלכה האבן, מען דארף זאגן אנדערש. די ווארט איז אבער אז די לשון כללי גייט אויך אויף די פרט, אבער די לשון פרוטי גייט נישט אויף די כלל. איז אזא מעשיב לכל המחנות.

Speaker 2:

ניין איך טראכט צו עס ווייל די תקנות חכמים, צו די עיקר איז די ווארט. די פירוש המילות ווייל שהכל דברים מיינט טאקע אלעס. מיין שהכל א רבי ענט זאגט בורא פרי העץ, האט עס געזאגט ליגנט אויף א וועדזשטעבל. ס'איז א פשוט די נושן אז דאס איז די לעוועל פון די תקנות חכמים. איך קיין שוין די ווארט ליגנט.

חידוש: ברכה איז חלות שם שמים אויף דער זאך

Speaker 1:

א ברכה איז אזא חלאט. א ברכה איז אז אויף דעם האבן געמאכט די ברכה. דער שהכל דברים איז בעצם חלף אלעס, נאר חוץ פון דעם דארפן מאכן עס איז דא א ספעשל ברכה אויף זיין. די עיקר איז מיט דאנק די אייבערשטער. נאר מיט דא איינער חז"ל'ן האבן צוגעלייגט א חשיבה'ס. האסט געטאנקט די אייבערשטער אן די חשיבה'ס. א ברכה זעט אז כמעט יעדע הלכה וועט שווערע ווי מען טייטשט אזוי.

א ברכה איז א ביסל מער פון דעם. א ברכה איז טייטש אז מ'ברענגט ארויס די שם שמים אויף די זאך. ס'איז א חלאט, אזוי א קידושה כמעט. ווען מען זאגט ברכת אזבח, שטייט א נשון אויף שם. נישט נאטור נשון. דאס איז א צווייטע זאך. א דריטע זאך. חלאט שם שמים על הדבר. מ'ברענגט ארויס, מ'ברכה'ן שטייט די חסידישע זאלים שטייט ברכה איז משנה משכחה. דאס איז א וועג ווי מען עס ארויסברענגען. אבער די תורה זעט עס אזוי. אבער די תורה זעט עס אזוי. אבער די תורה זעט עס צו לעבן מיין און און ער געזאגט ברך כלל עליין. יא. ס'איז ארויסגעברענגט דאס. יעצט עס איז געווארן א מעמד קדוש, קהילות. אזוי ווי איך האב קלן... כשל ברכה טראכט איך מישט.

חסידישע ספרים ווי שדאייט אז ברכה איז משנה משכחה, ממשיך אויף דעם עליכסט. דאס איז שוין א טייטש א חסידישע טייטש, אבער איך מיין אז די אידיע איז אריגינעל, און די גמרא זעט מען אז אז ס'איז א אידיעס. ס'איז א חלל שוואל, ער ברענגט ארויס השם שמים אויף דער זאך, און דאס ארויסברענגט דארפסט זיך ארויסברענגען אויף דעם זאך. אויף אין כללי איז דא א שכל מיט גארערע אויף אלעס. ס'איז אויך אויך א ספעציעלע זאך וואס הייסט בורא פרי ועידס וכדוים.

אויב מען טרעכט אזוי, פארשטעמט מען אסאך בעסער פון דעם ברכה לבטלו, איז עס א פראהל נישט אזויוו. א ברכה לטלו, אזוי ווי ער האט געמאכט א ברכה לבטלה, ער האט געלייגט שם שמים אויף גארנישט. ס'איז עפעס אזא סארט איידיע. סא, אקעי, דאס איז וואס איך טראכט.

הלכה יא': טעות אין לשון אבער ריכטיגע כוונה — "כשל בלשונו"

Speaker 1:

שוין. ווייטער גייען מיר לערנען אזא אינטערעסאנטע הלכה פון טעות, א געוויסע אופן פון טעות. לאמיר לערנען וואס דער רמב"ם זאגט. **"לוקח כוס של שכר בידו"**, א מענטש האט גענומען א כוס פון ביר. ביר ווייסן מיר שוין אז ס'איז שהכל. פארוואס איז ביר שהכל? פארוואס איז עס נישט מזונות, ווייל ס'איז געמאכט פון גערשטן? האבן מיר פריער געלערנט אז ס'איז פון די זאכן וואס איז אזוי ווי "אופסדא", ס'איז געווארן שוואכער. ס'איז נישט אזוי ווי די גפן וואס איז געווארן בעסער. סא, אמת, מ'קען זאגן אז שכר איז אן אפגרעיד, אבער ס'איז נישט. ס'איז בעסער, אבער ס'איז נישט צורת הפת. צורת הפת וואלט געווען מזונות. ס'איז נישט קיין דבר שמזין. אזוי האבן מיר געזען, יא. די איינציגסטע זאך וואס פארלירט די צורה און באקומט א נייע ברכה איז טאקע בורא פרי הגפן און המוציא, אבער שכר האט נישט באקומען די קאטעגאריע.

דער רמב"ם'ס קעיס: כוונה ביי שם ומלכות איז דער עיקר

על כל פנים, ער האט גענומען א כוס פון ביר, און ער האט געוואלט מאכן שהכל. ער האט אנגעהויבן, ער האט געוואוסט אז אין זיין קאפ איז דא ביר, און ער האט אנגעהויבן מאכן א ברכה אויף די ביר. ער האט געזאגט "ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם", אבער אפס, ער האט געמאכט א מיסטעיק אין זיינע ווערטער, **"וטעה ואמר בורא פרי הגפן". זאגט דער רמב"ם, "אין מחזירין אותו"**, מ'מאכט אים נישט איבערמאכן. פארוואס? דער רמב"ם גייט זאגן אין די ענד פארוואס.

זייער גוט. און ער זאגט יעצט דער רמב"ם נאך דוגמאות. די זעלבע זאך איז אויב איינער האט געהאט פירות הארץ וואס מ'דארף מאכן בורא פרי האדמה, אבער בטעות האט ער געזאגט בורא פרי העץ. אדער ער האט געהאט א מין מזונות, א תבשיל של דגן וואס ווייל ס'האט נישט קיין צורת הפת מאכט מען בורא מיני מזונות, אבער טעה, ער האט זיך טועה געווען. ווען ער האט אנגעהויבן זאגן "ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם", האט ער געמיינט אז אלעס איז גוט, ער האט געוואוסט וואס ער האט אין זיין קאפ, אבער צום סוף האט ער געזאגט די ראנג ווארטס.

זאגט דער רמב"ם, **"יצא". פארוואס? "לפי שבשעה שהזכיר שם ומלכות"**, ווען ער האט געזאגט "ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם", וואס דאס איז די עיקר הברכה, **"לא נתכוין אלא לברכה הראויה לאותו המין"**, איז זיין כוונה געווען גוט. ווען ער האט אנגעהויבן מאכן די ברכה, האט ער אין זין געהאט פאר דעם וואס ווען איינער פרעגט אים, "אויף וואס מאכסטו דא א ברכה?", "איך מאך א ברכה אויף ביר, שהכל". **"והוא עיקר הברכה"**. די טעות איז נישט געווען ביי "ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם", נאר ביים סוף איז געווען עפעס א כשל בלשון און ער האט געזאגט "בורא פרי הגפן". איז אפילו ער האט זיך טועה געווען, יצא. זיך טועה געווען, ביים סוף יוצא האט ער יוצא געווען, ווייל ווען ער האט געזאגט "ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם", איז עס געווען אויף די ריכטיגע ברכה אויף די ריכטיגע מאכל. ממילא מחזירין אותו מאכט אים נישט איבער מאכן.

מחלוקת רמב"ם און ראב"ד

און אויף דעם קריגט זיך זייער שטארק דער ראב"ד, און דער ראב"ד פארשטייט נישט די ענין אז ווייל ווען ער זאגט די שם ומלכות ווייסט ער אויף וואס ער מאכט, ער ווייסט אז ער האלט אין זיין האנט שהכל, און ס'איז אונטערשטאנען אז ווען מ'וואלט אים ווען געפרעגט וואלט ער ווען געזאגט יא, שהכל, נאר ער האט זיך טועה געווען. מ'גייט נישט נאך דעם, מ'גייט אין

גאנצן נאך וואס ס'קומט ארויס פון די מויל. סאו דער ראב"ד זאגט אז על פי די הלכה פון רמב"ם וואלט ער יא געזאלט מחזיר אותו זיין. מ'גייט אין גאנצן נאך וואס מ'טרעפט.

דער פארקערטער קעיס: טעות אין כוונה

וואס וואלט געווען ווען דער רמב"ם וואלט געזאגט ווען ס'איז פארקערט, ווען ער האט א טעות, ער האלט א כוס של שיכר, און ווען ער האט געזאגט "ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם" האט ער געמיינט אז ס'איז ווייז, און ביים סוף האט ער געגעבן א קוק ארייז און ער באמערקט אז ס'איז שיכר. וואלט דער רמב"ם געזאגט אז ער איז נישט יוצא געווען אדער יא יוצא געווען? לכאורה איז ער נישט יוצא געווען, ווייל אזוי איז משמע, נאר דעמאלטס קען מען ווייטער זאגן אז מ'גייט לקולא. די גמרא רעדט וועגן די שאלה, און די גאנצע סוגיא איז געבויט אויף א שווערע גמרא, די ראשונים לערנען עס אפ, אבער לערנענדיג די רמב"ם און ראב"ד קען מען פארשטיין די סברא און די ענין בפשטות.

סאו וואלט לכאורה אויסגעקומען פון די סברא אז מ'איז נישט יוצא. אזוי שטייט לכאורה אפשר אין די גמרא, אבער ס'זעט אויס דער רמב"ם פסק'נט עס נישט, און ס'קען זיין די ריזן פארוואס ער פסק'נט עס נישט איז ווייל דא איז עס א ספק, און קען דאך מצד שני, יא, אוודאי דער רמב"ם פארשטייט אויך אז דאס וואס ער האט געזאגט מאכט אויס, ס'האט געפיקסט. און דער רמב"ם גייט זאגן די נעקסטע הלכה, ברכות איז דרבנן, און מיט דרבנן גייט מען להקל. סאו ס'איז א ספק אין די גמרא, פסק'נט נישט דער רמב"ם אז ער דארף איבערזאגן אויב ער האט געוואוסט ער האט געמאכט א טעות אין זיין כוונה אין די ערשטע האלב ברכה.

אפילו אויף דעם איז דער ראב"ד מחולק, דער ראב"ד טענה'ט אז ס'מאכט נישט קיין סענס אז מ'זאל זיך סומך זיין אויף דאס וואס ער האט געטראכט, און דער ראב"ד איז מחולק מסברא, ער זאגט נישט דא אז ס'שטייט אין די גמרא, אוודאי איז עס געבויט אויף ווי ס'זעט אויס אין די גמרא, אבער דער ראב"ד טענה'ט אז ס'קען נישט זיין אז מ'גייט נאך וואס א מענטש האט געטראכט ווען ער זאגט מלך העולם, נאר מ'גייט נאך וואס ער זאגט.

דיסקוסיע: ווי אזוי קען אזא טעות פאסירן?

Speaker 2:

די שאלה איז דאך וואס מיינט מענטשן וואס טראכטן, ווי אזוי קען א מענטש טאקע טראכטן און זאגן שהכל, אז ווען ער איז אנגעקומען...

Speaker 1:

אבער ס'איז דא אזא זאך, די טעות פון בורא פרי הגפן קען זיין אמאל אזוי ווי מ'וועט זען. אמאל איז עס א טיפא, אמאל איז דער מענטש געווען דיסטרעקטעד, פשוט נישט. דער רמב"ם רעדט פון איינער וואס איז געווען אזוי ווי "כשל בלשונו", ווייל ער האט געזינגען מיט א חבר, ער האט אנגעהויבן זאגן א הבדלה ניגון, און ס'איז אריינגעקומען... ווען ער זאגט ביי רמב"ם, ער האט נישט געוואוסט אז ס'איז דא א שהכל. איך מיין, מ'קען אריינגיין אין דעם...

Speaker 2:

ניין, ניין, איך פארשטיי. וואס איז געשען? ס'איז דאך... דער רמב"ם רעדט נאר פון א ספליט-אף, וויאזוי זאגט מען? ס'איז א... א טאנג... אלמנות, אלמנות. יא.

Speaker 1:

דער רמב"ם רעדט פון א מענטש וואס מאכט א טעות, און נישט "כשל בלשונו", ער האט פשוט נישט געפעיט אטענשאן, ער ווייסט אפילו נישט וואס איז דא אין די קאפ.

Speaker 2:

ניין, דער רמב"ם רעדט נישט פון דעם. דעמאלטס וואלט געווען א טעות. דער רמב"ם זאגט דיר קלאר אז ער ווייסט וואס ער האלט, און ער מאכט אלמנות. ניין. קענסטו עס רופן... אויב איינער למשל ווייסט נישט וועלכע ברכה מ'מאכט אויף ברויט, האט ער א טעות אין הלכה, נישט אויף דעם וואס איז דא די דין. נאר, אדער ס'איז א פארמאכטע באקס און ער ווייסט בכלל נישט וואס ער האלט, דאס איז אן אנדערע זאך.

חידוש: ברכה איז חלות שם שמים — דערפאר איז כוונה ביי שם ומלכות דער עיקר

Speaker 1:

מ'קען פארשטיין, אויב לויט וואס איך האב פריער געזאגט, קענסטו עס גאנץ גוט פארשטיין. אויב די עיקר ברכה איז צו זאגן אויף דעם זאך "השי"ת מלכנו מלך העולם", האסטו עס געזאגט אויף די זאך. די פעולה איז כמעט די עיקר ברכה, די "היה לפניו שעות כל שהן". די לשון איז צו פאסן די לשון צו וואס די ריעליטי איז. זאגט דער רמב"ם, אקעי, ס'איז נישט געפערליך אויב דיך האט זיך אויסגעוויזן אז די לשון איז א טעות.

Speaker 2:

ווייל דא וואלט מען געזאגט די בוטשאטשער רב, מ'קען מאכן א תנאי. ער האט געזאגט, אייביג ווען איך זאג "ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם", האב איך אין זין אויף די זאך וואס איז אין די ריעליטי, און דאס וואס איז אין די קאסט, אויף דעם האב איך אין זין.

Speaker 1:

ניין, ניין, איך פארשטיי, מ'קען נישט מאכן אזא תנאי.

Speaker 2:

איך האב געוואלט אנקומען להלכה למעשה, קען מען מאכן אזא תנאי? ווייל אויב דאס איז די ווארט, אויב אזוי, אויב דאס איז כוונה, קען איך זאגן, איך בין אייביג מכוון אויף וואס די אמת איז.

Speaker 1:

ניין, מ'קען נישט. דאס איז וואס איך זאג, כוונה איז נישט די טייטש. כוונה איז נישט די טייטש וואס מענטשן מיינען. ס'גייט צוריק צו מיין זאך, אז כוונה איז די טייטש, אזוויי דו האסט פריער געזאגט, אויב דו פרעגסט דיך וואס דו טוסט, זאגסטו אז דאס טוסטו. כוונה איז נישט טייטש וואס איך האב אין מיין קאפ, עפעס א סענטענס אין מיין קאפ, דאס איז נישט די טייטש כוונה.

למעשה: די פסק פון די אחרונים

אקעי, למעשה, די משנה ברורה און אזוי די אנדערע אחרונים זאגן זיי פסק'ענען נישט ווי דער רמב"ם דא. ס'קען זיין אז נחלת ספק ברכות להקל, די רבנים, קען זיין אז אויב איינער האט אזא קעיס, ס'איז דא א מחלוקת ראשונים, קען זיין אז למעשה, די אחרונים, קען זיין אז איינער מחזיר'ן, אפילו אז דא האסטו נאך א ספק צו דער רמב"ם איז גערעכט.

Speaker 2:

ניין, איך זאג אז מ'האט נאך א ספק. און ספק גייט מען לקולא, ספק דרבנן, ספק דרב, און דאס ווייטער. ביידע וועגן קען מען מקיל זיין און נישט איבערזאגן.

הלכה יב': ספק אויב מ'האט געמאכט א ברכה

Speaker 1:

זאגט דער רמב"ם ווייטער, **"כל הברכות כולן אם נסתפק לו אם בירך אם לאו בירך"**, ווען א מענטש האט א ספק צו ער האט געמאכט א ברכה אויף ברכות הפירות, אויף ברכות פארן עסן, **אינו חוזר ומברך**. אנדערש ווי ברכת המזון וואס איז א ספק דאורייתא וואס מען דארף יא מאכן.

הלכה יב' (המשך): ספק אם בירך — אינו חוזר ומברך

Speaker 1: ניין, זאגט ער אז אונז האבן דאך נאך א ספק, בספק גייט מען דאך לקולא, ספק צו דער רמב"ם, ספק צו דער רב, און דאס ווייטער. ביידע וועגן וועט מען קענען מקיל זיין און נישט איבערזאגן.

זאגט דער רמב"ם ווייטער, **"כל הברכות כולן שנסתפק לו בהן אם בירך אם לאו בירך"**, ווען א מענטש האט א ספק צו ער האט געמאכט א ברכה

אויף ברכת הפירות, אויף ברכות פארן עסן, **"אינו חוזר ומברך"**. אנדערש ווי ברכת המזון וואס איז א ספק דאורייתא וואס מ'דארף יא, דא איז דאך א ספק דרבנן. די זעלבע זאך מיט די ברכות מעין שלש אדער בורא נפשות, **"לא בתחלה ולא בסוף"**. די אלע ברכות זענען דאך מדרבנן, און ווי ס'שטייט אין די ספרים איז דאך דער באקאנטער כלל אז ספק דרבנן קען מען מקיל זיין.

הלכה יג': שכח והכניס אוכל לתוך פיו בלא ברכה

זאגט דער רמב"ם ווייטער, **"שכח והכניס אוכל לתוך פיו ולא בירך"**, ער האט פארגעסן און ער האט שוין אנגעהויבן עסן אן א ברכה, ער האט שוין אריינגעלייגט עסן אין זיין מויל. **"אם הוא משקה"**, אויב איז דאס טרינקען, מ'קען נישט אויסשפייען טרינקען און נאכאמאל עס ארייננעמען, ס'איז נישט קיין וועג, זאל מען עס אראפשלינגען, **"ומברך בסוף"**, און מ'מאכט נאכדעם די ברכה. ס'הייסט, מ'מאכט שוין נישט שהכל, נאר מ'מאכט א בורא נפשות. דאס זענען אזעלכע זאכן למשל, ס'איז מאדנע, ס'קומט אויס אין די רמב"ם אז מ'מאכט אזוי א ברכה נאכדעם וואס מ'האט געגעסן. ניין, נאכדעם וואס מ'האט געגעסן. אזוי? נאכדעם וואס מ'האט געגעסן? אדער קען זיין "מברך בסוף" מיינט ער מאכט נאר א נאכברכה?

דיון: וואס מיינט "מברך בסוף"?

Speaker 2: דער רמב"ם זאגט עס נישט אזוי קלאר. ס'קען זיין.

Speaker 1: ניין, פשוט איז ער גערעכט. די לשון "מברך בסוף" מיינט אז ער מאכט א ברכה אחרונה, אזוי ווי פריער, "לא בתחלה ולא בסוף". איין מאל א ברכה בתחלה, און איין מאל א ברכה בסוף. אה, ס'קען זיין.

Speaker 2: "בסוף" מיינט בסוף שלינגען, בסוף שליגנת האוכל.

Speaker 1: יא, ניין, קוק אין די פריערדיגע שורה, "לא בתחלה ולא בסוף" איז די טייטש, נישט ברכה ראשונה און נישט ברכה אחרונה. בסוף איז טייטש איין מאל א ברכה אחרונה. אהא.

סאו ער מאכט א נאכברכה, ער פארפאסט די ברכה. וואס קען מען טון? א ברכה איז נאר פארן עסן, זיי געזונט.

פירות שאם זורקן ימאסו — מסלקן לצד אחד

אבער אויב איז דאס פירות **"שאם זורקן ימאסו"**, אויב גייט ער עס אויסשפייען גייט עס ווערן נמאס, קען מען אים נישט מאכן אויסשפייען, **"כגון תאנים וענבים"** וואס ס'איז שוין האלב צוקייט אין זיין מויל, אחר המברך, זאל מען עס לייגן אויף די זייט פון די מויל און מאכן די ברכה, און נאכדעם קען מען עס אראפשלינגען. ווייל געוועגליך מאכט מען די ברכה מיט א פולע מויל, און דער רמ"א זאגט אז דאס איז נישט דער סדר, לייג עס אין די זייט פון די מויל און מאך די ברכה.

פארוואס ביי וואסער קען מען דאס נישט טון? ווייל ביי וואסער קען מען דאס נישט טון. איי מאי טעמא? סכנה, מען קען זיך טשאוקן. יא, מען קען נישט האלטן טרינקען אין די מויל, אין די האלדז, ביי די בית הבליעה נישט פנוי צו מאכן א ברכה, האט דער רמ"א פריער געזאגט.

אם אינם מיאוסים — פולטו מפיו

"אם אינם מיאוסים", אויב איז דא זאכן וואס גייט נישט ווערן קיילע, ס'גייט נישט זיין מיאוס, **"כגון פולים ואפונים"**, ברענגט די רמ"א פון די גמרות, זאכן וואס גייט נישט אויסשפייען, ס'גייט נישט זיין מיאוס, ס'זעט נישט אויס מיאוס, רבונא, וואס מ'האט שוין אריינגעלייגט אין מויל ווי ענבים, **"פולטו מפיו עד שיברך"**, אפילו הכי זאל ער עס אויסשפייען. אפשר איז עס הארט, אפשר איז עס א קענדי. זאל ער עס ארויסנעמען פון זיין מויל.

און ס'איז אויך נישט נאר די מיאוס, נאר ווען א מענטש האט יעצט אריינגענומען א טרויב אין זיין מויל, ער האט עס נאכנישט געקייט, ס'איז נישט דווקא די מיאוס. בקיצור, אויב ס'איז מיאוס, און אויב אבער דו קענסט עס אויסשפייען און נאכדעם עס צוריק אריינלייגן אין דיין מויל, דעמאלט פולטו מפיו, זאל ער עס אויסשפייען און מאכן די ברכה ווען ער האט גארנישט אין זיין מויל, און נאכדעם זאל ער עסן. ס'איז נישט לכתחילה, ס'איז נישט קיין לכתחילה צו מאכן די ברכה ווייל מ'האט עפעס אין די מויל. פארוואס? ווייל מ'זאגט נישט די ברכה מיט א פולע מויל, אדער ווייל די ברכה דארף זיין פאר מ'עסט עס, איינע פון די צוויי.

הלכה יג' (המשך): האוכל מינים הרבה — סדר הברכות

זאגט די רמ"א, **"האוכל מינים הרבה"**, אויב א מענטש האט אין פראנט פון זיך א טיש מיט פארשידענע עסנס, **"אם הם ברכה אחת שוה"**, אויב ער גייט עסן פארשידענע זאכן, למשל וואס איז א שהכל, **"מברך על אחת מהן"**, מאכט ער איין שהכל **"ופוטר את השאר"**, ער האלט נישט אין איין מאכן נאך פון די זעלבע סארט ברכה. סאו מ'מאכט די ברכה אויף די אלע זאכן אין פראנט פון דיר און מ'איז פטור.

"ואם הם ברכות שונות", אויב אבער ס'איז אנדערע ברכות, איין ברכה פוטר'ט נישט די אנדערע, איין מאכל פוטר'ט נישט די אנדערע, אויסער אזוויי מ'האט פריער געשמועסט בתוך הסעודה, המוציא און אזעלכע זאכן. סאו אויב ס'איז נישט די זעלבע ברכה, מאכט מען אויף יעדער איינס **"די ברכה הראויה לו"**, מ'דארף מאכן אויף יעדער מאכל אן עקסטרע ברכה.

איזה מין יברך קודם?

"ואיזה מין יברך קודם?" וועלכע מאכט מען קודם? סיידן איינער האט, איך ווייס, אן אדמה מיט א מזונות מיט א שהכל. וואס ער וויל ערשט עסן, אויף דעם זאל ער מאכן קודם די ברכה. דאס הייסט, איך וויל ערשט עסן דאס, מאך איך קודם דאס. סימפל אז דעט.

אבער, **"ואם אינו רוצה בזה יותר מזה"**, דאס איז א זייער מאדנע קעיס, דארף מען געדענקען. מענטשן ווערן זייער ביזי מיט די הלכות, אבער כמעט אלעמאל ווען א מענטש האט צוויי מאכלים און דו פרעגסט אים וועלכע דו ווילסט קודם עסן, האט ער א תירוץ אויף דעם. דעמאלטס איז דער תירוץ, ער זאל עסן וועלכע ער וויל עסן קודם. מאכט זיך אז ער איז א מאדנער מענטש, עס גייט אים נישט אן, ער האט נישט קיין שום אינטערעס צו עסן דעם ענדערש פון יענעם, דעמאלטס איז דא א סדר הלכה.

איך מיין דער מענטש וואס ווייסט נישט וואס "אינו רוצה בזה יותר מזה", ער וויל בעיקר די ברכה. ער איז אזא חסיד שוטה וואס אנשטאט זאגן "לאמיר עסן", זאגט ער "לאמיר מאכן א ברכה". סאו די גאנצע תכלית איז דא די ברכה, ער וויל וויסן וואס... די ברכה איז ביי אים די מער וויכטיגע חלק ווי די עסן.

שבעת המינים קודמין — כל הקודם בפסוק קודם לברכה

און אומגעפער די זעלבע איז מיט שבעת המינים. שבעת המינים שנשתבחה בהם ארץ ישראל קומט די ערשטע. לכאורה, ווייל ברכת המזון האט צו טון מיט ברכת הארץ, "ועל הארץ ועל המזון", "וברכת את ה' אלקיך על הארץ הטובה". ממילא זאל מען מאכן דאס וואס האט א קשר מיט ארץ ישראל. ס'איז זייער אינטערעסאנט, אפילו די שבעת המינים וואקסן אין אמעריקע, אבער ס'איז די מין וואס ארץ ישראל האט א שפע מיט. יא, איז דאס די קעיס? אינטערעסאנטע זאך. אבער די חכמים האבן נישט געטוישט די הלכה.

זאגט די רמב"ם, וואס איז אין שבעת המינים, וואס איז די סדר? זאגט די רמב"ם אזוי: **"כל הקודם בפסוק קודם לברכה"**. ווען איינער האט פארשידענע שבעת המינים, וועלכע ברכה מאכט מען קודם? זאגט די רמב"ם, מ'קוקט אין די פסוק, וואס ס'שטייט קודם אין די פסוק איז קודם. **"והשבעה הם המנויין בפסוק זה"**. זאגט ער, פון וועלכע פסוק רעדט מען? די פסוק וואס רעכנט אויס די פירות שנשתבחה בהם ארץ ישראל. ער זאגט די פסוק: **"ארץ חטה ושעורה וגפן ותאנה ורמון, ארץ זית שמן ודבש"**. סאו מ'גייט מיט די סדר, **"ודבש זהו התמרים"**. זאגט ער, טייטשט די רמב"ם שוין ביי די ווער, וואס איז די דבש וואס מ'ענדיגט? מ'מיינט נישט די רעגולער דבש, וואס דבש איז שהכל. דבש מיינט מען ווען מ'עסט תמרים. טאקע אפילו ווען מ'עסט די דבש פון די תמרים האט דער רמב"ם געזאגט אז ס'איז א שהכל. די דבש מיינט די תמרים אליין. ס'איז אינטערעסאנט, ווייל

מ'האט זיך געקענט ארויסלערנען לכאורה פון די פסוק אליין, אדער ס'איז פון די מנינים.

און די זעלבע זאך איז אויך מיט שמן, אבער שמן איז פאר אן אנדערע סיבה, ווייל ס'איז נישט אזוי שטארק ראוי לאכילה. זית שמן. אה, ס'שטייט ביידע. דא ביי דבש שטייט נאר די דבש.

דער כלל פון "קרוב לארץ" — תמרים קודמין לענבים

זאגט דער רמב"ם אזוי, אויסער די סדר הפסוק איז זייער אינטערעסאנט, ווייל זיי זענען געווען העפי, אקעי, ס'איז דא א סדר הפסוק. ס'איז נאך דא אין די פסוק נאך קעטעגאריעס. **"תמרים קודמין לענבים"**. לכאורה, פארוואס זאלן תמרים קודם זיין צו ענבים?

Speaker 2: אה, אה, אה, גפן איז דאך פריער.

Speaker 1: זאגט דער רמב"ם, אויסער די סדר הפסוק איז אויך דא עפעס וואס איז נאנט צו דיווארט ארץ. ווען מ'זאגט אויף עפעס, "דאס איז די ארץ וואו ס'וואקסט די און די פרוכט", איז פשט אז די פרוכט איז זייער חשוב. דאס הייסט, "די לאנד פון די עפלעך", איז פשט אז די עפלעך דארטן זענען זייער חשוב. סאו וואס ס'שטייט לעבן די ווארט ארץ, נאכאמאל, וואס איז נאנט צו די ווארט ארץ, איז פשט אז דאס איז א זייער חשוב'ע פרוכט. די פוינט איז אז ס'שטייט צוויי מאל די ווארט ארץ אין דעם פסוק, סאו די צווייטע מאל ברענגט ארויף נאכאמאל די חשיבות פון די דבש און די זית שמן. ווייל גפן שטייט דאך נאך "חטה ושעורה", מה שאין כן תמר שטייט נאר נאך "זית שמן", קומט אויס אז ער איז מער חשוב.

Speaker 2: ניין, איך זאג ס'מאכט סענס, ווייל דו טראכסט פון איינער וואס רעדט רעטאריש. איינער זאגט, "ס'איז א שטאט וואו דו האסט די בעסטע זאכן," און ער רעכנט אויס, "דאס איז די עפל שטאט," און נאכדעם זאגט ער, "און דאס איז די טרויבן שטאט." פשט, דו זעסט וואס איז חשוב ביי אים, ווייל דו געסט די נאמען אויף די ארץ אויף די פרוכט.

Speaker 1: **"דבש זה תמרים"**. זאגט דער רמב"ם, **"ותמרים קודמין לענבים"**. זיתים זיכער, יא. זאגט ער, אפילו תמרים קודמין לענבים.

Speaker 2: האסט יעצט איבערגעזאגט נאכאמאל וואס דו האסט געזאגט.

Speaker 1: יא, איך זאג, דער רמב"ם האט נאר אויסגערעכנט תמרים קודמין לענבים, אבער זית איז אויך קודם לענבים, רייט?

Speaker 2: יא, דאס איז פשוט.

דיון: צי זית איז קודם צו שעורה?

Speaker 1: זית איז אויך קודם לשעורה לכאורה. דאס וואלט געווען עניוועיס אזוי. אויך פאר שעורה, ווייל ס'איז די נאנטסטע צו ארץ איז די חשוב'סטע, רייט? ניין, נישט פאר... נישט חטה, אבער שעורה, פאר שעורה לכאורה. זית זאל געדארפט גיין פאר שעורה.

Speaker 2: ניין, איך בין נישט מסכים.

Speaker 1: פארוואס?

Speaker 2: פארוואס? יא. וואס האסטו זיך אפגעשטעלט פונקט פאר א גפן?

Speaker 1: די רמב"ם זאגט דאך דבש, דבש איז קאמפערט צו גפן.

Speaker 2: נאכאמאל, חיטין ושעורים איז דאך המוציא אדער מזונות.

Speaker 1: אקעי, דאס איז אן אנדערע סארט מין. די גאנצע שאלה איז נאר ביי די... און גפן איז דאך א גפן. די גאנצע שאלה איז נאר צווישן די... ער זאגט דאך נישט איינעם מיט די חתם סופר'ס. און דעמאלטס בכלל, ווען מ'מאכט א המוציא מאכט מען נישט נאך ברכות געווענליך.

Speaker 2: נאכאמאל, אפשר איז דא דא ברלי, האסטו דא שעורה, וואס דו מאכסט אויף דעם א בורא מיני מזונות, און ס'איז דא זית. ביסטו זיכער אז מ'מאכט קודם שעורה? איך ווייס נישט.

Speaker 1: יא, יא, ס'איז זיכער.

Speaker 2: פארוואס? ס'איז נישט געשטאנען ערגעץ אז מ'מאכט א בורא מיני מזונות פאר אנדערע זאכן? אלס די ברכת בורא מיני מזונות?

Speaker 1: איז גארנישט קיין חילוק יעצט. די גאנצע סיבה פארוואס דאס איז קודם, איז מער ווייניגער געשטאנען אין רמב"ם אז געווענליך ווען מ'מאכט מזונות מאכט מען נישט אנדערע ברכות. און איך ווייס אז די חתם סופר האט נישט גע'פסק'נט די הלכה, אבער ס'איז געשטאנען מער ווייניגער אין רמב"ם אז געווענליך ווען ס'איז דא מזונות איז די אנדערע זאכן א טפל. אויף מזונות איז דאס געשטאנען אין רמב"ם.

Speaker 2: אבער נישט אין דעם פאל, נישט ווען ס'איז דא א טיש מינים הרבה און דו ווילסט א ביסל פון דעם, א ביסל פון דעם.

Speaker 1: ניין, ניין, ס'איז יא געשטאנען. מ'איז מסתפק דעריבער אין די תבשיל, אז ס'איז געשטאנען דארט. קיינער עסט נישט קיין בארלי קערלעך, נאר מ'עסט עס מיט א תבשיל, איז דאס דאך די מאכל. חיטין ושעורים איז דאך א טעלער פון סיריעל. ווען האסטו געזען די לעצטע מאל אז מ'גייט צו א טעלער פון שעורים? סיריעל! איך ווייס נישט וואס, ס'פעלט זאכן וואס זענען בורא מיני מזונות וואס מ'מאכט נישט אויף דעם בורא פרי האדמה.

Speaker 2: יא, ניין, ס'פעלט יא, איך האלט אז ס'פעלט.

Speaker 1: עני סיריעל, עני גריס, די אלע זאכן, ס'איז דא א טעלער דארטן. ווער זאגט אז דו זאלסט דעם מאכן? מ'רעדט דאך פון א פשטות, מ'רעדט דאך פון א גרויסן שמארגעסבארד.

על כל פנים, על כל פנים, וועסט קוקן די פוסקים. מען עסט אויסטערעפן אלע מיני תורות. אבער איך זאג דיך נאר, א פשוט'ע וועג פון ליינען די רמב"ם. מען דארף איינמאל טרייען צו דעיס צו טון.

ברכה אחת מעין שלש

אקעי. יעצט גייט די רמב"ם זאגן, ס'איז א ברכה מעין שלש, ווי די רמב"ם האט...

הלכה יד: נוסח ברכה מעין שלש אויף פירות און יין

אזוי איז די פשטות, פון דעם רעדט דער רמב"ם וועגן תמרים וענבים, ער זאגט נישט אז מ'דרייט אויס די גאנצע פסוק. פארקערט, דא ווילסטו קוקן אין די פוסקים, וועסטו אויסטרעפן אלע מיני תירוצים, אבער איך זאג דיר נאר א פשוט'ע וועג פון ליינען דעם רמב"ם, מ'דארף אמאל צוריקגיין צו דעם.

יעצט גייט דער רמב"ם זאגן, ס'איז דא א ברכה מעין שלוש וואס דער רמב"ם האט געזאגט אויף בורא מיני מזונות, ער האט נאך אויסגערעכנט אויף פירות און יין. ער ה��ט נאך נישט געזאגט וויאזוי מ'זאגט דאס, די נוסח הברכה. זאגט ער, **ברכה אחת שהיא מעין שלוש** וואס מ'מאכט אויף **חמשת מיני הפירות ושל יין**, אויב מ'עסט א שיעור פירות און יין. פינף מינים? וועלכע פינף מינים? אה, די פינף פון די שבעת המינים וואס זענען א בורא פרי העץ. **ושל יין היא** איז די זעלבע סארט ברכה **של מיני הדגן**, די ברכה וואס דער רמב"ם האט שוין פריער געזאגט די ברכת מעין שלוש, דאס וואס אונז רופן על המחיה.

אבל על הפירות הוא אומר, דער אנפאנג איז אנדערש, ער זאגט **"על העץ ועל פרי העץ"**, דאס הייסט, מ'מאכט א ברכה אויף די בוים און אויף די פירות וואס די בוים גיבט ארויס, **"ועל תנובת השדה"**, וואס דער פעלד איז מניב, וואס דער פעלד פראדוסט, **"ועל ארץ חמדה טובה"**, דאס איז שוין ווייטער שוין די סדר וואס דער רמב"ם האט שוין פריער געמענשאנט ביי על המחיה. **ועל היין** הייבט מען אן מיט **"על הגפן ועל פרי הגפן ועל תנובת השדה ועל ארץ חמדה", וחותם בשתים "על הארץ ועל הפירות"**. מ'זאגט נישט, מ'ענדיגט נישט "על הארץ ועל פרי הגפן", נאר "על הפירות". דאס הייסט, אונזער נוסח איז יא אן עקסטערע ענדיגונג אויף פאר "על הארץ ועל הגפן ועל פרי הגפן" אויף די ענד. זעסטו וואס איז דער רמ"א'ס שיטה? רבותי, מיר לערנען יעצט אונזער רמב"ם.

זאגט דער רמב"ם, **ואם היה בארץ ישראל**, אויב איז ער אין ארץ ישראל, זאגט ער נישט "על הארץ והפירות", נאר ער זאגט **"על הארץ ועל פירותיה"**, אויף די פירות פון ארץ ישראל.

צולייגן "הטוב והמטיב" אין מעין שלש

זאגט דער רמב"ם, **ויש מי שמוסיף בברכה שהיא מעין שלוש קודם חתימה** נאך אפאר ווערטער, **"כי אתה אל טוב ומטיב", אין ברכה רביעית**, און די ברכה מעין שלש מענטשנט מען די עסן, וואס דאס איז א שטיקל הזן, און נאכדעם מענטשנט מען ארץ און ירושלים. זאגט דער רמב"ם אז **ויש מי שמוסיף**, ווער איז געווען, איך ווייס נישט צו ס'איז געווען א משנה אין טבריה, איך ווייס נישט וואס, אבער ס'איז געווען א מנהג פון צולייגן צו די ברכה מעין שלש אז ס'זאל זיין א ברכה מעין רביעית, ס'זאל האבן אלעס, ס'זאל זיין א מיני ברכת המזון, לייגט מען צו "כי אל טוב ומטיב אתה" וכו', **שהיא כעין ברכה רביעית**. אבער **ויש מי שאומר שלא יאמר "האל טוב ומטיב אתה", שלא תיקנו ברכה רביעית אלא בברכת המזון בלבד**, די תקנת חכמים פון צולייגן א ברכה רביעית איז נאר דוקא ביי ברכת המזון און נישט ביי מעין שלש. דער רמב"ם זאגט נישט וואס מ'זאל טון, ער זאגט דאס איז איינער פון די מפרשי הרמב"ם זאגט נישט וואס צו טון, ער זאגט נאר צוויי נוסחאות, און לכאורה קען מען טון וואס מ'וויל.

הלכה טו: צוזאמלייגן מעין שלש ווען מ'האט געגעסן מערערע מינים

אקעי. זאגט דער רמב"ם, וואס טוט זיך אויב איינער האט געהאט צוויי סארטן זאכן אדער דריי סארטן זאכן וואס קומט אין די זעלבע ברכה מעין שלש? וואס זענען די קדימות? ער האט געטרונקען וויין, ער האט געגעסן תמרים, טייטלען, און ער האט געגעסן א בורא מיני מזונות פון א תבשיל פון חמשת מיני דגן. מאכט ער לויט די סדר, ער הייבט אן מיט **"על המחיה ועל הכלכלה"** – אה, מיט דעם זעט מען אז דאס איז גערעכנט מדבר שהוא עיקר, וואס עיקר איז חשוב'ער – **"על הגפן ועל פרי הגפן", "ועל העץ ועל פרי העץ"**, און נאכדעם גייט מען צו **"ועל תנובת השדה ועל ארץ חמדה טובה ורחבה"** וכו'. און אויך ביי די ענדע זאגט מען **"על הארץ ועל המחיה ועל הפירות"**.

פארוואס האט ער געזאגט אז ער רעדט פון די סדר? ער רעדט אויך אז מ'קען צוזאמענלייגן. אפשר איז עס פשוט? ער זאגט אז מ'לייגט צוזאמען די אלע אויף איין... ס'איז נאר אינטערעסאנט, ווייל למשל אין ברכת המזון, די עיקר ברכת המזון, איז נישט אזא זאך, מ'זאגט אויף יעדער מין. ברכת המזון איז אויף מזון, אויף בורא פרי האדמה, בורא פרי העץ, ס'קומט בעצם עקסטערע ברכות אויף יעדער, נאר מ'ליגט עס אלעס צוזאמען אין איין גרויסע ברכה. ס'איז נישט פשט אז איינס ווערט פטור איינס פון די צווייטע, ס'איז עקסטערע ברכות וואס איז במקום חשוב לעצמה. יא.

דיסקוסיע: "פירותיה" אין ארץ ישראל ביי צוזאמגעלייגטע ברכה

ס'איז אינטערעסאנט, איך טראכט, ווען מ'מאכט אזא סארט אין מיני ארץ ישראל, זייער שווער צו זאגן נאך על המחיה. זאגסט על הארץ ועל פירותיה, שטימט. על הארץ ועל המחיה ועל פירותיה, איז זייער א שווערע לשון.

Speaker 2: דער רמב"ם ברענגט בכלל די הלכה פון פירותיה?

יא, ביי מועד אין ארץ ישראל זאגט מען על הארץ ועל פירותיה. און וואס איז די פראבלעם דא? איך זאג, ווען ס'איז על הארץ ועל המחיה ופירותיה, איז דאס זייער שווער. ער זאגט על הארץ ועל פירותיה ועל המחיה, וואלט געשטימט. על הארץ ועל המחיה ופירותיה איז א שווערע לשון.

Speaker 2: וואס איז די פראבלעם? וואס איז די שווערע לשון?

ווייל די על המחיה האקט אפ צווישן די ארץ און פירותיה. פירותיה פון די מחיה? וואס איז דאס? ס'איז נישט פירותיה פון די מחיה, ס'איז פון די ארץ.

Speaker 2: איך זע נישט אז ס'איז א פראבלעם.

ס'איז דא אונטן מענטשן וואס טענה'ן אז מען קען זאגן על הארץ ועל פירותיה ועל המחיה. איך פארשטיי נישט פארוואס דו זאגסט אזוי, איך מיין איך האלט אז ס'איז פונקט פארקערט. ווייל פירותיה קען מען נאר נוצן ווען ס'איז סמוך לארץ.

Speaker 2: דאן נאך אים.

דא אונטן איז איינער וואס זאגט אז מען זאל זאגן על מחייתה, אבער ס'זעט נישט אויס. לכאורה מחיה איז נישט עפעס א זאך וואס קומט פון די ארץ. מחיה איז די זאטקייט. פירותיה מאכט סענס, דאס איז לכאורה די reason. אבער שוין.

הלכה טז: בורא נפשות קען מען נישט צוזאמלייגן מיט מעין שלש

נאך א הלכה, אז דאס איז אלעס ווען מיר האבן געגעסן די דריי דברים חשובים וואס האבן אלע די זעלבע ברכת מעין שלש. אבער וואס טוט זיך ווען מען עסט זאכן וואס די נאכברכה האט דער רמב"ם פריער געזאגט בורא נפשות? ער זאגט, דער רמב"ם, **"אכל בשר ושתה יין"**, ער האט געגעסן פלייש, וואס איז א שהכל און א בורא נפשות, און ער האט געטרינקען וויין, מאכט ער עקסטער די נאכברכה. ער מאכט על הגפן אויף די וויין, און על המחיה ועל הכלכלה מאכט ער א בורא נפשות אויף די פלייש. דו קענסט נישט צוזאמלייגן. ביי מעין שלש קען מען צוזאמלייגן דריי מעין שלש'ן אין איין זאך, אבער צוויי כלים, איך ווייס נישט פונקטליך וואס הייסט כלים. בורא נפשות קען מען נישט אריינלייגן אין די מעין שלש **אחת על כל הנפשות הרבות**. איך מיין, וואס זאל איך דיר זאגן?

דיסקוסיע: פארוואס קען מען נישט צוזאמלייגן בורא נפשות מיט מעין שלש?

Speaker 2: ניין, דער פשוטער בשר האט נישט באקומען אן אפגערעד און ער איז געבליבן מיט זיין ברכה. ס'האט זיך נישט געטוישט ווייל דו האסט אים געגעסן לעבן נעבן וויין.

איך פארשטיי, דו פארשטייסט אז ס'איז אבער וואס איז פאני, א מענטש האט זיך געזעצט, מען האט אים דאס צוזאמגעשטעלט, ווייל מ'האט נישט געוואלט אז א מענטש זאל זאגן עקסטערע ברכות און דאס. זאג אמאל, פארוואס קען מען נישט מאכן אויף תמרים און אויף יין צוויי מאל על הגפן און נאכדעם על הפירות? פארוואס איז דא א איין זאך וואס די עס מאכט אז איין זאך זאגט עס צוויי זאכן?

איך פארשטיי פארוואס חז"ל האבן נישט למשל געזאגט אז מ'זאל אויף יעדע שטיקל ברויט זאל מען בענטשן, ווייל בענטשן דויערט א מינוט. ברכת מעין שלוש דויערט אויך, מ'קען נישט מאכן א מענטש איבערזאגן ברכת מעין שלוש עקסטערע צוויי מאל. א בורא נפשות איז א קורצע ברכה, סאו די פלייש האלט זיך מיט זיין ברכה. מ'קען נישט מאכן א מענטש, די חז"ל האבן משער געווען וויפיל זיי גייען מאכן א מענטש זיך מטריח זיין מיט לאנגע ברכות. אבער די פלייש האלט זיך מיט זיין בורא נפשות, ער האלט זיך מיט זיין בורא נפשות, יעדער איז זייער העפי.

פירות שאינם משבעת המינים ווערן אריינגעצויגן אין מעין שלש

Speaker 2: אבער אויך על תאנים ועל ענבים, תפוחים ואגסים וכיוצא בהם.

שא, שא, וואו איז עס בכלל?

Speaker 2: זייער גוט. אבל למאכל בשר, וואס זיי האבן געהאט.

אויך על תאנים ועל ענבים, תפוחים ואגסים, מ'האט געגעסן פארשידענע פרוכטן. אבער אפילו זאכן וואס זענען נישט שבעת המינים, וואס איינס איז דארט ברכת מעין שלוש. רייט? דעמאלטס, פאר די תאנים און ענבים דארף ער מאכן א על העץ, און פאר די תפוחים און אגסים וואלט ער לכאורה געמאכט א בורא נפשות. רייט? מאכט ער אבער נאר **ברכה אחת מעין שלוש, ווי כולל הכל**. און ער זאגט די ווארט **"על פרי העץ"**, האט ער דאך למעשה געמענשנט פרוכט, האט ער יוצא געווען אנדערע פרוכט. **מה שאין כן** ווען מ'מאכט א על העץ, א על הגפן, מענשנט מען גארנישט קיין בשר, מ'מענשנט נישט קיין ד' אוצר. איז אינטערעסאנט. קען זיין די ווארט איז אז שהכל איז א ברכה אויף די רובי מאכלים, און דאס ווערט נישט געמענשנט.

[חידוש:] פארוואס ווערקט דאס ביי פירות אבער נישט ביי בשר?

דאס איז די ענטפער צו וואס אונז האבן געלערנט ווענן "יאכל בשר וישתה יין", אז ס'איז דא אן עקסטערע ברכה אויף די רובי זאכן. אזוי ווי דער רבנו יונה האט געזאגט, לויט דעם איז עס א שיינע ווארט. אויף די רובי מאכלים וואס זענען נישט פון די מעין וויכטיגסטע עסן. דער אייבערשטער האט געמאכט צוויי זאכן, אז די ערד זאל ארויסגעבן פרוכטן און די אלע זאכן, און אויף דעם קען מען לעבן. נאר מ'עסט עס אזוי ווי אן עפל. אזוי ווי תוספות האט געזאגט פון תוספות. תוספות זאגט אז אן עפל דארף מען נישט האבן צום לעבן, אן עפל איז געמאכט געווארן פאר הנאה.

סאו בורא נפשות איז אן עקסטערע ברכה אויף די מותרות, אויף בשר. ווען ער מאכט על הגפן אויף יין, האט ער נישט גארנישט געזאגט אויף די בשר. וועגן דעם, **מה שאני** גאט א פריוולעגיע, ווען ער זאגט על העץ ועל פרי העץ, ס'האט טאקע א חשיבות, ער מאכט טאקע א לענגערע ברכה וועגן די תאנה וזית ורימון, אבער ער רעדט וועגן על הפירות. **מה שאין כן** ווען ער מאכט על הגפן, האט ער נישט געמענשנט גארנישט פון די בשר, ווייל ס'שטייט גארנישט וועגן די עקסטערע עסן, וועגן די...

ס'איז א פשט, ס'איז א גוטע פשט, ס'איז א מיחוך, ס'איז א גוטע פשט, אז דאס מאכט סענס פון די הלכה. איינער, עס האט שוין געענדיגט די פרק.

Generated by Shiur Upload Automation